

ŽELEZAR

TEDNIK – GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 8. JANUARJA 1981

ŠTEVILKA 1 • LETO: XXX

Náš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 483, administracija 484 in 726. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

POSLOVNA POLITIKA ŽELEZARNE V LETU 1981

Poslovna politika izvajanja srednjeročnega plana temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti železarne Jesenice za obdobje 1981–85 v letu 1981, temelji na sprejetih skupnih ciljih in nalogah, na upoštevanju ciljev in nalog predloga dogovora o temeljnih družbenega plana občine Jesenice za obdobje 1981–85 oz. politiki izvajanja družbenega plana občine Jesenice v letu 1981, na smernicah za pripravo družbenega plana SRS za obdobje 1981–85 in na oceni možnosti razvoja Železarne v letu 1981.

V letu 1980 zastavljena ključna naloga za doseganje stabilizacije gospodarskih tokov, ki temelji na ustvarjanju pogojev za izboljšanje odnosov v materialni proizvodnji, na bolj usklajenih blagovno-denarnih odnosih, na skladnejših odnosih v delitvi, na krepitvi kvalitativnih dejavnikov razvoja ter na večjem izkoriščanju domačih virov in varčevanju s surovinami in energetskimi mediji, pogojuje tudi materialne vire in možnosti razvoja TOZD in delovnih skupnosti združenih v Železarni.

Težak gospodarski položaj v letu 1980 terja odločnejšo usmeritev v racionalno gospodarjenje in varčevanje v vseh področjih v tesni medsebojni povezanosti in razvijanju samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov in krepitvi vloge združenega dela pri obvladovanju družbene reprodukcije. V pogojih,

ko se predvideva, da bo v letu 1981 stopnja realne rasti družbenega proizvoda v gospodarstvu Slovenije le 2,5 %, je potrebno naša prizadevanja usmeriti predvsem na naslednje naloge:

- dosledno izvajanje politike stabilizacije,
- nadaljnji razvoj socialističnih samoupravnih odnosov,
- večanje družbenega proizvoda in dohodka z izboljšanjem strukture proizvodnje v prid kvalitetnega sortimana in visoke stopnje predelave, z večjo učinkovitostjo pri gospodarjenju z živim in minulim delom ali varčevanjem na vseh ravneh,
- večanje produktivnosti dela z boljšo organizacijo dela, inovacijami in ustreznimi investicijami,

Nadaljevanje na 8. strani

USPEŠNO DELO ŽEBLJARJEV V LETU 1980

V preteklem letu je TOZD Žebljarna dosegla več doslej najboljših rezultatov v proizvodnji žičnikov. Najpomembnejši dosežek je količinska proizvodnja 11.528 ton, kar je tudi rekordna proizvodnja žebljarne in 28 ton nad letnim planom. Odpremljenih pa je bilo 11.591 ton, kar je tudi rekord. Prav je, da o teh dosežkih rečemo nekaj več, predvsem, kako so jih žebljarni uspeli doseči.

V nekaj zadnjih letih žebljarna ni predstavljala pomembne proizvodnje v Železarni. Vedno je prikazo-

vala negativno poslovanje in veliko želja je bilo pri vodstvu Železarne, da bi to nepomembno proizvodnjo ukinitili. Na srečo celotne delovne organizacije do tega le ni prišlo.

Žebljarna že dobrih 25 let uspešno izvažajo žičnike v ZD Amerike in v zadnjem desetletju tudi v Zahodno Nemčijo. Osvajanje ameriškega tržišča ni bilo preprosto. Veliko težav in problemov so morali razrešiti tako v žebljarni kot v oddelku izvoza. Embalaranje žičnikov in transport čez Atlantik je bil vedno največji problem. Danes lahko rečemo, da je žebljarna osvojila sodobne sisteme embalaranja in prevozov. Predvsem je pomembno avtomatizirano pakiranje v kartonsko embalažo in paletiranje, ki je primerno za prevoze s kontejnerji. Pred tremi leti so bile poslano čez lužo prve pošiljke v kontejnerjih, v letu 1979 240 kontejnerjev s 3.918 tonami žičnikov in v letu 1980 že 332 kontejnerjev s 5.421 tonami žičnikov, in tako je bilo 66 % žičnikov odpremljenih v Ameriko.

Nadaljevanje na 2. strani

LETNI ČLANSKI SESTANKI IN SEJE KONFERENC ZVEZE SINDIKATOV

Po statutarjem sklepu Zveze sindikatov Slovenije, morajo organizacije in organi zveze sindikatov najmanj enkrat letno: analizirati in oceniti svoje delovanje in delo svojih organov; sprejeti letno programsko usmeritev; po potrebi opraviti zamenjave v svoji sestavi ter v sestavi svojih izvršnih-političnih in izvršnih organov. V zvezi s tem je statutarna komisija republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije na decembrski seji sprejela dokument kot podlago za pripravo in izvedbo letnih članskih sestankov in letnih sej konferenc.

IZJEMEN USPEH TOZD JEKLOVLEK V DECEMBRU

Delavci v temeljni organizaciji združenega dela Jeklovlek so v mesecu decembru lanskega leta dosegli izjemni uspeh z doseženo proizvodnjo 1.955 ton. Izjemen poudarjamo zategadelj, ker so to dosegli ob bistveno drugačni strukturi izdelkov, ob drobnem in pestrem asortimentu. Ta rezultat ob sklepu leta so dosegli s forsiranjem medfazne proizvodnje in s prizadevanjem vseh delavcev.

Seveda pa so se že v začetku letošnjega leta srečali z večjimi težavami, saj so ob sklepu leta kritično načeli medfazno proizvodnjo. Tako se in se bodo srečevali s pomanjkanjem polproizvodov pa tudi s pomanjkanjem ustreznih naročil. Pri tem pa naj pomenimo, da je letni plan višji od lanskega in zato bo potrebnih več naporov vseh delavcev, ki v tem procesu sodelujejo — od delavcev v TOZD, vzdrževalcev, nabave, prodaje in drugih služb.

Z visoko odpremo svojih izdelkov v lanskem novembru so dosegli določeno usklajenost proizvodnje z odpremo. Vsekakor pa računamo, da bodo delavci TOZD Jeklovlek tako kot v preteklem letu, tudi letos odgovorno in vestno izpolnjevali svoje planske naloge. Ob tem pa so nam delavci pripomnili, da bo nujno potrebno tudi spremeniti sistem delitve osebnega dohodka in dosledno upoštevati delitev po delu in rezultatih dela.

Po sklepu statutarne komisije je letne članske sestanke oziroma letne seje treba opraviti in sicer, do 28. februarja osnovne organizacije zveze sindikatov in sindikalne konference v TOZD in delovnih skupnostih, do 31. marca pa konference osnovnih organizacij zveze sindikatov v delovnih organizacijah in koordinacijah.

Nadaljevanje na 5. strani

PODELJENI PANTZOVA NAGRADA IN NAGRADA »NOVATOR LETA«

Na novoletni seji delavskega sveta Železarne v torek 30. decembra 1980 sta bili na predlog posebne komisije na osnovi razpisa podeljeni za leto 1980 Pantzova nagrada dr. Aleksandru RJAZANCEVU in nagrada »novator leta« dipl. inž. Bogdanu STOCCA. Komisija nagradi utemeljuje:

PANTZOVA NAGRADA

Dr. Aleksander Rjazancev je zaposlen neprekinjeno v Železarni od leta 1939, zadnja leta pa je vodja socialno zdravstvene službe na kadrovskem sektorju Železarne. Njegov delovni pristop in zavzetost za dosledno izpolnjevanje sprejetih in začrtanih nalog sta bili odlični, zaradi katerih je uspel pri reševanju

nešteti problemov in v lastnem izobraževanju. Samo z ogromno voljo in samoodpovedovanjem je lahko napredoval ob delu, od fizičnega delavca v cevarni do doktorja medicine.

Njegova inovatorska in ustvarjalna pot se je začela po osvoboditvi, ko je za plavža izdelal ognjevzdorni

(Nadaljevanje na 2. strani)

KAKO SMO DELALI ČEZ PRAZNIKE

V novoletnih osrednjih informacijah smo večkrat poslušali poročilo o delu rudarjev, prometnih, transportnih in drugih delavcev med novoletnimi prazniki. Nič nismo slišali o naših železarjih, ki so si prav tako privoščili le zelo kratek novoletni oddih. Pa poglejmo, kako so delali v posameznih temeljnih organizacijah združenega dela.

TOZD PLAVŽ

Glede na stanje v Železarni zaradi pomanjkanja vložka so se dogovorili, da bosta oba plavža obratovala neprekinjeno. Delavci pri plavžih in vzdrževalci so bili prisotni, tako da ni bilo nobenih težav in zaslužijo pohvalo za njihov dober odnos do temeljne organizacije in do Železarne. V obeh plavžih so od 6. ure 1. januarja pa do 6. ure 5. januarja 1981 izdelali 1650,8 tone grodja. Zaradi slabšega hoda plavža I. so izdelali nekaj manj kot je predvideval plan.

TOZD JEKLARNA

TOZD Jeklarna je prekinila z delom 31. decembra 1980 na popoldanski izmeni, ponovno pa je začela obratovati 1. januarja 1981 ob 22. uri. Delo je potekalo 2., 3. in 4. januarja zelo počasi zaradi izrednega pomanjkanja delavcev. V SM jeklarni so obratovali v glavnem le tri peči in še te z okrnjenimi posadkami. Ocenjujemo, da je zaradi pomanjkanja delavcev izpadlo približno 1000 ton proizvodnje SM jekla.

(Nadaljevanje na 5. strani)

Kakor vidimo, nas čaka veliko dela. Da bi ga uspešno in pravočasno končali, so najbolj odgovorni komunisti kot tudi vsi naši delovni ljudje. Odgovornost mora biti povsem konkretna. Ne more vsak odgovarjati za vse. Zagotoviti moramo, da se bo vselej vedelo, za kaj kdo odgovarja. Da bi to dosegli, moramo imeti konkreten in jasen načrt akcije, v katerem bo vsak našel svoje mesto in naloge, od najvišjih organov federacije do občin in vsake delovne organizacije.

V zvezi s tem želim poudariti, kako potrebno je še naprej krepiti sistem samoupravljanja, ki prav te dni praznuje tri desetletja svojega obstoja in krepke uveljavitve ne le v naši državi, marveč tudi na širšem mednarodnem področju.

Iz novoletne poslanice tovariša Tita ob novem letu 1980

Sodelavec pri komandnem pultu v TOZD Hladna valjarna Bela (Foto I. Kučina)

ŽELEZAR V TRIDESETO LETO NEPREKINJENEGA IZHAJANJA

S prvo letošnjo številko glasilo delavcev temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti naše železarne, ŽELEZAR vstopa v trideseto leto neprekinjenega izhajanja. Prvega decembra letos bo namreč preteklo trideset let odkar je izšla prva številka, takrat mesečne revije ŽELEZAR, ki jo je izdajal tovarniški odbor sindikalne podružnice Železarne. Železar je nadomestil prejšnje glasilo, ki je izhajalo na Jesenicah pod imenom JESENIŠKI KOVINAR, ki je dobil širši gorenjski značaj in ki ga je zamenjal GLAS. Od aprila 1959 dalje je Železar izhajal kot štirinajstdnevnik, razen tega pa je šestkrat na leto izšla tudi revija Železar, dvakrat do trikrat na leto pa še tehnična priloga. Od 1. januarja 1962 dalje pa izhaja kot tednik.

Seveda pa tradicija delavskega tiska sega že v obdobje med obema vojnama, ko je 23. januarja 1937 začel izhajati NAŠ KOVINAR — svobodno glasilo delavstva takratne kranjske industrijske družbe Jesenice, kot protiutež TOVARNIŠKEGA VESTNIKA, ki je začel izhajati 7. januarja istega leta kot režimski list lastnikov in vodstva takratne kranjske industrijske družbe. Že leta 1937 so komunisti in napredni delavci spoznali veliko moč in pomen pravilne — objektivne obveščenosti delavcev še posebno, ko so nekateri razdiralci elementi, med drugim tudi TOVARNIŠKI VESTNIK, poskušali razbiti v veliki stavki jeseniških kovinarjev leta 1935 doseženo akcijsko enotnost in veliko borbenost delavstva, ne glede na njihovo politično pripadnost, pa tudi zaradi tega, ker se je že kazala fašistična nevarnost.

Jeseniški kovinar je obveščal aktiviste Osvobodilne fronte tudi med narodnoosvobodilno borbo. Kot glasilo delavske enotnosti na Jesenicah, ga je začel 15. junija 1944 izdajati okrožni odbor Osvobodilne fronte Jesenice. To je bil list jeseniškega delavstva in njegove enotnosti v boju za osvoboditev in boljšo bodočnost.

Začetek izhajanja Železarja po osvoboditvi bi v mnogočem lahko po temeljni vsebinski zasnovi in namenu primerjali z NAŠIM KOVINARJEM z razliko, da je začel izhajati v osvobojeni in svobodni domovini v prvem letu delavskega samoupravljanja, v času prvih korakov v socialistično demokracijo. Toda v času, ko smo doživljali grozovite posledice ekonomske blokade z vseh strani, v znanem obdobju informbiroja, ko nam je manjkalo kruha in drugih življenjskih artiklov, ko nam je šlo za biti ali ne biti. Takrat sta bili objektivna informacija in dviganje nacionalne in razredne zavesti še kako potrebni kar je uredništvo poudarilo tudi v svojem uvodnem sestavku:

»Prva številka Železarja, mesečnika delovnega kolektiva železarne Jesenice, je pred nami. Porodila se je in vzrasla iz kolektiva, ki mu je namenjena, in to prav v času, ko so se naši napori in borba za uresničevanje socialističnih ciljev zaostriili proti vrhu, v času, ko miroljubno človeštvo zastavlja vse sile, da prepreči nov svetovni požar, ki ga razpihujejo »miroljubne« vesilele s svojimi grožnjami malim narodom, v času, ko sta resnica in pravica tako dragoceni in iskani, a vendar zlorabljeni in zametani vrednosti. Naši narodi, z naprednim in zavednim delavskim razredom na čelu, bodo tudi iz te borbe, kakor so iz borbe proti izkoriščevalskemu kapitalu in tiranskemu okupatorju, izšli kot zmagovalci. S svojimi idejami bratstva med narodi in zavestno graditvijo samostojnega gospodarstva in lepše bodočnosti, bomo še više dvignili prapor svobode, dela, pravice in miru na svetu.

Ni naloga Železarja samo prodreti in povezati naše sile v borbi za skupne cilje, temveč tudi poznim rodovom ohraniti črno na bellem, pričanja o naših naporih in uspehih. Železar je namenjen vsem, ki pošteno mislijo in jim je delo najvrednejša človeška vrli-na, ne pa prazno pehanje za kruhom. Namenjen je vsem, ki so vzrasli, rastejo in čutijo s svojo tovarno, s staro železarsko preteklostjo in svetlimi tradicijami delavskega razreda. Namenjen je vsem, ki jim je utripanje, rast in prosvit naše tovarne in s tem naše socialistična domovina in naša bodočnost pri srcu ...

Ko letos, pred tridesetletnico našega glasila gledamo na prehojeno pot lahko ugotovimo, da je naše glasilo raslo z razvojem delavskega samoupravljanja, da je dosledno razredno usmerjeno in vsebinsko vpeto na vsa področja, kjer se in se mora naš delavec uveljaviti kot subjekt upravljanja. Zavedamo pa se, da nobena stvar ni tako dobra, da ne bi mogla biti še boljša in zato se bodo uredništvo z uredniškim odborom in odborom za informiranje prizadevali, da bo naše glasilo še naprej kvalitetno raslo.

PODELJENI PANTZOVA NAGRADA IN NAGRADA »NOVATOR LETA«

(Nadaljevanje s 1. strani)

kit za šobe, ker je recept za izdelavo okupator odnesel s seboj, da je plavž lahko nemoteno zagorel. Zaradi onesnaženja Save z odpadnimi industrijskimi vodami je opravil uspešno regeneracijo lužine iz starih predelovalnih obratov. Na ta način so dobili tudi 100 ton železovega fero sulfata, mesečno, ki so ga prodali kemični tovarni Hrastnik. Sava pa je bila bolj čista.

Izdelal je recepture luženja manganskih in prokromskih jekel v hladni valjarni Jesenice, zaradi katerih so bili izdelki kvalitetnejši. Za predelovalne obrate je izdelal tudi številno lužino, ki so jo preje uvažali iz Nemčije. Razen tega je v teh obratih uspešno rešil:

- regeneracijo diamantnega prahu,
- razmaščevanje žice in preprečevanje škodljivega triklor etilena,
- antikorozivne lake in premaze,
- premaz za ugotavljanje napak pri žici.

Za vse registrirane naprave je izdelal črnilo, ker ni bilo domačega, tuj pa je v tovarno prihajal z zamudo. Odpravil je takrat neznani vzrok pri naravnem razpadanju oplasnjenih elektrod. V valjarni pločevine na Javorniku je uspešno rešil problem bitumenskih »struc« za mazanje valjev za preprečevanje razvijajočih dimov in par, ki so bili škodljivi za valjavce. Več pobud in rešitev je dal tudi v elektrodnem obratu in martinarni.

Poudariti moramo tudi njegovo zagnano dejavnost v tehničnem

muzeju Železarn. V začetku je bil konservator železnih predmetov. Tovrstne njegove recepture, sicer obogatene se uporabljajo še danes. V Bohinju, v Studorju je skupaj s sodelavci opravil raziskave zgodovinskih tehnoloških postopkov taljenja železarne rude iz kemizma nastanka rude bobovec. Ravno zaradi uspehov pri taljenju bobovca je naš tehnični muzej postal znan tudi v zamejstvu. Napisal je tudi mnoga samostojna strokovno-zgodovinska dela, ki so omenjena tudi v tuji letaraturi.

Ukvarjal se je s tehnologijo praznenca, reduktivnostjo koksa in rud. Izdelal je več analitičnih in tehnoloških metod, ki so še danes v uporabi. Prvi je z ekipo v Železarni izvedel ekološke meritve za popis delovnih mest.

Opis dela dr. Rjancovca je velik del minulega dela, kar je bilo v določenem obdobju po osvoboditvi izredno aktualno in koristno. Večji del nalog na področju metalurgije je opravil kot tehnik kemije, vodja tehničnega laboratorija pri OTK. Bil je med prvimi, ki je dojel pomembnost novatorstva in domačega znanja in to takrat, ko nam je bilo to najbolj potrebno in ko je bilo to področje dela še nepriznано in celo omalovaževano. V letih njegovega delovanja v Železarni je napisal 94 del iz različnih področij: kemije, fizike, železarstva, zgodovine, mine-

ralogije, zdravstva in varstva pri delu.

Njegovo delo na področju železarske zgodovine je zaslovelo doma in na tujem in ravno zaradi tega je bil imenovan za strokovnega sodelavca pri komisiji za raziskavo zgodovine železarstva pri UNESCO in registriran kot predstavnik Jugoslavije pri akademiji ved v Pragi v CSSR.

Za njegovo uspešno in ustvarjalno delo je dr. Aleksander Rjancovec doslej prejel diplomu za petletni plan, orden dela, Kidričevo plaketo in novatorsko diplomu.

NAGRADA NOVATOR LETA 1980

Nagrado NOVATOR LETA je za leto 1980 prejel dipl. inž. Bogdan Stocca, ki je v lanskem letu z izboljšavo štev. 2237 - zaščita žice pred razogljčenjem v procesu žarjenja - dosegel najvišji verificirani prihodek v višini 6.483.124,00 din.

Kvalitetnim jeklom, kakršna so jekla za kvalitetne vijake, se postavlja zelo stroga zahteva v pogledu dovoljene globine razogljčenja. Za zaščito jekla pred razogljčenjem so zato uporabljali vse poznane ukrepe kot so: normalno lužen vložek, pokrivanje z zaščitno havbo, tesnenje s presejanim peskom in žareče oglje s sredine vložka. Vendar se je izkazalo, da je bila žica kljub dosledni upo-

USPEŠNO DELO ŽEBLJARJEV V LETU 1980

(Nadaljevanje s 1. strani)

Pomembnost izvozne usmerjenosti žebjarne je dobila v letu 1980 največjo veljavo v vseh 25 letih. Težave pri uvozu potrebne blaga za našo železarsko proizvodnjo pa so bile v glavnem vezane s problemom pomanjkanja deviznih sredstev. Zato je bilo že v mesecu aprilu dogovorjeno, da je treba po možnosti povečati izvoz žičnikov. Letni plan 8.000 ton izvoza je bilo potrebno kar najbolj preseči. To nalogo in cilj so žebjarji v celoti dosegli. Izvoz je bil dosežen z 10.312 ton odpremljenih žičnikov, od tega 8.243 ton v ZDA in Kanado ter 2.069 ton v Zahodno Nemčijo, s čimer je bilo ustvarjenih nad 3,8 milijonov dolarjev za Železarno in okrog 1,0 milijon dolarjev

za jugoslovanske ladjarje, ki so žičnike prevažali v Ameriko.

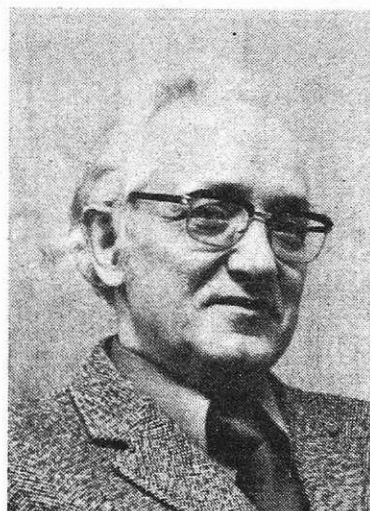
Žal ob povečanem izvozu žičnikov ni bilo možno oskrbeti tudi domačega tržišča. Jeseniška žebjarina za to prav gotovo ni kriva. V preteklih letih so bile trgovine v glavnem oskrbovane z žičniki iz Karlovca in Bihača. Ko sta ti dve žebjarini opuščali izvoz v Ameriko in se posvetili izključno domačemu tržišču, je jeseniška žebjarina prevzemala več naročil za izvoz. Še v letu 1979 taka razdelitev tržišča ni motila nikogar. V letu 1980 pa so nastopile težave pri oskrbovanju z vlečno žico. V Karlovcu so morali bistveno zmanjšati proizvodnjo, menda samo na eno tretjino prvotne, in tako je domače tržišče ostalo brez žičnikov.

Za TOZD Žebjarina pa so pomembni še drugi kazalci, ki kažejo, da so delavci žebjarne občutno izboljšali svoj odnos do delovnega časa in so ga izkoristili bolj kot v preteklih letih. Dosežena storilnost na uro in moža vseh zaposlenih v žebjarini je dosežena s 77,66 kg/h.m, kar je za 5,93 % več kot v letu 1979. Najpomembnejša pa je, da so se delavci žebjarne zavedli, da ne delajo samo za osebni dohodek, ampak, da je treba izpolniti tudi obveznosti do družbe z izpolnitvijo planskih obveznosti. Rečemo lahko, da je prav skrb za zniževanje stroškov, posebno s štednjo materialov, izražena skrb za ustvarjanje višjega dohodka. Najbolj zgornjo kaže to zadnje tromesečje preteklega leta, ko so se delavci brez prigovorov in samoiniciativno priglasi za delo ob prostih sobotah, če je zaškrpalo pri izpolnjevanju plana. V decembru so ob veliki odsotnosti zaradi dopustov na pobudo SDS obratovali vse štiri proste sobote in še tri nedelje. Brez te samoupravne zavednosti in odgovornosti doseženih uspehov žebjarina ne bi dosegla. Tudi dobra informiranost o dobrih in slabih dosežkih vsakega meseca, je na SDS dajala ton živahnosti v razpravah in predlogom za izboljšanje delovnih kazalcev in tudi medsebojnih odnosov.

Velik delež pri uspešnem delu v letu 1980 so imeli tudi vzdrževalci, ki so uspešno in prizadevno odpravljali kup težav, ki so se vrstile iz dneva v dan, predvsem na novi pakirni napravi. S številnimi izboljšavami so uredili delovanje tako, da so najbolj zadovoljne delavke v adjustaži, ki danes ne verjamejo več, če bi se zmogle delo izpred enega leta, ko so z rokami premetale tudi do 20 ton žičnikov.

Prav v zadnjem tednu decembra je bila zaključena tudi montaža zadnjega novega žebjarkega stroja. S tem je tudi zaključena prva faza zamenjave starih strojev. Zamenjanih je bilo 23 starih z novimi češkimi stroji, ki so manj hrupni in tudi kapacitete so za 30 do 40 odstotkov višje kot pri starih. V letu 1980 bo zato delo lažje in toliko nadurnega dela kot v preteklosti, ne bo treba več. Plan je letos enak lanskemu, plan izvoza v letu 1980, ki je predstavljal 89 % celotne proizvodnje. Priprani smo, da bodo žebjarji svojo novo obvezo izpolnili tako, kot v preteklem letu.

L. M.

PORTRET SODELAVCA

BORIS JEKLIČ je delovodja v adjustaži v TOZD Hladna valjarna Jesenice. Na tem delovnem mestu dela že šest let. V predelovalnih obratih pa je začel delati, ko so ti bili še na mestu, kjer danes stoji jeklarina. Zelo zgodaj se je zaposlil v Železarni, saj mu je bilo šele štiriinajst let, ko je začel delati. Zaposlil se je takoj po končani osnovni šoli, ki je takrat štela le šest razredov. Delil je pač usodo z mnogimi iz svoje generacije, ki v tistih prvih povojnih letih niso imeli nikakršnih možnosti za šolanje. Bilo je to leto 1947. Sprva je delal na prometu, kot progovni delavec, potem pa je bil nekaj časa pri tekačih. Že leta 1948 se je lahko vpisal v takratno industrijsko poklicno šolo, ki je bila Podmežaklja, v prostorih nekdanjega taborišča. Tu se je izučil za valjavca, saj druge možnosti itak ni imel, sicer pa pravi, da ga je to delo vedno veselilo.

Od takrat naprej dela v hladni valjarni na Jesenicah. »V obratu se kot star in izkušen delavec, kljub vsem težavam, ki jih imamo s proizvodnjo, kadri in zastarelimi strojenji, zelo dobro počutim,« pravi o svojem delu Boris. »Spominjam se, ko smo se leta 1952 preselili v nove obrate v Hrenovico. Takrat nismo dobili nobenega novega stroja, ampak smo iz starih prostorov pripeljali s seboj tudi stroje. Šele okoli leta 1958 smo dobili novo valjčno ogrodje SIMAG. Ker sem bil mlad in sem imel veselje do dela, so me določili za delo na tem stroju. Tako sem šel za mesec dni na specializacijo v tovarno VÖGST v Linz v Avstrijo. Na SIMAG valjaskem ogrodju sem potem delal še kakšnih deset let. Potem sem delal na velikem DEMAGU, MÜLLER valjčnem ogrodju, na vseh krožnih skarjah, skratka na vseh delovnih mestih v hladni valjarni.«

Nekaj let je bil tudi pomočnik delovodje in kakih pet let je skrbel za bodoče valjavce, za učence ŽIC, ki so se pod njegovim vodstvom pripravljali za poklic valjavca. Pred nekako šestimi leti pa je postal delovodja adjustaže v hladni valjarni.

Tu vse kolobarje, ki jih dobijo iz obrata, pregledajo, izmerijo, obrežejo, položijo na palete in zapakirajo. Material je treba tudi dobro naoljiti, da ne zarjavi. Imajo tudi dvojne prečne škarje za rezanje trakov v lamele. Tu ima rezalec dokaj težko nalogo, saj mora zelo paziti na površino, dolžino in kvaliteto lamel, kajti to so starodavne škarje, kakršnih ne bi našli verjetno nikjer več, vseeno pa se na njih veliko naredi. V adjustaži je zaposlenih dvajset ljudi od tega štirinajst adjusterjev in tri sodelavke, ki material na paletah omotavajo.

V obratu izdelujejo vedno več materiala, ki je obenem tudi po kvaliteti vedno bolj zahteven in mi v adjustaži moramo iti z njimi v korak, kljub zastarelim strojem, ki jih imamo na voljo. Problemi nastanejo zlasti pri adjustiranju dinamov pločevine. Dnevno je treba adjustirati po 20-30 ton dinamov trakov. Vsa dela pa se izvajajo ročno, ves material je treba pregledati, obrezati, izmeriti širino, potolči robove in dati na palete. To pa je brez primernih pripomočkov za delo res veliko in ni čudno, da naši delavci imajo večkrat probleme s križem ali podobno.

rabi teh sredstev še vedno razogljčena in da je v 36,5 % primerih pregleda dovoljeno globino razogljčenja.

Problem razogljčevanja pri sferridizacijskem žarjenju žice je avtor rešil z dodatnimi enostavnimi in cenenimi ukrepi in sicer:

- modificiran postopek luženja toplo valjane žice pred žarjenjem,
- vpihovanje dušika v peč v kritični fazi žarjenja.

Prejemnikoma obeh visokih priznanj iskreno čestitamo in jima želimo še veliko uspešnega ustvarjalnega dela.

Dopisujte v Železarnja

ŠE O PORAČUNU OSEBNEGA DOHODKA

Članek pod naslovom »Nehajmo že nezakonito sklepati«, je bil namenjen vsem delavcem TOZD in delovnih skupnosti naše železarne. Napačno so ga interpretirali nekateri, da ščiti tiste delavce, ki neopravičeno izostajajo z dela. Delavci, ki so neopravičeno izostajali z dela, so bili v disciplinskem postopku, v katerem se je ugotavljala njihova odgovornost za očitane in storjene kršitve delovne obveznosti.

V članku je bilo opozorilo na zlorabo zakonitih družbenih norm, katere je sprejelo celotno združeno delo in ki bi jih morali spoštovati, pomenijo pa višjo stopnjo demokratičnih pridobitev v odnosih pri urejanju medsebojnih delovnih razmerij.

»Komu je koristilo to pisanje?«, verjetno, da vsem, zlasti pa tistim, ki so za zakonitost na kakršenkoli način odgovornejši. Ne samo leta 1980, tudi v letu 1979 niso zalegla opozorila, da so merila disciplinske stimulacije pri poračunu nezakonita in ne samo v letu 1980, tudi v letu 1979 so bila ta pooblastila zlorabljena.

Izgleda, da vsi vsebine članka niso razumeli, zato naj jim bo oproščeno, nekateri pa ga niso hoteli razumeti, ker se še niso otresli mezde tlače in tehnokratskih navad. Eni so iz članka naredili senzacijo, drugi so presojali zlasti o posledicah takega pisanja. Preveč so porabili časa za iskanje »dlak« v članku, namesto da bi ugotavljali kaj drugega.

Reakcija je bila različna, toda od tistih, od katerih sem pričakoval največ, pa je skoraj ni bilo, zato jim priporočam naj prečitajo članek Stevana Doronjskega, ki je izšel v Delu pod naslovom »Nevarnost gnilega miru«.

In drugo; kdo lahko napoti delavca na sodišče združenega dela? Mislim, da tu komentar ni potreben. In kako se sliši, da je treba to samoupravljanje malo omejiti, in to za koga?

Velika bojazen je vladala pri nekaterih, da zaradi članka poročna sploh ne bo, pa bi jih vprašal, če vedo, kdo naj bi o poročnu odločal in kje je osnova za tako odločanje, oziroma ali so razumeli bistvo problema.

Tretji so priznali nezakonito ravnanje, vendar so menili, da ni bil pravi čas, pa je bil morda ta čas v letu 1979? In sedaj bodo proti delavcem postopali drugače; mislim, da tudi tu komentar ni potreben.

V članku »Osebnih dohodek in poravnava«, ko pisec R. P. zaključuje: »Prav zaradi težav, ki jih je bilo treba v letošnjem letu prehoditi, so delavci z veliko večino podprli predlog in zahtevali, da delavci, ki niso vestno izpolnjevali svoje osnovne dolžnosti, poravnave ne zaslužijo v isti višini, kot vestni delavci.« Komentar k zaključku tega članka ni potreben, ker je potrebna posebna razlaga o zasebni pravici vsakogar do njegovega osebnega dohodka. Za vsak primer naj vsakdo pobrska po ustrezni zakonodaji, oceno o zasluženih poravnavi osebnega dohodka pa naj prepusti delavcem TOZD in delovnih skupnosti.

V članku Albina Kobentarja »Kritična stališča in mnenja o spremembah osnov za izračun OD«, bi moral zadnji odstavek biti v narekovaju, ker je pomotoma izpuščen, oziroma se poziv železarjem pravilno glasi, da naj v samoupravne akte vnesemo taka merila delitve, s katerimi bodo stimulirani pridni in zaslužni delavci TOZD in delovnih skupnosti.

In ne nazadnje: »Kdo naj bi smel pisati v »naš Železarn«? Tisti, ki so tako menili, pa ne, da jih je zapustila pamet? Meni pa se vseeno dozdeva, da je Železar glasilo delovnega kolektiva.

Se naprej bom do negativnih pojavov, zlorabe pooblastil, dezinformacij in kršenja zakonitosti kritičen. Mogoče bom s tem po 30 leti samoupravljalški aktivnosti prispeval kaj k razvoju in krepitvi samoupravljanja, k osveščanju delavcev, ker želim, da bi resnično upravljali in odločali o svojem delu. In končno, javno obveščanje je tudi polemična pot boja proti birokratizmu in tehnokratizmu.

Janko Kavalar

KAKO POTEKAJO PRIPRAVE ZA IZGRADNJO JEKLARNE 2

Ob sklepu leta so planirane aktivnosti potekale predvsem na delavi investicijskega programa, združevanju sredstev za finansiranje projekta in organiziranju projektnih skupin za izvedbo projekta.

Investicijski program se še vedno dodeluje, vendar so na glavnih področjih že sprejete dokončne odločitve. Tako je na osnovi potrjene letne količine in kvaliteten vrst izdelane jekla, določen osnovni agregat, tehnologija izvenpečne dodelave jekla in naprava za kontinuirno vlivanje slabov. Sprejeta je tudi odločitev, da kljub zmanjšanemu obsegu letne proizvodnje ohranimo dva talilna agregata manjše kapacitete. To odločitev narekujejo predvsem predvideni pogoji dela v elektrojeklarni na Jesenicah. Pri tem je seveda treba upoštevati predvidene težave pri oskrbi s surovinami in energijo, zato žal ni mogoče osvojiti predloga za postavitev ene same električne peči, ekstremno visoke sposobnosti, v kateri bi ob skoraj idealnem izpolnjevanju vseh pogojev, lahko izdelali zahtevanih 350.000 ton jekla letno.

Tudi glede odločitve o tehnologiji izvenpečne obdelave jekla so v zadnjih mesecih še tekle intenzivne priprave v smeri analiziranja primernosti posameznih tehnoloških postopkov. Ponovno je bila analizirana primernost uporabe AOD postopka. Iz tega izhaja ugotovitev, da je za naš proizvodni program in naše kapacitete metalurške predelave v naslednjih desetih letih primernejši prvotno predlagani VOD/VAD postopek. Pri odločanju o napravi za kontinuirno vlivanje ni bilo novih dilem, zato strokovnjaki tudi tu vztrajajo pri prvotni odločitvi za postavitev ene kontinuirne naprave.

Idejne študije in tehnološka obdelava pri ponudnikih tehnološke opreme vselej ponovno potrjujejo pravilnost prvotne izbire. Glede na zahtevano varovanje okolja, je bil ponovno proučen vpliv hrupa, ki ga povzročajo električne peči. Z ozirom na zahtevo, da je po izgradnji potrebno doseči pogoje, ki ustrezajo pretežno stanovanjskemu okolju, je padla odločitev, da se peč zgradi v zaščitnem oklopu.

Vse te zahteve in odločitve so dogovorjene tudi s ponudniki tehnološke opreme in bodo upoštevane v dopoljenih ponudbah.

Zaradi dodatnih zahtev in daljših novoletnih praznikov pri ponudnikih tehnološke opreme, ni bilo moč dokončno izbrati enega samega ponudnika. Komisija za razpis, s svojimi podkomisijami, sproti analizira prispele ponudbe in dopolnitve. Sprejet je dogovor, da se dokončno odločitev o enem glavnem dobavitelju tehnološke opreme sprejme v prvi polovici januarja 1981. O terminih zaključnih razgovorov so bili že obveščeni vsi ponudniki.

Istočasno teče intenzivna akcija združevanja dinarskih sredstev za pokrivanje investicije po sprejetem finančnem programu, kakor tudi

akcija za vključevanje domače strojegradnje pri formiranju potrebnih deviznih sredstev.

Združevanje dinarskih sredstev teče na nivoju SOZD Slovenske železarnice za projekte v vseh treh slovenskih železarnah. Predvideno je združevanje kvalitetnih sredstev, to je akumulacije potrošnikov slovenskega jekla. Akcija je razširjena na vso Jugoslavijo. V okviru sprejemanja planskih zadolžitve za oskrbo potrošnikov jekla v letu 1981 in naslednjem srednjeročnem obdobju, se z vsakim kupcem dogovarjajo o podpisu dogovora o združevanju sredstev za razvoj SOZD Slovenske železarnice. Akcija je v polnem teku in pri kupcih ugotavljajo ustrezno pripravljenost. Tako pričakujejo, da bo že do konca leta 1980, ali v prvih dneh januarja 1981 dosežen dogovor za podpis sporazuma z vsemi potrošniki jekla. Na ta način bo dosežena planirana višina združenih sredstev tudi za projekt jeklarne 2.

V Železarni vemo, da z lastnim izvozom ne bomo uspeli pokrivati vseh potreb po deviznih sredstvih, tako za tekoče poslovanje, kakor tudi za potrebe vzdrževanja in investicij. Zato se z vsemi ponudniki tehnološke opreme naši predstavniki dogovarjajo in vključujejo v predlog pogodbe o nakupu tehnološke opreme tudi določila, v katerih se ponudniki tehnološke opreme obvezujejo pri slovenski strojegradnji naročiti vsaj toliko opreme in uslug, da bo možno pokrivati potrebe za izplačilo deviznih anuitet. S takim dogovorom se strinja tudi Združeno podjetje strojegradnje Slovenije, s katerim že ves čas priprav na projekt Jeklarne 2 naša železarna tesno sodeluje.

O takem načinu pridobivanja sredstev (dinarskih in deviznih) so informirani tudi organi izvršnega sveta SR Slovenije in samoupravne interesne skupnosti za ekonomske odnose s tujino, ki to usmeritev podpirajo.

Iz otvoritve novega elektronsko računskega centra Železarne (Foto I. Kučina)

SEJE SKUPŠČIN SIS NESKLEPČNE

Ob koncu leta (29. decembra 1980) bi se morale sestati in sprejeti ustrezne odločitve skupščine kar treh občinskih samoupravnih interesnih skupnosti: za socialno skrbstvo, otroško varstvo in za telesno kulturo. Vendar pa so bile vse tri skupščine nesklepčne, zato se bodo morali delegati sestati še sredi januarja (za socialno skrbstvo 13. januarja, za otroško varstvo predvidoma do 15. januarja in za telesno kulturo do 20. januarja 1981).

Tudi s konferencami delegacij v Železarni so bile težave. Konferenca delegacij za SIS za telesno kulturo je bila sklicana kar dvakrat in oba krat je bila nesklepčna (prvič je bilo prisotnih šest, drugič pa osem delegatov). Na konferenci delegacij za SIS za otroško varstvo je bilo le pet delegatov (od 23 možnih). Le konferenca delegacij za SIS za socialno skrbstvo je bila sklepčna (prisotnih je bilo 13 delegatov).

Majhni prisotnosti delegatov na konferencah lahko tudi pripišemo malo pripomb, ki so bile podane na njih. V nadaljevanju jih navajamo za vsako skupnost posebej.

SOCIALNO SKRBSTVO

Konferenca je imela pripombo le v zvezi z osnutkom samoupravnega sporazuma o ustanovitvi občinske skupnosti socialnega skrbstva Jesenice ter osnutkom statuta te skupnosti. Oba samoupravna splošna akta sta si namreč precej podobna, čeprav bi statut moral biti bolj konkreten. Skupne službe samoupravnih interesnih skupnosti pa bi resnično morale predstavljati racionalizacijo dela.

OTROŠKO VARSTVO

Tudi tu so imeli delegati podobne pripombe. Za osnutek statuta skupnosti otroškega varstva so namreč menili, da je le malo razširjen prepis samoupravnega sporazuma o ustanovitvi skupnosti otroškega varstva. Morale pa bi biti večje razlike med

Izredno pomembno je, da je zagotovljena ustrezna dokumentacija pred pričetkom gradnje. Zato so pri projektnih organizacijah že naročeni naslednji idejni projekti:

- raziskava vključitve elektroobločnih peči na Jesenicah v omrežje,
- reševanje potreb po pari, toplotni in električni energiji,
- skladišče vložka žesnice,
- regulacija Save med prodno pregrado,

- razdelilna transformatorska postaja 110/35/5 kV jeklarne 2,
- elektroenergetski distribucijski sistem jeklarne 2,

- povezava sistemov za hladilno in tehnološko vodo valjarn Bela in jeklarne 2,

- napajanje objektov jeklarne 2 z energetskimi mediji,
- garderobe, laboratorij in tehnične pisarne v sklopu jeklarne 2,

- skladiščenje in transport dodatkov in legur do hale silosov,

- glavna zgradba jeklarne 2,
- cestne in tirne povezave.

Idejne rešitve se izdelujejo na osnovi projektnih nalog, katere so sestavili sodelavci sektorja novogradenj in prizadetih temeljnih organizacij združenega dela.

Nekatere od teh idejnih študij so že gotove. Stekle so tudi priprave za izdelavo dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja.

Prav tako je v izdelavi lokacijska dokumentacija, vključno s pridobitvijo ustreznih soglasij. V teku je tudi odkup zemljišča na predvideni lokaciji.

Skladno s sklepom delavskega sveta železarne Jesenice je bil imenovan projektni svet Železarnice, izdelan pa je tudi predlog za imenovanje projektnih skupin.

Kljub zadržkom, ki izhajajo iz nedorečenosti in nesprejetih konkretnih odločitev v dogovoru o družbenem razvoju SR Slovenije poslovodni odbor Železarne smatra, da so priprave v taki fazi, da ima investicija v jeklarne 2 svoje mesto v naslednjem petletnem obdobju in s tem tudi možnosti za planiran pričetek gradnje.

SODELUJTE Z NAMI V NOVIH RUBRIKAH

Na uredniškem odboru smo veliko razmišljali o še nadaljni kvalitetni rasti našega glasila in o njegovi popestritvi. Z novim letom 1981 poleg nekaterih drugih nalog in obveznosti predlagamo tudi dve novi rubriki, ki pa bosta seveda uspeli le, če boste v njih sodelovali tudi vi – naši bralci.

KRITIČNA RAZMIŠLJANJA, VPRAŠANJA IN POBUDE NAŠIH BRALCEV

V vsakodnevnih razgovorih slišimo mnogo ustvarjalno-kritičnih razmišljanj in pobud naših delavcev, ki bi lahko s plasiranjem na pravo mesto, veliko prispevali k boljšemu delu, ravnanju, obnašanju, medsebojnim odnosom in podobno. V priložnostnih razgovorih se pojavlja tudi mnogo vprašanj: zakaj tako in ne drugače, zakaj ni to in to narejeno, čeprav je bilo dogovorjeno oziroma sklenjeno, zakaj odstopamo od nekaterih dogovorjenih stališč, kje so vzroki za nekatere naše slabosti in drugo. Nekatere posameznike mučijo tudi različne osebne težave ali dileme, ki jih njegovo okolje ne zaznava ali različna druga vprašanja na katera sam ne najde ustreznega odgovora, vključno z različnimi pravnimi in samoupravnimi vprašanji.

Svoja vprašanja, kritična razmišljanja ali pobude na kratko, vendar pa dovolj konkretno in razumljivo napišite in jih pošljite na uredništvo Železarnice, kjer bomo nanje poskušali pri pristojnih službah, organih ali posameznikih dobiti ustrezne odgovore in jih posredovati v našem glasilu. Vaši prispevki so lahko napisani tudi ročno, vendar čitljivo in ne pregosto pisani. Seveda pa morajo biti podpisani z navedbo obraza ali TOZD, če je dopisnik iz Železarne, oziroma z navedbo natančnega naslova za zunanjega dopisnika. Dopisnik pa ob naslovu lahko pripiše, da ne želi biti podpisan v glasilu. Pripominjamo, da anonimnih prispevkov ne bomo obravnavali.

TUDI ŽELEZARJI SE ZNAMO SMEJATI

Večkrat smo na uredništvo dobili pripombe, da bi Železar lahko objavil kaj šaljivega. Tudi v tem pogledu odpiramo novo rubriko, ki pa jo seveda tudi brez vas, dragi bralci ne more biti. Zato vas vabimo k sodelovanju. Pošljite nam ideje, napišite uspešne anekdote ali smešnice, kratke satire, narišite karikature ali pa vsaj opišite dogodek za karikaturu in podobno. Seveda mora biti vsak vaš tovrstni prispevek kar najbolj aktualen pa seveda tudi podpisan.

Veseli in hvaležni bomo tudi za vse vaše pobude, kako predlagani rubriki oživeti in jih izboljšati, pa tudi vseh vaših drugih predlogov in pobud za popestritev našega glasila.

VSE VAŠE PRISPEVKE BOMO HONORIRALI PO VELJAVNEM PRAVILNIKU, KI GA JE SPREJEL SAMOUPRAVNI ORGAN. Delavci TOZD in delovnih skupnosti naše železarne prejmejo honorar ob mesečnem izplačilu osebnega dohodka pod šifro 170, ostali sodelavci pa ga lahko dvignejo osebno po 15. v mesecu na uredništvu ali pa jim ga pošljemo po pošti ali na njihov žiro račun.

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 12. DO VKLJUČNO 18. JANUARJA

- 12. januarja, FRANC BRELIH, vodja TOZD Vzdrževanje, Javornik, Kurirska 3, štev. telefona 81-612,
- 13. januarja, MIROSLAV NOČ, vodja TOZD Remontne delavnice, Lesce, Na Trati 30, štev. telefona 75-991,
- 14. januarja, ALOJZ KALAN, vodja Jeklarne, Jesenice, Titova 1a, številka telefona 81-726,
- 15. januarja, JANEZ BIDOVEC, vodja sektorja nabave, Lesce, Na Trati 49, štev. telefona 75-591,
- 16. januarja, SAŠO MANDELJČ, vodja TOZD Valjarna bluming-štek, Jesenice, Tomšičeva 88, štev. telefona 82-054,
- 17. januarja, BORIS PESJAK, vodja FRS Jesenice, C. revolucije 2a, štev. telefona 82-726,
- 18. januarja, AVUGST KARBA, vodja OPP, Jesenice, Svetinova 10, štev. telefona 82-001.

V času dežurstva je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja štev. telefona 601, sobe štev. 19.

Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj, dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma od 19. do 7. ure zjutraj pa v Železarni Jesenice.

V prostih sobotah, nedeljah, praznikih je od 7. do 19. ure dosegljiv doma in od 19. do 7. ure zjutraj v Železarni Jesenice.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 12. 1.	MITJA BENEDIČIČ	IGOR MEZEK
TOREK – 13. 1.	BOGOMIR SVETINA	JANEZ ARH
SREDA – 14. 1.	IGOR LOGAR	FRANC NOVAK
ČETRTEK – 15. 1.	VANDA ENIKO	IVAN SLAMNIK
PETEK – 16. 1.	DUŠAN BAK	BOŽIDAR PRISTAVEC
SOBOTA – 17. 1.	MARJAN ERMAN	MARJAN TRONTELEJ
NEDELJA – 18. 1.	MARJAN PINTAR	ZDENKO CUND

Telefon dežurnega za vzdrževanje v železarni je: 358
vezni telefon je: 410
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 12. do 17. januarja bodo delale naslednje obratne ambulante: dopoldne: I. obratna ambulanta – dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta – dr. Nada Jensterle, popoldne: II. obratna ambulanta – dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta – dr. Želimir Cesarec.
V soboto, 17. januarja, samo dopoldne II. obratna ambulanta – dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta – dr. Želimir Cesarec.
Dispanzer za borce IV. obratna ambulanta – dr. Nada Jensterle.
ZOBNE AMBULANTE:
Dopoldne: II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej.
Železarno v torek, 13. januarja, od 13. do 19. ure.
Za borce v četrtek, 15. januarja, od 13. do 19. ure.
Popoldne: I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražišar.
Železarno v torek, 13. januarja in v četrtek, 15. januarja, od 7. do 13. ure.
V soboto, 17. januarja samo dopoldne I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražišar.

17. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V četrtek, 25. decembra, je bila v TOZD Jeklovlek 17. redna seja delavskega sveta, ki jo je vodil predsednik Anton Dežman. Delegati so pregledali sklepe zadnje seje in ugotovili, da so izvršeni.

V nadaljevanju so obravnavali poročilo podpredsednika odbora za delovna razmerja, na katerega ni imel pripomb. Sprejeli so tudi poročilo predsednika odbora za gospodarstvo in potrdili sklep odbora, da se Marjanu Bizjaku prizna ustrezno nadomestilo za inovacijo v znesku 2.000,00 din.

Delavski svet je na predlog odbora za gospodarstvo, v zvezi s poračunom osebnega dohodka sprejel sklep, s katerim pooblašča delegata, da postavi na seji delavskega sveta Železarne naslednje vprašanje:

Delavski svet TOZD Jeklovlek je sklenil, da poslovodni odbor pisno obrazloži, po kakšnih kriterijih je bila razvrščena TOZD Jeklovlek, ko je v letu 1980 dosegla pomembne in nadpovprečne poslovne rezultate.

Obravnavali so samoupravni sporazum o temeljnih plana DO Železarne in sprejeli sklep v naslednjem besedilu:

Delavski svet ugotavlja, da je samoupravni sporazum o temeljnih plana DO Železarne Jesenice za obdobje 1981-1985 v skladu s sprejetimi temelji plana vseh temeljnih organizacij in ga zato potrjuje. Delavski svet pooblašča delegata temeljne organizacije v delavskem svetu Železarne, da glasujejo za ta sporazum na seji delavskega sveta Železarne.

Delavski svet je obravnaval predlog samoupravnega sporazuma o temeljnih plana SOZD Slovenske železarne in o temeljnih plana Interne banke za obdobje 1981-1985 in ugotovil, da je sporazum usklajen s temelji plana TOZD Jeklovlek, sprejetimi na referendumu, 3. decembra 1980. Delavski svet je pooblastil predsednika delavskega sveta delovne organizacije Železarne, da podpiše sporazum.

Obravnavali so tudi družbeni dogovor o temeljnih plana občine Jesenice za obdobje 1981-1985 in ga sprejeli.

Obravnavali in sprejeli so samoupravne sporazume o temeljnih planov SIS občine Jesenice za obdobje 1981-1985. Po obravnavi samoupravnih sporazumov temeljev plana SIS (družbenih dejavnosti in materialne proizvodnje) SRS za obdobje 1981-1985, so na osnovi razprave sklenili:

- elektrogospodarstvo se sprejme z zadržkom
- nafto in plin - se sprejme z zadržkom
- gospodarstvo - niso obravnavali, ker niso člani
- vodno gospodarstvo - za SRS soglašajo, za področje Gorenjske pa se sprejme s pridržkom.
- železniški in luški promet - se sprejme
- za ceste - se sprejme s pridržkom, ker še ni vse znano
- PTT promet - se sprejme

- letališko dejavnost - se zavrne
- stanovanjsko gospodarstvo - se sprejme
- komunalna dejavnost - se sprejme.

Delavski svet je obravnaval tudi samoupravni sporazum samoupravne interesne skupnosti za ekonomske odnose s tujino za obdobje 1981-1985 in sprejel sklepe:

- da pristopi k samoupravnemu sporazumu
- da pristopi k samoupravnemu sporazumu o merilih, pogojih, načinu in postopkih za doseg dogovorjenega obsega uvoza blaga in storitev ter odliva deviz za obdobje 1981-1985.
- da pristopi k samoupravnemu sporazumu o merilih in postopkih za uresničevanje kreditnih odnosov s tujino za obdobje 1981-1985.

Po obravnavi samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za ljudsko obrambo in družbeno samozagotovitost so sprejeli sklep, da se sprejme samoupravni sporazum o združevanju sredstev za financiranje skupnih nalog ljudske obrambe in družbene samozagotovitost za obdobje 1981-1985, ki ga je predlagal svet za ljudsko obrambo, varnost in družbeno samozagotovitost občine Jesenice.

Plan TOZD Jeklovlek za leto 1981 so s pripombami odbora za gospodarstvo sprejeli.

V zvezi s sklepom o revalorizaciji osnovnih sredstev in obračunu amortizacije osnovnih sredstev v letu 1981, so sprejeli naslednje sklepe:

- amortizirajo se vsa osnovna sredstva, ki so že v uporabi (tudi že amortizirana) po minimalnih z zakonom predpisanih amortizacijskih stopnjah
- amortizirajo se vsa osnovna sredstva iz skupine gradbenih objektov, katerih vrednost se ne prenaša na proizvode, ker niso grajena le iz sredstev amortizacije.

Delavski svet je obravnaval predlog o imenovanju inventurnih komisij in ga potrdil. Na predlog osnovne organizacije sindikata TOZD Jeklovlek je potrdil predlog o podelitvi plaketa in značke »Josip Broz Tito - 30 let samoupravljanja« in sicer se bodo podelile tri plakete, štiri zlate in sedem srebrnih značk.

Plakete bodo prejeli naslednji delavci: Anton Dežman, Stane Rev. Jožica Jensterle; zlate značke: Milojko Rajaković, Jože Lavtižar, Janko Rupar in Lado Krajnik; srebrne značke pa bodo prejeli: Jože Knafelj, Tončka Sabolič, Marija Pfeifer, Desimir Mijajlovič, Ivan Kovač, Ignac Smole in Dionizij Muravec.

Ob sklepu se je obravnavali še samoupravni sporazum o delitvi dohodka na osnovi zagotovitev vloženega materiala za proizvodnjo s temeljno organizacijo Monter Dravograd, in ga sprejeli.

Delavski svet je sprejel tudi sklep, da se ob izpolnitvi plana proizvodnje za leto 1981, 25. decembra 1980, podeli vsakemu delavcu TOZD Jeklovlek po dva bona za malico.

4. SEJA ODBORA SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

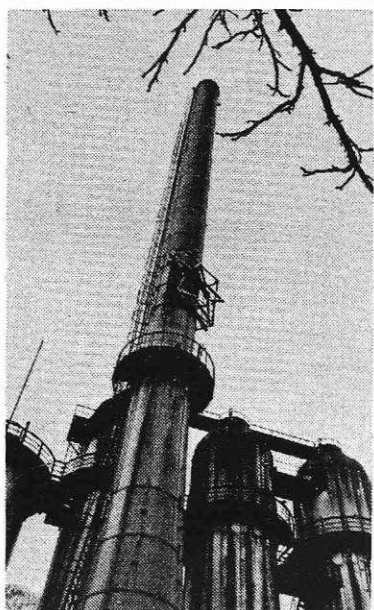
Odbor samoupravne delavske kontrole TOZD Jeklovlek je imel svojo redno sejo 29. decembra 1980, ki jo je vodil predsednik, Marjan Stojan. Najprej so pregledali sklepe zadnje seje in ugotovili, da so nekateri izvršeni, razen točke 3.2, ki se ne izvaja, zato je treba opozoriti asistente za vzdrževanje na Beli.

Odbor je odboru za delovna razmerja predlagal:

- da se v okviru funkcionalnih seminarjev organizira tečaj za avto-geno rezanje za delavce, ki opravljajo delovne naloge in opravila na liniji KICH,
- da se zagotovi dežurni električar, ki bo znal odpravljati napake in zastoje na popoldanski in nočni izmeni,
- naj prouči ključne delovne naloge in opravila in zagotovi nadomestilo, predvsem za žerjavovodje in tehnike za toplotno obdelavo.

Odbor samoupravne delavske kontrole je sprejel sklep o nekorektni delitvi poročila osebnega dohodka in se strinja s sklepom delavskega sveta, ki ga je sprejel na zadnji seji, da poslovodni odbor pisno obrazloži, po katerih kriterijih je bila razvrščena TOZD Jeklovlek, ko je v letu 1980 dosegla pomembne proizvodne in poslovne rezultate.

E.

Ponosni v prazničnih dneh

16. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu TOZD Jeklovlek Anton Klemenc je sklical dne 24. decembra 1980, 16. redno sejo odbora. Pri pregledu sklepov zadnje seje so ugotovili, da so izvršeni, razen sklepa, da odbor vztraja, da se investicijska sredstva ustrezno povečajo z upoštevanjem ogrevanja hale in prestavitve brusilnih strojev.

Odbor je sprejel sklep, da se Marjanu Bizjaku prizna ustrezno nadomestilo za inovacijo v znesku 2.000,00 din. Ponovno so obravnavali tehnično izboljšavo št. 2225, avtorja Joža Odarja glede izplačila tretje rente in sprejeli sklep, da se mu tretja renta izplača.

Odbor je obravnaval temelje plana srednjeročnega razvoja Železarne in nanj ni imel pripomb. Po obravnavi temeljev plana srednjeročnega razvoja TOZD Jeklovlek so prejeli sklep, da se dopolni 10. člen, ker ni ustrezno povečana predračunska vrednost investicijskih sredstev za ureditev hale z vročo vodo in prestavitve brusilnih strojev.

Obravnavali so tudi samoupravni sporazum o temeljnih plana SOZD SŽ in Interna banke. Odbor je soglašal s pripombo poslovodnega odbora Železarne, s katerimi kaže na nekorekten odnos, ki za TOZD ni spodbuden.

Razen tega odbor želi pojasniti, zakaj v temeljih plana ni upoštevana dopolnitev čl. 25, v zvezi s proizvodnjo paličnega jekla in žice.

Odbor je obravnaval gospodarski načrt TOZD Jeklovlek in Železarne za leto 1981 in ga posredoval v ob-

ravnavo in sprejem delavskemu svetu.

Obravnavali so še družbeni dogovor o temeljih plana občine Jesenice in ugotovili, da nanj ni pripomb.

Pregledali so pripombe in pojasnila o temeljih planov SIS občine Jesenice in SRS za obdobje 1981 do 1985. Odbor se je strinjal s predlogi oziroma sklepi k posameznim sporazumom in s prispevnimi stopnjami skladno z ukrepi gospodarske stabilizacije.

V zvezi s poračunom osebnega dohodka so postavili vprašanje, po katerih kriterijih je uvrščen TOZD Jeklovlek, ki je pod povprečjem Železarne in kljub temu, da je dosegla pomembne rezultate v letu 1980.

Na osnovi teh dosežkov odbor za gospodarstvo smatra, da poračun osebnega dohodka ni odraz dohodkovnih odnosov in stabilizacijskih prizadevanj.

Odbor za gospodarstvo je sprejel plan proizvodnje za mesec januar 1981, ki znaša skupno 1.770 ton, od tega 1.470 vlečenega, 40 ton luščene, 100 ton brušenega in 160 ton termično obdelanega jekla.

E.

TOZD Strojne delavnice

18. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Delavski svet TOZD Strojne delavnice je na 18. seji dne 26. decembra lani potrdil vrsto samoupravnih sporazumov o temeljih plana za obdobje 1981-1985. Le-ti opredeljujejo temelje plana Železarne, SOZD SŽ in Interne banke SOZD SŽ, SIS občine Jesenice, republiških SIS družbenih dejavnosti in materialne proizvodnje ter SIS za ekonomske odnose s tujino. Prav tako je potrdil tudi družbeni dogovor o temeljih plana občine Jesenice in samoupravni sporazum o združevanju sredstev za financiranje skupnih nalog na področju ljudske obrambe in družbene samozagotovitost za omenjeno obdobje, pa tudi gospodarski načrt TOZD Strojne delavnice za leto 1981.

Poleg tega je sprejel tudi več sklepov o revalorizaciji osnovnih sredstev in o obračunu amortizacije osnovnih sredstev v letu 1981, potrdil pa je tudi predlog spremembe normativ za zasedbo delovnih nalog na novih strojih v oddelku težke obdelave na Javorniku in predlog spremembe namembnosti nekaterih postavk AZ sredstev. Prav tako je potrdil tudi predlog nadomestila za dežurstvo vzdrževanja.

Tako se bosta v oddelku za težko obdelavo na Javorniku na novih strojih zaposlila dva phalca specialista in dva skoblarja specialista, število delavcev na specialnem stroju pa se bo povečalo od deset na dvanajst. Sicer pa normativ v strugarni v TOZD Strojne delavnice ostane nespremenjen, povišala se bo le kvalifikacijska struktura, ki jo utemeljujejo z večjo materialno odgovornostjo ter z večjo zahtevnostjo obdelave (število prvih skoblarjev se s 1. januarjem 1981 zmanjša z osem na šest oseb, drugih skoblarjev pa s šest na pet, drugih phalcev s treh na dve, drugih strugarjev pa z enajst na devet oseb). Omenimo naj tudi, da se bodo AZ sredstva, zbrana poprej na kontu za stroj za brušenje svedrov

in za kovaško ogrevno peč, združila na kontu za univerzalno stružnico, s tem, da se letos pripravi tehnična dokumentacija za novo kovaško ogrevno peč.

Delavski svet je na seji imenoval tudi Vladimira Oblaka za novega vodjo TOZD Strojne delavnice in ga hrati zadolžil, da pripravi program dela temeljne organizacije. Podelil pa je tudi plakete in značke »Josip Broz Tito - 30 let samoupravljanja«.

S plaketami so bili odlikovani Albin Bregant, Zdravko Košir, Ivan Lazar, Slavko Polanc, Rezka Kavčič, Franc Strugar in Jože Kisovec. Zlate značke »Josip Broz Tito - 30 let samoupravljanja« pa so prejeli Matevž Bogataj, Peter Klemenc, Zivko Lakota, Franc Ravninar in Bogomir Šorn. Srebrne: Niko Cenček, Milan Kosmač, Matko Medja, Milan Nikolavčič, Franc Pokljukar, Svetina Bogomir, Anton Šifer, Branko Šmid, Janez Torkar, Alojz Traven, Anton Zupan, Angela Vodnik. Bronaste pa so prejeli Janez Ferjan, Janko Ferko, Marjan Gasar, Zlato Lipovšek, Martin Noč, Franc Ploj, Jakob Rožič in Borut Urevc.

BL

PREGLED SESTANKOV SDS

Minulih štirinajst dni smo prejeli 24 zapisnikov s sestankov samoupravnih delovnih skupin, največ iz TOZD Remontne delavnice (16). SDS so obravnavale dokaj različna vprašanja, od samoupravnih sporazumov o temeljih planov občinskih SIS, ki so jih potrjevali delavski sveti, pa do priznanj za samoupravno aktivnost posameznih delavcev in do različnih vprašanj ožjega obratnega značaja.

SDS kamnolom Trebež (TOZD JEKLARNA) se je seznanila z rezultati referenduma o srednjeročnem planu Železarne, pri čemer je bil poseben poudarek dan perspektivam, ki jih bo odprla izgradnja nove jeklarne. Zaradi noveletnih praznikov je bilo govora tudi o nemotenem obratovanju SM peči, nekaterim delavcem pa prav zaradi tega razloga naložene tudi dodatne zadožitve. Enega izmed sodelavcev so člani SDS predlagali tudi za podelitev priznanja za samoupravno aktivnost.

SDS jekloliivarna 1 (TOZD LIVARNA) se je na sestanku seznanila s potekom akcije za opredelitev razvida delovnih nalog in opravil, pri čemer je še posebej opozorila na nekatere še vedno nerešene probleme. Gre za meritve, ki naj bi pokazale dejansko stanje pogojev dela (plin, prah, ropot, prepih), pa doslej še niso bile opravljene. Vprašuje se, kdo je za to odgovoren. Pričakuje namreč, da bi meritve pokazale, da se njihove delovne naloge in opravila po težavnosti razmer lahko izenačijo z jeklarno oziroma kontilivom. Poleg tega meni, da ni treba čakati na izdelavo razvida nalog in opravil (že tako čakajo na to preveč časa) in da je nekatere naloge ne glede na to treba višje ovrednotiti. Pritožujejo se tudi nad sedanjim načinom poviševanja osebnih dohodkov, ki preveč povečuje socialne razlike, pa tudi nad hrano, ki po mnenju skupine ne ustreza fizičnemu delavcu, razen tega jo pa tedaj, ko je boljša, tudi zmanjka.

Iz TOZD REMONTNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS ključavničarji 1 in 2, instalacija 1 in 2, montaža 1 in 2, žerjavni 1 in 2, delavnica elektrostrojev 1, vodstvo gradbeno remontnih delavnic, tesarji, mizarji, zidarji, plastika ter RTA 3 in 5. Osnovna tema sestankov je bila,

zaradi hude nezgode, ki se je pripetila enemu izmed delavcev te temeljne organizacije v minulem letu, varstvo pri delu. Nekatere skupine so poleg tega obravnavale tudi problematiko, ki jo je kasneje obravnaval tudi delavski svet TOZD (temelji planov občinskih SIS itd.) in še nekatera druga vprašanja. SDS ključavničarji 1 in 2 menita, da bi moral varnostni inženir pregledati delovišče pred pričetkom vsakega remonta, zatem pa izdati ustrezno dovoljenje za pričetek dela. Poleg tega meni, da je treba pred vsakim remontom na valjčnicah bluminga pod njimi pritrditi lovino mrežo. Tudi instalacija 1 ima več pripomb glede varstva pri delu. Boje se del na plinovodih, ki jih je vsekakor, tako menijo, treba obnoviti. Trdijo tudi, da ob remontu bluminga ni dovolj zavarovanih prehodov preko valjčnic, da ne nameravajo več delati na lestvah (v vsakem primeru je treba napraviti podest) in da je tesarjem treba dati na razpolago dovolj časa za izdelavo brezhibnega podesta. Nadalje opozarja, da je pri remontih SM peči nujno treba privariti cikle, ker drugače ni mogoče varno delati, pa tudi žerjavovodje martinare morajo bolj paziti, kaj se dela pod žerjavi. Delavci pričakujejo, da bodo v letošnjem letu pri delu lahko uporabljali nove lestve (treba jih je nabaviti!). SDS montaža 1 omenja, da je treba remonte izvršiti v zelo kratkih rokih, kar pomeni, da morajo delavci delati tudi eden nad drugim, to pa je seveda zelo nevarno. Tako naj se v bodoče ne bi več delalo, zato bi kazalo remonte planirati bolj realno. Govora je bilo tudi o uživanju alkohola in o zaščitnih ukrepih v primeru, ko se v bližini nahaja plin. Razen tega se skupina vprašuje o možnosti nabave kožnatih pasov (za zaščito ledvic), predlaga pa tudi, da naj bi se delavcem, ki imajo težave z ledcem, omogočilo, da nakupujejo v trgovini z boni. SDS žerjavni 1 in 2 je imela k predlaganim varnostnim ukrepom še nekaj dodatnih predlogov. Tako je predlagala, da naj bi se organizirala posebna skupina, ki naj bi ugotovila kakšne so možnosti za postavitev fiksnih podestov na nekaterih nevarnih mestih, da je takoj treba nabaviti varnostne pasove ter da je treba sodelavce, ki odklanjajo varnostno preventivno takoj odstraniti s dela. Varnosti pri delu je treba poveljati po mnenju skupine več časa, pa čeprav za ceno dolgotrajnejših popravil. Trdi tudi, da je žerjavni oddelek treba dopolniti z osmimi ključavničarji. SDS RTA 5 pa pod razno opozarja, da potrebuje tesnila za Leco TC 30.

Iz TOZD VZDRŽEVANJE smo prejeli zapisnika dveh sestankov SDS vzdrževanje HVB 1 in 2. Na prvem sta se skupini seznanili s planom TOZD in Železarne za obdobje 1981 do 1985, pogovorili pa sta se tudi o disciplini in stanju delavnice. Delavnice bodo urejali po načrtu (do marca naj bi uredili konstrukcijo, do aprila pa še izolaci).

zagotovljena sredstva v višini 620.000 din. Tudi na naslednjem sestanku je bilo ponovno govora o ureditvi delavnice. Skupini menita, da je treba po dokončani prvi fazi izgradnje zahtevati ponovne ekološke meritve. Uredili bodo tudi garderobe za vzdrževalce. Razen tega sta sklenili, da naj se nabavijo nove lestve, da je treba poskrbeti za zaklepanje jeklenk za aceten in kisik ter za vstopno kontrolo rezervnih delov, pa tudi za pospešeno zbiranje surovin.

SDS vodstvo TOZD ENERGETIKA je na sestanku oblikovala predlog kandidatov za priznanja ob 30-letnici samoupravljanja.

SDS restavracija 2J (TOZD Družbena prehrana) se je na sestanku seznanila s temelji planov občinskih samoupravnih interesnih skupnosti. Program izobraževalne skupnosti se skupini zdi preobsežno zastavljen. Pravilno se ji zdi, da se po programu otroškega varstva še vedno financira tudi malo šolo, organizirati pa bi kazalo varstvo tudi v kasnejše nočne ure. V zvezi s programom SIS za komunalno dejavnost skupina predlaga, da se pri prevzemnih delih nameni več pozornosti urejenosti okolice. Nadalje meni, da bo v okviru programa težko izvesti dvanajst lutkovnih predstav na leto. Kmetijski skupnosti pa priporoča, da »naj ne odstopa od načela, da naj bo zemlja za obdelavo, ne pa za zidavo«. SDS na splošno meni, da naj bi se službe samoupravnih interesnih skupnosti v večji meri centralizirale, kar bi prispevalo k zmanjševanju števila zaposlenih in k zmanjševanju porabljenih sredstev, do katerih ne vodi lahka pot.

O temeljih planov občinskih SIS je razpravljala tudi SDS gasilci (DELOVNA SKUPNOST ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE), vendar nanje ni imela pripomb. Razpravljala pa je tudi o sistemu dela poklicnih gasilcev po novem letu. Ogreva se za sistem »12-24, 12-48«, nasprotuje pa turnusu »4+1« (raje vidijo, da ostane turnus 6+2).

Tudi na sestanku SDS OID (DELOVNA SKUPNOST ZA EKONOMIKO, TKR IN NOVOGRADNJE) je bilo govora o planskih dokumentih Železarne, SOZD SŽ, občine in občinskih SIS. K slednjim pripominja, da pri sredstvih za SIS govorimo vedno le o prispevnih stopnjah in vsotah, nikoli pa ne, kako so se ta sredstva uporabila. »Zakaj ne bi naredili analize, kolikšen del sredstev za posamezne SIS se porabi namensko za njeno dejavnost, koliko pa za OD zaposlenih in druge dajatve«, vprašuje skupina. Seznanila se je tudi z gospodarskim načrtom delovne skupnosti in ERC-ja za leto 1981.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje - Božidar Lakota

KAKŠNE SO POMOČI BREZPOSELNIH DELAVCEM

Pred zadnjo sejo skupščine skupnosti socialnega skrbstva občine Jesenice, ki je bila 29. decembra 1980, je bila konferenca delegacij v Železarni za SIS za socialno skrbstvo seznanjena z ostalim delom odgovora na delegatsko vprašanje, ki ga je postavila na eni seji prej. Vprašanje se je namreč nanašalo na to, kakšne so podpore brezposelnim delavcem in kakšni so kriteriji zanje.

Že na seji skupščine 27. novembra 1980 so našim delegatom odgovorili, kakšne pomoči so brezposelni delavci deležni iz sredstev skupnosti socialnega skrbstva. Kako pa je z nadomestilom osebnega dohodka za čas brezposelnosti, pa se je skupnost socialnega skrbstva pozanimala pri skupnosti za zaposlovanje. Konferenca delegacij v Železarni je menila, da je treba te odgovore objaviti v Železarni in tako seznaniti s tem delavce v Železarni.

Po pravilniku o družbeno-materialni pomoči v občini Jesenice, imajo pravico do družbene denarne pomoči tudi osebe, ki so v težkem gmotnem položaju zaradi začasne nezaposlenosti, če so zaradi tega ostale brez svojih sredstev za preživljanje sebe in oseb, ki so jih po zakonu dolžne preživljati. Pogoj za dodelitev družbene denarne pomoči je tudi, da je prosilec prijavljen pri pristojni skupnosti za zaposlovanje delavcev in se tam redno javlja ter da nima možnosti priložnostnega zaslužka.

Višina denarne pomoči ni vnaprej določena. V vsakem individualnem primeru določi višino svet za varstvo družine in odraslih na podlagi izvedenega ugotovitvenega postopka strokovne službe skupnosti socialnega skrbstva.

V skladu z zakonom o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti pripadajo brezposelnim osebam naslednje pravice:

- pravica do denarnega nadomestila,
- pravica do denarne pomoči,
- pravica do zdravstvenega zavarovanja,
- pravica do priprave za zaposlitev in
- pravica do povračila prevoznih in selitvenih stroškov.

Po navedenem zakonu se šteje za brezposelno osebo oseba, ki je sposobna in voljna delati ter je pripravljena sprejeti zaposlitev, ki ustreza njeni strokovni izobrazbi oz. z delom pridobljeni delovni zmožnosti, vendar brez svoje krivde nima dela ali možnosti, da si z delom zagotavlja sredstva za preživljanje in ki se zaradi zaposlitve prijavi skupnosti za zaposlovanje.

Pravico do denarnega nadomestila med brezposelnostjo uveljavlja oseba, ki je delala najmanj devet mesecev brez presledka ali 12 mesecev s presledki v zadnjih 18 mesecih, če se najkasneje v 30 dneh po prenehanju delovnega razmerja prijavi skupnosti za zaposlovanje. Seveda pa te pravice ne more uveljaviti oseba, ki ji je prenehalo delovno razmerje po lastni krivdi ali volji, razen če je prišlo do prenehanja:

- iz zdravstvenih razlogov,
- zaradi zaposlitve delavčevega zakonca v drugem kraju ali
- zaradi sklenitve zakonske zveze v drugem kraju.

Višina denarnega nadomestila znaša 60 % povprečnega osebnega dohodka, ki ga je oseba dosegla v zadnjem letu pred prenehanjem delovnega razmerja, vendar ne more biti nižja od zajamčenega osebnega dohodka z zakonom. V letu 1980 znaša najnižje denarno nadomestilo 3.945,— din. Skupno z denarnim nadomestilom se upravičencem izplačuje tudi dodatek za člane ožje družine, ki jih preživlja in sicer 5 % od povprečnega osebnega dohodka upravičenca za vsakega takega člana.

Čas prejemanja denarnega nadomestila je odvisen od časa, ki ga je oseba dotlej prebila na delu. Najkrajša doba prejemanja denarnega nadomestila je tri mesece, najdaljša pa 12 mesecev.

Ne glede na določila zakona, ki določajo čas prejemanja denarnega nadomestila, pa se osebi, ki ima 15 let delovne dobe, lahko izplačuje denarno nadomestilo še po preteku 12 mesecev, če je niti s prekvalifikacijo niti s strokovno usposobitvijo ni mogoče zaposliti. Prav tako pripada ženi med nosečnostjo do poroda in po porodu toliko časa, kolikor ima zaposlena žena pravico do skupne odsotnosti zaradi poročniškega dopusta (141 dni). Pravica do denarnega nadomestila preneha osebi v primerih, ki jih določa zakon in sicer zlasti: če se oseba zaposli, če oseba uveljavlja pravico do invalidske ali starostne pokojnine, če postane oseba trajno popolno nezmožna za delo, če neopravičeno odkloni ustrezno zaposlitev in podobno.

Oseba, ki je skupnost za zaposlovanje do konca prenehanja denarnega nadomestila ni mogla zaposliti in nima 15 let delovne dobe, pridobi ob koncu prejemanja denarnega nadomestila **pravico do denarne po-**

moči med brezposelnostjo, če izpolnjuje naslednja pogoja:

- da njeni dohodki skupaj z dohodki članov njene ožje družine na osebo ne presegajo zneska, ki je enak zajamčenemu osebnemu dohodku, določenem v zakonu,
- če ne prejema v tem času denarnih dajatev za izobraževanje.

Višina denarne pomoči je za vse upravičence enaka in znaša v letu 1980 3.945,— din. Pravica do denarne pomoči preneha iz istih razlogov kot pravica do denarnega nadomestila.

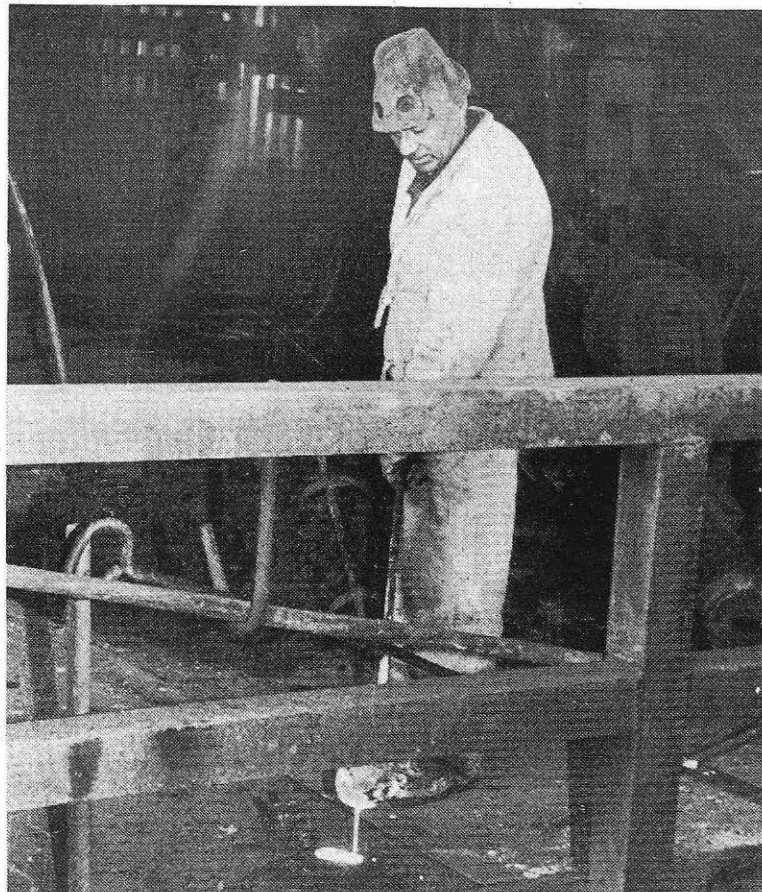
Priprava za zaposlitev je pravica brezposelnih oseb, ki zajema razne oblike usposabljanja, pridobiva-

nja in izpopolnjevanja znanj ter delovnih zmožnosti, potrebnih za opravljanje določenega dela oziroma za zaposlitev v določenem poklicu.

- Ta priprava obsega:
- strokovno usposabljanje v obsegu in oblikah, potrebnih za predvideno zaposlitev in
 - materialno pomoč pri tem usposabljanju.

Učenci in študentje, ki se v 30 dneh po končanem šolanju prijavijo zaradi zaposlitve, imajo **pravico do povračila prevoznih stroškov** do kraja zaposlitve zase in za svoje družinske člane ter do povračila selitvenih stroškov, če jih skupnost za zaposlovanje ne more zaposliti v občini bivališča.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje
Nada Dejak

Sodelavec pri jemanju poskusnega vzorca na plavžu

KAKO SMO DELALI ČEZ PRAZNIKE

(Nadaljevanje s 1. strani)

V elektrojeklarni je proizvodnja elektrojekla potekala normalno, čeprav so tudi tu bile posadke okrnjene.

TOZD Jeklarna se bori s pomanjkanjem delavcev že dolgo časa. Neizpolnjeni normativi in povečana bolezenska odsotnost sta kljub velikemu prizadevanju prisotnih delavcev vplivala na proizvodnjo surovega jekla, kar negativno vpliva tudi na ostale temeljne organizacije, ki so s to temeljno organizacijo v proizvodni verigi.

Od 22. ure 1. januarja do 24. ure 4. januarja 1981 so v SM jeklarni izdelali 1766 ton surovega jekla, v elektrojeklarni pa 1505 ton surovega jekla.

TOZD VALJARNA BLUMING ŠTEKEL

Valjarna bluminga štekel in adjuštaža bluminga sta pričela obratovati 2. januarja 1981 ob 6. uri. Vse tri dni je obratovanje potekalo normalno, le v adjuštaži bluminga so čutili delno pomanjkanje brusilcev zaradi povečanega rednega dopusta.

V treh dneh praznikov je valjarna bluming štekel proizvedla skupaj 3238 ton, v adjuštaži bluminga pa so adjustirali 1325 ton polizdelkov za druge temeljne organizacije.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

V temeljni organizaciji so prenehali z delom 31. decembra 1980 ob 14. uri in ugasnili Custodis ogrevno peč zaradi okvare na drugi gredi. Prvega januarja ob 22. uri do 6. ure naslednjega dne je izmenski vodja Drab s šestimi sodelavci odstranil poškodovano maso na drugi gredi. Drugega januarja ob 6. uri so začeli delavci Vatrostalne nabijati novo maso v poškodovani drugi gredi in z delom končali ob 12. uri.

Izmena Klemen je od 6. do 14. ure izvedla tedenski remont, menjavo

valjev in valjavske armature ter uredila progo za valjanje profila 6.

Ob 14. uri so postopno začeli kurti ogrevno peč Custodis.

Tretjega januarja je bila ob 9. uri dosežena ogrevna temperatura peči in so začeli z normalnim valjanjem.

Tretjega in četrtega januarja je bila dosežena skupna proizvodnja 512 ton.

TOZD VZDRŽEVANJE

Preko praznikov so vzdrževalci opravili obsežen program popravil na ključnih proizvodnih napravah in sicer:

- 1. januarja na 50 tonskem žerjavu elektropeči,
- 2. januarja enodnevni remont valjarne žice, popravljena je tudi ogrevna peč Custodis,
- 3. januarja enodnevni remont valjarne debele pločevine.

V valjarni debele pločevine so od 30. decembra 1980 pa do 4. januarja 1981 izvedli večja popravila na potisni, krožni in normalizirni peči.

TOZD ENERGETIKA

Preskrba z energijo v času od 31. decembra 1980 do 5. januarja 1981 je bila v železarni Jesenice normalna brez posebnih zastojev.

Edino težavo v proizvodnji je povzročila cisterna dobavljenega butana, ki je v skladu s sklepom in usmeritvami, ki jih je sprejela statutarne komisija republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije bo neposredno usmerjalo priprave na letne — volilne — seje organov zveze sindikatov in sindikatov v občinah, na medobčinskih območjih ter v republiških odborih sindikatov dejavnosti.

TOZD TRANSPORT

Zadnji dan lanskega leta je bilo naloženih 34 vagonov gotovih izdelkov TOZD Železarne. Vsi vagoni so bili že ta dan do 24. ure odpravljeni iz Železarne.

Med prazniki se je transport odvijal nemoteno in prilagojeno proizvodnim temeljnim organizacijam.

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje ...

Tito

ZAŠČITA ŽIVALI OB KEMIČNEM NAPADU

VNETJE KAPICE IN POTREBUŠNICE ZARADI OSTREGA TUJKA

To obolenje je pogosto pri govedu, mali prežvekovalci (ovce in koze) redko zbolijo za to boleznijo. Tovrstno vnetje kapice in potrebušnice je eno najpogostejših in gospodarsko najbolj pomembnih obolenj odraslega goveda.

Ostri tujki (žice, žebliji, šivanke in podobno), ki pridejo s hrano v kapico, se lahko zapličejo v njeno steno, ali pa jo večkrat predrejo, zaradi česar se razvije omejeno ali obsežno vnetje stene kapice, potrebušnice in drugih organov.

Znamenja boleznijo so zelo različna. Odvisna so od tega, ali je vnetja samo kapica, ali sta vneti kapica in potrebušnica, ali pa je vnetje zajelo tudi druge organe. Če se bolezen naglo razvije, nastanejo hude prebavne motnje. Žival je otožna, preneha jesti in prežvekovati, ima zvišano telesno temperaturo, ki se od drugega dne boleznijo giblje med 39 in 39,7 stop. C. Poleg tega je nekoliko napeta in stoka. Vsa ta znamenja postanejo manj očitna po 2 do 3 dneh. Kakor hitro žival začne spet jesti, se znamenja ponovijo. Natančnejše opisovanje znamenj je nepotrebno, ker vsi kmetovalci dobro poznajo to obolenje glede na to, da več kot 80 % prebavnih motenj govedu v zasebni reji povzročajo ostri, večinoma kovinski predmeti.

Pri vnetju kapice in potrebušnice zaradi ostrega tujka o prvi pomoči ni mogoče govoriti, ker je edino operacija ekonomično zdravljenje. Pri vseh prebavnih motnjah zaradi tujka je najbolje, da žival pregleda strokovnjak, ki bo tudi svetoval takojšnjo operacijo. Če žival ni pravočasno operirana, se lahko pojavi vrsta komplikacij, med katerimi je vnetje osrčnika precej pogosto in najbolj nevarno, ker moramo žival v večini primerov zaklati ali pa pogine.

ZAGOZDITEV TUJKA V POŽIRALNIKU

Tujek se zagozdi v požiralniku najpogosteje pri govedu in prašičih, veliko redkeje pa pri drugih domačih živalih. Navadno se požiralnik zamaši z večjim grizljajem trde hrane (pesa, repa, krompir, zelje, jabolko itd.). Grizljaj se lahko zagozdi v kateremkoli delu požiralnika, vendar najpogosteje takoj za žrelom ali pred vstopom požiralnika v prsno votlino. Bolezen se pojavi med krmljenjem ali po njem. Žival postane nemirna, otepa z glavo in izteguje vrat, zveči brez vsebine v ustih, slini se in davi. Če požiralnik ni popolnoma zamašen, bo žival lahko pila vodo in jemala bolj redko ali tekočo hrano. Če se je tujek zagozdil v vratnem delu, ga lahko otipamo. Kadar tujek popolnoma zamaši požiralnik, se začnejo v vampu kopičiti plini, ki lahko povzročijo nevarno napenjanje.

(SE NADALJUJE)

LETNI ČLANSKI SESTANKI IN SEJE KONFERENC ZVEZE SINDIKATOV

(Nadaljevanje s 1. strani)

ski odbori sindikata v sestavljenih organizacijah združenega dela.

Letne — volilne — seje organov zveze sindikatov morajo biti opravljene do 30. aprila v občinskih svetih in mestnih svetih zveze sindikatov in v občinskih odborih sindikatov. Do 31. maja morajo letne seje opraviti republiški odbori sindikatov in medobčinski sveti ZSS, do 30. junija pa republiški svet Zveze sindikatov Slovenije.

Za uresničitev letnih članskih sestankov oziroma letnih sej v osnovnih organizacijah, TOZD, delovnih organizacijah in sestavljenih organizacijah združenega dela so odgovorni izvršni odbori osnovnih organizacij zveze sindikatov, sindikalne konference v TOZD, konference osnovnih organizacij v delovni organizaciji in koordinacijski odbori v sestavljenih organizacijah združenega dela.

Občinski sveti Zveze sindikatov Slovenije v sodelovanju v občinskih odborih sindikatov sprejmejo operativni program za pripravo in izvedbo letnih članskih sestankov ter letnih sej, ki mora obsegati:

- usmeritve za pripravo in izvedbo letnih sestankov oziroma sej,
- rokovnik za pripravo in izvedbo letnih sestankov oziroma sej,
- način sodelovanja članov občinskega sveta in občinskih odborov sindikatov dejavnosti.

Občinski sveti morajo v mesecu aprilu v pripravah na svojo sejo pripraviti tudi oceno letnih sestankov in sej, v skladu s sklepom in usmeritvami, ki jih je sprejela statutarne komisija republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije bo neposredno usmerjalo priprave na letne — volilne — seje organov zveze sindikatov in sindikatov v občinah, na medobčinskih območjih ter v republiških odborih sindikatov dejavnosti.

V usmeritvah za pripravo in izvedbo letnih članskih sestankov osnovnih organizacij in letnih sej sindikalnih konferenc, konferenc osnovnih organizacij in koordinacijskih odborov sindikata, ki jih je, kot že rečeno, sprejela statutarne komisija republiškega sindikata, je v

uvodu poudarjeno, da je v pripravah potrebno upoštevati, da potekajo v času, ko je celotna družbenopolitična aktivnost usmerjena zlasti na:

- uresničevanje politike gospodarske stabilizacije (Usmeritve aktivnosti Zveze sindikatov Slovenije pri uresničevanju družbenoekonomskih politike gospodarske stabilizacije so bile januarja lanskega leta objavljene v Poročevalcu skupščine SR Slovenije in SFR Jugoslavije za delegacije in delegate in v Sindikalnem poročevalcu, prilogi Delavske enotnosti, prilogi pisca),
- sprejemanje srednjeročnih planov (pri tem je treba upoštevati dokumente prve konference Zveze sindikatov Slovenije o planiranju (december 1979),
- razvijanje političnega sistema socialističnega samoupravljanja, v katerem bo delavec, organiziran v zvezi sindikatov celovito obvladoval vse tokove družbene reprodukcije (druga konferenca Zveze sindikatov Slovenije — december 1980 — in druge opredelitve ZSS),
- priprave na tretji kongres samoupravljalcev.

V usmeritvah so zelo konkretno navedena vsa področja dejavnosti o katerih bo potrebno spregovoriti na letnih članskih sestankih in letnih (volilnih) sejah organov zveze sindikatov in sindikatov dejavnosti. Pri tem pa bodo seveda morali izhajati iz ocene uresničevanja lastnih programov dela in ocene uresničevanja sklepov devetega kongresa Zveze sindikatov Slovenije in drugih dokumentov, ki so bili sprejeti na konferencah Zveze sindikatov Slovenije in v njenih organih.

Več o usmeritvah za pripravo in izvedbo letnih članskih sestankov in letnih (volilnih) sej organov zveze sindikatov in sindikatov dejavnosti bomo pisali v naši prihodnji številki. Opozarjamo pa, da je celotno gradivo objavljeno v Sindikalnem poročevalcu, prilogi Delavske enotnosti števil. 10 z dne 27. decembra 1980. Na uredništvu pa se bomo potrudili, da bomo čim bolj spremljali priprave in izvedbo v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih naše železarne.

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

29. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNA

Na 29. seji odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu železarne Jesenice, katero je predsednik odbora za gospodarstvo Božo Pančur sklical v petek, 26. decembra, so poleg osrednje točke dnevnega reda – GOSPODARSKI NAČRT DELOVNE ORGANIZACIJE ŽELEZARNE JESENICE ZA LETO 1981 – obravnavali še:

– poročilo o izvrševanju sklepov 28. seje odbora, analizo finančnega rezultata za mesec november in kumulativno za enajst mesecev preteklega leta, oceno izpolnjevanja operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec december in kumulativno za leto 1980, predlog operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec januar 1981 in poslušali informacijo o poteku priprav za izgradnjo jeklarne 2.

Seje so se poleg članov odbora udeležili tudi predsednik poslovnega odbora Železarne Stefan Nemec, predsednik konference osnovnih organizacij sindikata Stefan Ščerbič, član poslovnega odbora Božidar Bartelj, vodja sektorja za ekonomiko Martin Šketa, vodja finančno računovodskega sektorja Boris Pesjak ter vodja oddelka za operativno planiranje proizvodnje Avgust Karba.

Poročilo o izvrševanju sklepov 28. seje odbora je podal član poslovnega odbora Božidar Bartelj. Iz poročila je razvidno, da so bili sklepi pretekle seje izvršeni. Na seji so sklenili, da bodo o analizah za zbiranje odpadnih surovin, ki so bile korišćene glede na pripombe odborov za gospodarstvo, razpravljali na naslednji seji odbora.

Največ časa so na seji posvetili pomembni točki – obravnavanju GOSPODARSKEGA NAČRTA DELOVNE ORGANIZACIJE ŽELEZARNE JESENICE ZA LETO 1981. Podrobno obrazložitev sta v zvezi s tem podala član poslovnega odbora Božidar Bartelj in vodja sektorja za ekonomiko Martin Šketa. Več besed o načrtih za leto 1981 je spregovoril predsednik poslovnega odbora Stefan Nemec, ki je uvodoma poudaril, da se bomo morali v tem letu predvsem nasloniti na lastno proizvodnjo jekla, nadaljevati s sprejetimi stabilizacijskim programom, izpolnjevati program znižanja proizvodnih stroškov ter stremeti za čimboljše delovno in tehnološko disciplino. Večji razvoj moramo narediti tudi na proizvodnji nerjavnega jekla, prav tako pa moramo dati več podpore pri izvajanju tehnične kontrole ter razvijanju domače inventivne dejavnosti. V razpravi so sodelovali še Stefan Ščerbič, Janez Faletič, Jakob Medja, Anton Miklič, Miro Mohorič in Janez Pikon. V zvezi s to točko pa so sprejeli naslednje sklepe:

Pri obravnavanju gospodarskega načrta delovne organizacije železarne Jesenice so ugotovili, da le-ta zajema vse elemente samoupravnega sporazuma o temeljih plana delovne organizacije za obdobje 1981 do 1985, prav tako pa je v skladu s temelji plana občine Jesenice za obdobje 1981–1985. Ugotovili so, da so pri vsem tem upoštevane predvidene realne možnosti za medsebojno povezovanje na področju deviznega sodelovanja in dobav metalurških polizdelkov. Osnova letnega plana je lastna proizvodnja jekla v količini 485.000 ton jekla in je le manjši del odvisen od uvoza in dobav iz drugih delovnih organizacij ter od deviznih prilivov. Ugotovili so, da bomo le z doslednim in sprotnim izpolnjevanjem planskih obvez na vseh nivojih izpolnili planirane količine in planirana sredstva. Pri izpolnjevanju planiranih nalog moramo bolj poudariti domačo inventivno dejavnost ter pri tem upoštevati znanje naših domačih strokovnjakov. Člani odbora so sprejeli sklep, da morajo biti čimprej zaključeni katalogi del in opravil ter sprejet Samoupravni sporazum o kupnih osnovah in merilih za delovne osebnih dohodkov in dela sklada kupne porabe.

Še nadalje pa je treba dograjevati stem osebnih dohodkov, predvsem a naj bo nagajevanje v skladu z rezultati dela in vloženem delu. Ugotovili so tudi, da so podrobne obveze, ki so sestavni del tega plana, opredeljene v gospodarskih načrtih posameznih temeljnih organizacij in delovnih skupnosti. Vsak udeleženec izvajanja plana pa je osebno odgovoren za njegovo realizacijo.

Analizo finančnega rezultata za mesec november in kumulativno za najst mesecev preteklega leta je obrazložil vodja finančno računovodskega sektorja Boris Pesjak.

vodskega sektorja Boris Pesjak. Člani odbora so v zvezi s tem osvojili sklepe, ki jih je predložila ustrezna strokovna služba.

Oceno izpolnjevanja operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec december 1980 in kumulativno za leto 1980 je obrazložil vodja oddelka za operativno planiranje proizvodnje Avgust KARBA. Ugotovili so, da bomo v mesecu decembru kakor tudi v vsem letu zaostali v skupni in blagovni proizvodnji in malenkostno v doseženi realizaciji, medtem pa smo prodajno ceno presegli za približno 12 %. Razpravljali so tudi o izvršitvi operativnega programa izvoza v mesecu novembru 1980. Na znanje pa so vzeli informacijo o prodaji energetskih medijev in vzdrževalnih storitev za mesec november 1980.

Pri obravnavanju predloga operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec december 1980 in kumulativno za leto 1980 je obrazložil vodja oddelka za operativno planiranje proizvodnje Avgust Karba.

TOZD Valjarna debele pločevine

15. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Delavski svet TOZD Valjarna debele pločevine je imel 15. redno sejo v petek, 26. decembra 1980, vodil jo je predsednik Ivan Žvan.

Za vestno in požrtvovalno delo pri opravljanju del in nalog ter za dela na družbenopolitičnem področju je predsednik izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Valjarna debele pločevine podelil priznanja naslednjim sodelavcem:

Listino s plaketo »JOSIP BROZ TITO – 30 let samoupravljanja« so prejeli: Anica Obid, Ivan Spoljar, Janez Zupan in Ibrahim Behlić. Priznanja z značko »JOSIP BROZ TITO – 30 let samoupravljanja« so prejeli: Zofija Skumavec, Marjan Valentinčič, Jože Dobravec, Jože Ravnik, Dušan Kržišnik, Marija Testen, Mirset Huskič, Nada Trušnovc, Tomo Živkovič, Stanko Kogoj, Franc Aleš, Anton Noč in Branko Resman.

Za uspešno organizacijo proslave ob 30-letnici valjarne debele pločevine in občnega zbora, je sindikat podelil Jožetu Zidarju knjigo JOSIP BROZ TITO.

Po pregledu izvrševanja sklepov so ugotovili, da so bili vsi sklepi realizirani, razen sklepa, ki obravnava reševanje problematike prežračevanja in hlajenja kabin in ki ostane do nadaljnjega v izvajanju.

Obravnavali so gospodarski načrt za leto 1981 in ga sprejeli s pripombo odbora za gospodarstvo. Potrdili so tudi gospodarski načrt DO Železarne za leto 1981 in pooblastili delegata TOZD Valjarna debele pločevine v delavskem svetu Železarne.

17. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V torek, 23. decembra 1980, je predsednik odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Valjarna debele pločevine sklical 17. sejo in v razpravo predlagal devet točk dnevnega reda. Pri pregledu izvrševanja sklepov so ugotovili, da so bili realizirani, razen tistih, ki so dolgoročnega značaja.

Obravnavali so gospodarski načrt TOZD Valjarne debele pločevine za leto 1981 in nanj niso imeli bistvenih pripomb, razen, da je treba planirati specifično porabo zemeljskega plina 100 kub. metrov na tono vložka. Na samoupravni sporazum o temeljih srednjeročnega plana Železarne za obdobje 1981–85 niso imeli pripomb in so ga sprejeli ter posredovali delavskemu svetu TOZD v razpravo in sprejem.

Obravnavali so:

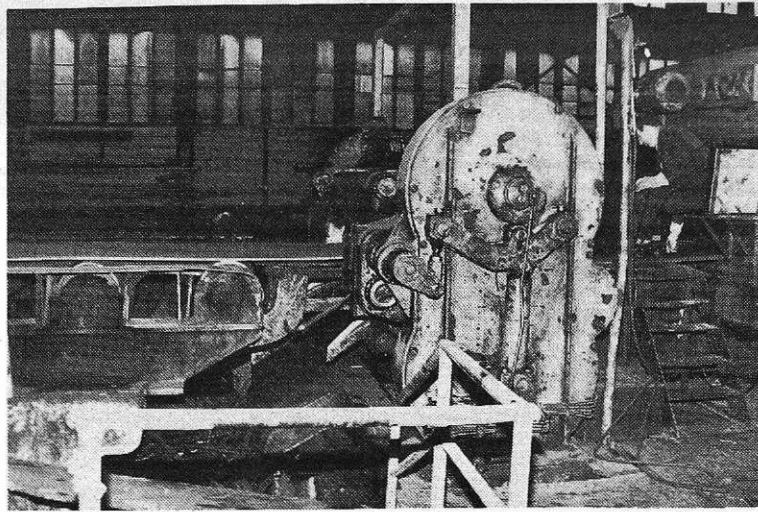
– samoupravne sporazume o temeljih planov občinskih samoupravnih interesnih skupnosti za obdobje 1981–85 in jih sprejeli vključno s pripombami centra za proučevanje samoupravljanja in informiranje.

– samoupravne sporazume o temeljih planov SIS (družbenih dejavnosti in materialne proizvodnje) SRS za obdobje 1981–85 in jih sprejeli skupaj s pripombami odbora za gospodarstvo pri DS Železarne in

govne proizvodnje ter realizacije za mesec januar 1981 so zavzeli sklep, da je treba zagotoviti surovinsko osnovo za izdelavo jekla, ker je v nasprotnem primeru ogrožena izdelava planiranih količin domačega jekla in v zvezi s tem vsa proizvodna veriga, ki je od njega odvisna. Obravnavali so tudi predlog operativnega programa izvoza za mesec januar 1981 in ga sprejeli brez pripomb.

Vodja sektorja novogradenj Emil Ažman je navzoče seznanil z informacijo o poteku priprav na izgradnjo jeklarne 2, obrazložil pa je tudi predlog poslovnega odbora za investicijo »Zamenjava navijalcev patentirane proge B« v temeljni organizaciji Žičarna. Člani odbora so za to investicijo odobrili prioriteten vrstni red v vrednosti 12.845.000 dinarjev. Obravnavali so tudi predlog nabavnega sektorja za dodelitev manjkajočih amortizacijskih sredstev za nabavo poltovornega avtomobila v višini 135.000 dinarjev ter odobrili financiranje iz sredstev delovne skupnosti komerciala in finance, ki so namenjene za združevanje. Tov. Ažman je obrazložil še predlog pravnega oddelka glede odškodnine za odkup zemljišča za jeklarne 2 na Koroški Beli, ter s tem v zvezi sprejeli ustrezne sklepe.

DM

V valjarni debele pločevine (Foto I. Kučina)

Ob otvoritvi elektronsko računskega centra Železarne

TOZD Remontne delavnice

12. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V sredo, 24. decembra 1980 je predsednik odbora za gospodarstvo TOZD Remontne delavnice Zdenko Cund sklical 12. redno sejo. Pri pregledu izvajanja sklepov prejšnje seje je odbor ugotovil, da sklepa 3. in 4., s katerima je bilo sklenjeno mesečno ugotavljanje delavnega prispevka za vodje temeljnih organizacij in za obratovodje, nista izvedena, ker niso vsi samoupravni organi po temeljnih organizacijah sprejeli predloga.

Odbor je obravnaval poročilo o proizvodnih in poslovnih rezultatih Železarne in temeljne organizacije v mesecu novembru in ugotovil:

– Kljub prizadevanju ni dosežena načrtovana proizvodnja po proizvodnih temeljnih organizacijah, zato staja pa tudi proizvodnja TOZD Remontne delavnice v izdelavnih urah. Deloma zaradi tega, predvsem pa zaradi izplačila poročila, so mesečni stroški proizvodnje znatno preokračeni.

Odbor ugotavlja, da nereseni tehnični problemi še vedno predstavljajo pomembno oviro za nedoseganje proizvodnje po kvaliteti in količini, zato naroča vsem strokovnim delavcem temeljne organizacije, da je treba naravnati delo že na začetku leta 1981 predvsem na strokovno reševanje tehnične problematike.

Odbor je obravnaval gospodarski načrt za leto 1981 in sprejel naslednje zaključke:

– Proizvodni del gospodarskega načrta je dobro skladen s potrebami proizvodnih temeljnih organizacij s tem, da se že sedaj ugotavljajo nepravilna predvidevanja v planu remontov, predvsem za remont valjarne debele pločevine in valjarne žice. Odbor naroča, da se ta vprašanja in program ustavitve elektropeči zaradi montaže nove odpraševalne naprave dokončno opredeli v januarju 1981.

– Odbor ugotavlja, da plan delitve celotnega prihodka kaže manj ugodno sliko kot leta 1980. Niso upoštevani dogovorjeni principi, da obveznosti iz dohodka ne smejo rasti hitreje kot dohodek in da bi tudi čisti dohodek moral slediti rasti dohodka. Takšno ugotovitev potrjujejo naslednji podatki rasti posameznih postavk delitve celotnega prihodka, primerjani na plan leta 1980:

– celotni prihodek	131,07 %
– dohodek	117,29 %
– obveznosti iz dohodka	142,55 %
– čisti dohodek	109,20 %
– prispevek za delovno skupnost	124,50 %

– Odbor predlaga delavskemu svetu TOZD, da sprejme predlagani gospodarski načrt s pridržkom, da si delavci temeljne organizacije Remontne delavnice pridržujejo pravico nepopolnega pokrivanja planiranih obveznosti, če ustvarjeni dohodek ne bo zagotavljal toliko čistega dohodka, da bi temeljna organizacija lahko uresničevala svoj program po srednjeročnem planu razvoja in

zagotavljala osebne dohodke delavcem, skladno z dogovorjeno rastjo, odvisno od produktivnosti dela in gibanja življenjskih stroškov.

Odbor je sprejel predlog 15 % povišanja vrednosti za dela po pogodbi o delu z veljavnostjo od 1. januarja 1981 dalje.

Obravnaval je poročilo o stanju žerjavov in žerjavni prog. Posebno kritično je stanje na 25 žerjavih. Z namenom, da se izboljša obratovalno stanje teh žerjavov odbor naroča:

– da vodstvo TOZD posreduje oceno stanja posameznih žerjavov z vsemi tehničnimi podatki prizadetim temeljnim organizacijam, ki z žerjavi upravljajo,

– da se vodstvo TOZD zavzema za kratkoročno sanacijo navedenih žerjavov, tako, da se v letu 1981 sredstva za investicijsko vzdrževanje po temeljnih organizacijah prednostno angažirajo v ta namen,

– da se z vsemi sklepi seznanijo odbore za gospodarstvo po prizadetih temeljnih organizacijah.

Odbor je obravnaval višino nadomestil za dežurstvo vzdrževanja. Ugotavlja, da je dežurstvo, ki ga organizirajo temeljne organizacije Remontne delavnice, Vzdrževanje in Strojne delavnice, v celotni vzdrževalni dejavnosti potrebno in da s hitrim in strokovnim ukrepanjem bistveno skrajšuje intervencijska večja popravila v popoldanskem in nočnem času. Odbor predlaga delavskemu svetu, da skladno s povečevanjem osebnih dohodkov v Železarni, določi povišano nadomestilo z veljavnostjo s 1. januarjem 1981.

Odbor je obravnaval predlog vodstva temeljne organizacije za podelitev enkratne nagrade delavcem elektro delavnice, ki so sodelovali pri obnovi glavnega stikala elektropeči Lectromelt in skupno z delavci TOZD Energetika v rekordnem času zamenjali glavno stikalo in obnovili priklopni del. Nagradijo se vsak s po 1.000 din: Franc Rebolj, Anton Drobnak, Matjaž Pečar in Ivan Potočnik.

Nagrada se izplača iz sredstev za osebne dohodke temeljne organizacije.

Odbor je vzel na znanje informacijo o poteku pospešene gradnje higienskih prostorov za ključavničarje. Naroča, da se zaradi posebne izpostavljenosti umivalnega prostora vgradi kalorifer za dodatno intenzivno sušenje s toplim zrakom.

ZK

KATERE MERE SO PREPOVEDANE, KATERE DOVOLJENE

Dobra tri leta so minila, odkar je izšel zakon o merskih enotah in merilih (1). V njem uveljavljamo mednarodno konvencijo (2), ki so jo sprejele vse razvite evropske in druge države. Mednarodni sistem enot (SI) prinaša velike spremembe v večino industrijskih panog, obsežne in pomembne novosti pa zahteva tudi v kemični in procesni industriji (3). Pri nas se premo zelo malo zavedamo posledic omenjenega zakona. S 1. januarjem 1981 so doslej običajne enote prepovedane, vendar smo le slabo pripravljeni na uporabo novega zakona. Ko izdajamo nove propekte in tehnična navodila, ko načrtujemo nove proizvode, si moramo biti na jasnem, da smemo uporabljati samo zakonite enote.

VELIKO NOVOSTI V KEMIČNI IN PROCESNI INDUSTRIJI

Zakon predvideva za kršitelje hude kazni:

- od 20.000 do 500.000 din za organizacije združenega dela in
- od 2.000 do 10.000 din za odgovorne osebe.

Mednarodni sistem enot moramo poznati tudi pri poslovanju s tujino. V ZR Nemčiji je npr. mednarodni sistem enot že v celoti uveljavljen, zato smo prisiljeni pri nakupu in prodaji tehnologije, opreme in izdelkov uporabljati izključno nove mere. V tem članku želimo opozoriti na najvažnejše spremembe, ki jih prinaša novi zakon kemični in sorodnim industrijam. Omejili se bomo zgolj na merske enote, čeprav je tudi tisti del, ki obravnava postopek kontrole, vrste in roke pregledov, organe za pregled meril itd. izredno pomemben za proizvodne organizacije. Nekateri strokovnjaki se novemu sistemu upirajo, večina pa pod pretvezo, da gre za spremembo ustaljenega izrazoslovja. Dejansko pa s svojimi nasprotovanji spodbujajo duha mednarodne konvencije in posebej tudi nekatere enote. Tako izrazoslovje kot enote zahtevajo stalno prilagajanje razvijajoče se znanosti in tehnike in vse večje poenotenje v mednarodnem sporazumevanju. Tako so npr. Hrvti z dolgoletno in zelo široko akcijo svoje izrazoslovje takorekoč dobesedno prilagodili mednarodnemu sistemu (8). Nemci so šli tako daleč, da so npr. spremenili izraz Äthyl v Ethyl, Sauerstoff v Oxygen itd., da bi se prilagodili mednarodnim simbolom in mednarodni strokovni literaturi. Kot podpisniki mednarodne konvencije, smo tudi mi dolžni slediti sprejetim normativom in po mednarodnem pravu ne smemo svojevoljno spreminjati ali tolmačiti dogovorov. No, nakazana reakcionarnost (ki postaja že pomembna značilnost Slovencev) ni problematična zaradi pravnih posledic, temveč zaradi gospodarskih. Trideset let star avto ali proizvodni stroj ni več rentabilen in ne več konkurenčen, pa čeprav nam je dobro služil in smo se navadili nanj!

1. ENOTE MEDNARODNEGA SISTEMA

Na sliki 1 je pregled vseh vrst enot, ki jih smemo uporabljati.

1.1 OSNOVNE ENOTE SI

Mednarodni merski sistem pozna sedem osnovnih enot (tabela 1).

Simbole za veličine je priporočila mednarodna zveza za čisto in uporabno kemijo — IUPAC v soglasju z mednarodno zvezo za čisto in uporabno fiziko — IUAP. Ustrezni jugoslovanski standard šele pripravljajo! V tekstu uporabljamo »znak« za merske enote, »simbol« pa za fizikalne veličine; veličina dolžine ima npr. simbol l in mersko enoto z imenom meter in znakom m . Opozoriti moramo na nekatere izraze, ki jih prinaša novi zakon o terminologiji. Zakon uporablja izraz »veličina«. Fizikalna veličina je določena s produktom merskega števila in enote: fizikalna veličina = mersko število $\times$ merska enota.

TABELA 1: OSNOVNE MERSKE ENOTE SI

Veličina	in njen simbol	in njen osnovni znak
DOLŽINA	meter	m
masa	kilogram	kg
čas	sekunda	s
električni tok	Amper	A
temperatura	Kelvin	K
svetlost	Candela	cd
količina snovi	mol	mol

Količina snovi je npr. dana s številom enot (molekul), ki jih vsebuje. Terminologija je prevzeta iz mednarodnega sistema in je vsakakor primernejša kot izraza količina in množina, ki sta pogosto povzročala nejasnosti. Merske enote označujemo z znaki, ki jih tiskamo s pokončno pisavo. Simbole za fizikalne veličine tiskamo vedno v ležečem tisku, da že na ta način poudarimo razliko med veličinami in enotami. Gornji primer bi torej zapisali z znaki takole: $n = a \times \text{mol}$. Za kemike sta med osnovnimi merskimi enotami dve novosti. Po novem je osnovna enota za tempe-

raturu kelvin, znak zanjo pa »K« in ne več $^{\circ}\text{K}$ ali $^{\circ}\text{st}$. Druga novost je količina snovi kot posebna osnovna veličina, ki je definirana takole:

- mol je količina snovi, ki vsebuje toliko elementarnih delcev, kolikor je atomov v 0,012 kg ogljika 12;
- ko uporabljamo izraz mol, moramo navesti tudi vrsto elementarnih delcev, ki so lahko atomi, molekule, ioni, elektroni ali drugi delci oziroma določene skupine takih delcev.

Ta definicija mola določa hkrati pojem merske enote in opredeljuje pojem veličine (količina snovi), katere osnovna enota je »mol«. Definicije ni sprejela samo naša zakonodaja, temveč so jo osvojile tudi vse pomembne svetovne strokovne asociacije: Comité International des Poids et Mesures (CIPM), International Organization for Standardization (ISO), International Union of Pure and Applied Chemistry (IUPAC) in International Union of Pure and Applied Physics (IUPAP). Tako je sedaj prepovedano in kaznivo uporabljati stare enote kot so npr.:

- gramatom, grammol, grammolekule, gramekvivalent, ekvivalent, gramformula, gramion, faraday, einstein in njihove izpeljanke. Mol ni enota mase, temveč količina snovi! Če pa uporabljamo za osnovno delce z določeno kemijsko formulo, pa lahko izračunamo maso enega mola. Navajamo nekaj primerov pravih izražanja količine snovi:

- 1 mol HgCl₂ ima maso 236,04 g,
- 1 mol Hg₂Cl₂ ima maso 472,08 g,
- 1 mol Hg ima maso 200,59 g,
- 1 mol Hg²⁺ ima maso 401,18 g,
- 1 mol 1/2Ca²⁺ ima maso 20,04 g,
- 1 mol CuZn ima maso 128,92 g,
- 1 mol Cu_{0,5}Zn_{0,5} ima maso 64,46 g,
- 1 mol Fe_{0,91}S ima maso 82,88 g.

1 mol mešanice, ki vsebuje 78,09 molskih % N₂, 20,95 molskih % O₂, 0,93 molskih % Ar in 0,03 molske % CO₂, ima maso 28,964 g, 1 mol e⁻ ima maso 548,60 μg .

1 mol fotonov s frekvenco 10^{14} Hz ima energijo $3,99043 \times 10^{-19}$ J itd.

Izraza »ekvivalent« in »normalen« sta dopustna kot pridevnika, ne pa kot merski »noti za koncentracijo. IUPAC je izdala navodila za tiste, ki morajo ali še vedno želijo uporabljati ta dva izraza (6).

1 ekvivalenten Mg²⁺ bo torej mol 1/2 Mg²⁺ ali pa 1/2 mola Mg²⁺; podobno bo ekvivalentna prevodnost Mg²⁺ iona molska prevodnost 1/2 Mg²⁺ iona! Opozorjamo, da definicija za količino snovi nima nobenega opravka z izbiro enote, zlasti ne z molom; » n « ni »število molekul«, kot tudi » n « ni »število metrov« in » n « sta le znaka za veličini in ne za število enot! Kadar pomeni »mol« ime enote, ga sklanjamo; če pa pomeni znak za mersko enoto, je nepregiben. Novo je tudi to, da postavljamo znake za merske enote v okroglo (mol) in ne več v oglate [mol] oklepaje.

1.2. IZPELJANE ENOTE SI

Izpeljane enote so lahko:

- a) sestavljene iz osnovnih enot, npr.:
 - mol na kub. meter (mol/m³) za koncentracijo, tj. za količino topljenca na prostornino topila (bivša molalnost),
 - mol na kilogram (mol/kg) za molalnost, tj. za količino topljenca na maso topila,
 - newton na kvadratni meter (N/m²) za napetost,
 - kvadratni meter na sekundo (m²/s) za kinematično viskoznost,
- b) poimenovane s posebnimi imeni, npr.:
 - pascal (Pa) za tlak,
 - joule (J) za energijo, delo in toploto,
 - watt (W) za moč,

TABELA 2: PREDPONE ZA ENOTE SI

Faktor	Predpona	Znak	Faktor	Predpona	Znak
10 ¹⁸	eksa	E	10 ⁻¹	deci	d
10 ¹⁵	peta	P	10 ⁻²	centi	c
10 ¹²	tera	T	10 ⁻³	mili	m
10 ⁹	giga	G	10 ⁻⁶	mikro	μ
10 ⁶	mega	M	10 ⁻⁹	nano	n
10 ³	kilo	k	10 ⁻¹²	piko	p
10 ²	hekto	h	10 ⁻¹⁵	femto	f
10 ¹	deka	da	10 ⁻¹⁸	ato	a

Nikoli ne smemo uporabljati več kot ene predpone, npr. za maso: 1 mg, ne pa 1 μkg !

- gray (y) za absorbirano dozo ionizirnega sevanja;
- c) izpeljane iz osnovnih in poimenovanih ali iz poimenovanih enot, npr.:

- pascal-sekunda (Pa . s) za dinamično viskoznost,
- newton za meter (N/m) za površinsko napetost,
- wata na kvadratni meter (W/m²) za gostoto energijskega toka,
- watt na meter-kelvina (W/m . K) za termično prevodnost,
- joule na kilogram (J/kg) za specifično energijo,
- joule na mol (J/mol) za molsko energijo,
- joule na kelvina (J/K) za entropijo in za toplotno kapaciteto,
- joule na kilogram-kelvina, J/(kg . K) za masno entropijo,
- joule na mol-kelvina, J/(mol . K), za molsko toplotno kapaciteto.

V primerih smo skušali prikazati hkrati novosti, ki so za kemike najbolj pomembne. Naj omenimo še nekaj priporočil za pisanje izpeljanih enot:

- produkt dveh ali več enot lahko napišemo na več načinov, npr.: Pa . s ali Pas;
- kvocient dveh enot lahko napišemo takole:

$$N^2 m \text{ ali } \frac{N}{m} \text{ ali } N m^{-1}$$

- nikoli ne smemo uporabljati več kot ene poševne črte, npr.: W/(m . K) ali Wm⁻¹, ne pa W/m/K!

Po našem zakonu sta izpeljani enoti tudi radian in steradian, ki ju mednarodna konvencija označuje za pomožni enoti.

2. DECIMALNE MERSKE ENOTE

V prejšnji točki omenjene osnovne in izpeljane enote dajejo »koherentni (sovisni) sistem enot«. Z njimi pa ne bi mogli pregledno zajeti širokih območij, ki jih pokrivajo posamezne fizikalne veličine. Območje uporabnosti koherentnega sistema enot povečamo z dodajanjem predpon (tabela 2) in tako dobimo decimalne enote.

Znake za predpone pišemo skupaj z imenom ali znakom enote, npr.:

- 1 dag = 1 dekagram,
- 1 kmol = 1 kilomol,
- 1 pm = 1 pikometer.

Predpone lahko uporabljamo tudi pri izpeljanih enotah v števcu ali/in v imenovalcu, npr. za gostoto: kg/m³, Mg/m³, kg/dm³, g/cm³ itd.

Zaradi zanimivosti naj omenimo, da je enota mase edina enota, katere ime ima iz zgodovinskih razlogov predpono; imena decimalnih enot za maso dobimo iz predpon in besede »gram«.

3. Enote izven mednarodnega sistema

- Izven mednarodnega sistema enot so:
- izjemno dopustne enote izven SI,
- prehodno dopustne enote in
- protizakonite enote.

3.1. IZJEMNO DOPUSTNE ENOTE IZVEN SI

Izjemno dopustne enote izven SI so ostale zaradi tradicionalnih razlogov in zaradi njihovega praktičnega pomena. K tem enotam sodijo:

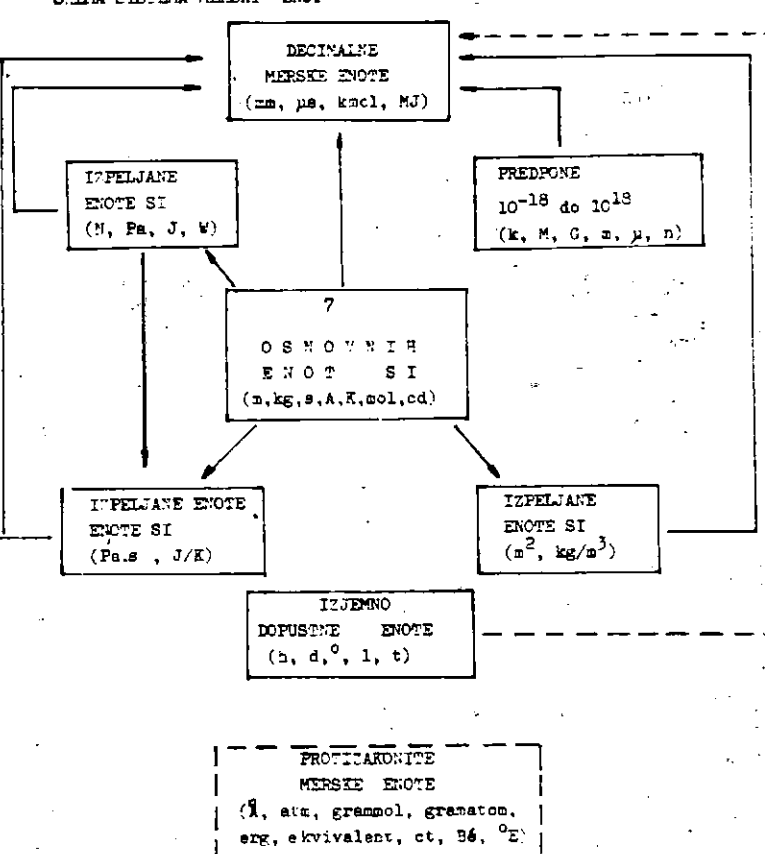
- minuta (min), ura (h), in dan (d) za čas;
- stopnja ($^{\circ}$), minuta ($'$) in sekunda ($''$) za ravniški kot
- liter (l ali ltr ali liter) za prostornino;
- tona (t) za maso;
- elektronvolt (eV) in watt-ura (Wh) za energijo, delo in toploto;
- enota za atomske mase (u) za maso v kemiji in fiziki.

Predpone smemo uporabljati samo pri sedmih izjemno dopustnih enotah. Te so liter, bar, watt-ura, elektronvolt, volt-amper, var in tekstilna enota tex.

3.2. PREHODNO DOPUSTNE ENOTE

Pri prehodno dopustnih enotah imajo posamezne države-podpisnice konvencije največjo svobodo, zato prihaja tu do največjih razlik med

Slika 1
SCHEMA SISTEMA MERSKIH ENOT

njimi. Mednarodni sistem dopušta prehodno naslednje enote, ki jih uporabljajo kemiki in fiziki: angström, barn, bar, normalna atmosfera, curje, röntgen in rad. Od teh dopušta naš zakon po 31.12.1980 samo:

- bar (1 bar = 10⁵ Pa!), ki ga obravnava kot izjemno dopustno enoto izven SI!

Bar se je v drugih državah že uveljavil v plinski tehniki, čeprav ni trajna rešitev.

Naš zakon dopušta tudi po 31. decembru 1980 nekaj enot, ki jih ni v mednarodnem merskem sistemu:

- teden, mesec in leto (a) za čas, proizvodnjo izražamo npr. v kt/a;
- volt-amper (VA) za določanje navidezne moči izmeničnega električnega toka;
- var (var) za določanje električne jalovalne moči;
- Celzijeva stopinja ($^{\circ}\text{C}$), ki je v mednarodnem sistemu med izpeljanimi enotami in je torej trajno dopustna enota.

V celoti dopušta naš zakon 26 enot in je tako manj strog kot sta npr. zahodnonemški ali češki, ki imata po 22 enot.

3.3. PROTIZAKONITE ENOTE

Vse ostale enote so prepovedane, njihova uporaba pa kazniva! Med njimi naj naštejemo poleg že omenjenih enot za koncentracijo še naslednje:

- angström (Å) in mikron (μ) za dolžino;
- dino (dyn), kilopond (kp) in pond (p) za silo;
- tehnično atmosfero (at), normalno atmosfero (atm), milimeter živosrebrnega stebrička (torr ali mmHg) in milimeter vodnega stebrička (mmH₂O) za tlak;
- poise (P) in centipoise (cP) za dinamično viskoznost;
- stokes (St) in centistokes (cSt) za kinematično viskoznost;
- erg (erg), kilopond meter (kpm) in kalorijo (cal) za energijo, delo in količino toplote;
- konjsko moč (KM) za moč;
- curie (Ci) za aktivnost radioaktivnega vira;
- rad (rd) in rem (rem) za absorbirano dozo ionizirnega sevanja;
- röntgen za ekspozijsko dozo ionizirnega sevanja;
- metrični karat (ct) za maso;
- Baumjevo stopinjo ($^{\circ}\text{Bé}$) za gostoto;
- Englerjeve, Seyboldove in Redwoodove enote za kinematično viskoznost;
- tono TNT za energijo in delo;
- debye (D) za dipolni moment;
- vse anglosaške enote itd.

4. SKLEP

Zakon o merskih enotah in merilih prinaša torej obilo novosti za kemike in procesne industrije. Vse premo se zavedamo njegove teže in dejstva, da je uvajanje enot SI samo del svetovne akcije uvajanja reda v terminologijo, nomenklaturo, simbole, definicije in konvencije. Zato je še vrsta imen ali simbolov za fizikalne veličine pri nas spornih, marsikatera definicija pa nedorečena. V drugih republikah in v drugih panogah so že pred nami in bi jih morali čimprej dohiteti. Seveda bi bila za temeljito delo na tem področju nujna vrsta strokovnjakov, delo pa bi morala prevzeti terminološka sekcija Slovenske akademije znanosti in umet-

nosti ter Zveza inženirjev in strokovnikov Slovenije. Zvezni zavod za mere in plemenite kovine je pripravljen pomagati pri delu.

Peter Glavič

LITERATURA

Osnovna literatura:

- 1 Zakon o merskih enotah in merilih, Ur. list SFRJ, 13. 341 (1976)
- 2 Le Système International d'Unités (SI) bureau International des Poids et Mesures.
- 3 Edition, Sèvres, 1977
- 4 Manual of Symbols and Terminology for Physicochemical Quantities and Units, Pure Appl. Chem., 51. (1979)
- 5 International Standard ISO 31, International Organisation for Standardization, Geneva: Part O: General introduction - General principles concerning quantities; units and symbols, 1974; Part I: Quantities and units of space and time, 1978; Part II: Quantities and units of periodic and related phenomena, 1978; Part III: Quantities and units of mechanics, 1978; Part IV: Quantities and units of heat, 1978; Part V: Quantities and units of electricity and magnetism, 1979; Part VI: Quantities and units of light and related electromagnetic radiations, 1973; Part VII: Quantities and units of acoustics, 1978; Part VIII: Quantities and units of physical chemistry and molecular physics, 1973; Part IX: Quantities and units of atomic and molecular physics, 1973; Part X: Quantities and units of nuclear reactions and ionizing radiations, 1973; Part XI: Mathematical signs and symbols for use in the physical sciences and technology, 1978; Part XII: Dimensionless parameters, 1975; Part XIII: Quantities and units of solid state physics, 1975;
- 6 International Standard ISO 1000, Unités SI et recommandations pour l'emploi de leur multiples et des certains autres unités, International Organization for Standardization, Geneva, 1973.
- 7 T. S. West, Pure Appl. Chem., 50, 325 (1978).

DOMAČA LITERATURA

- 7 M. Breznjak, Mjerenje i računanje u tehnici znanosti, Tehnička knjiga, Zagreb, 1971;
- 8 T. Cvitaš in N. Kallay, Fizičke veličine i jedinice mednarodnog sustava, Hrvatsko hemijsko društvo, Zagreb, 1975;
- 9 S. Veriga, Mednarodni sistem jedinica fizičkih veličina SI, Mašinski fakultet, Beograd 1976;
- 10 D. Donlagić, Uporaba zakonitih merskih enot, Elektrotehniška zveza Slovenije, Ljubljana, 1977;
- 11 P. Glavič, Priročnik o merskih enotah, simbolih in številih v kemiji, Visoka tehniška šola, Maribor, 2. izdaja, 1979. (Gospodarski vestnik, 25. decembra 1980)

POSLOVNA POLITIKA ŽELEZARNE V LETU 1981

(Nadaljevanje s 1. strani)

— zagotovitev enotne investicijske politike in združevanje sredstev na principu skupnega dohodka, kar je pogojeno s tesno tehnološko povezanejo,

— prilagoditev kadrovske politike in zaposlovanja realnim možnostim,

— izvajanje načrtovanega produktivnega zaposlovanja,

— izboljšanje družbenega standarda zaposlenih,

— povečanje življenjskega standarda delavcev ter ostalih pogojev življenja in dela v okviru materialnih možnosti izven in znotraj DO,

— nadaljnje poglobljanje dohodkovnih odnosov,

— postavitve takega integralnega informacijskega sistema, ki ga bomo lahko koristno uporabili pri vodenju proizvodnje in ostalih poslovnih procesov in ki bo s svojimi hitrimi in kvalitetnimi informacijami v pomoč pri odločanju,

— izraba lastnih delovnih in ustvarjalnih sposobnosti,

— povečanje vloge planiranja v skladu z zakonom o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije,

— razvoj lastnih storitvenih dejavnosti v smeri povečanja njihove učinkovitosti na osnovi povečane storilnosti zaposlenih,

— povečanje in uvrstitev izvoza na konvertibilno področje in metalurške menjave z državami SEV,

— nadomeščanje uvoznih surovin z domačimi v mejah možnosti,

— doseganje skladnejših odnosov na devizno-bilancnem področju,

— razvijanje in krepitev stimulativnih elementov v delitvi OD,

— optimalno angažiranje akumulacije z zagotovitvijo ustrezne strukture virov financiranja investicij in zagotovitev racionalnega poslovanja z obratnimi sredstvi predvsem na področju zalog,

— varstvo in izboljšanje človekovega okolja in delovnih pogojev,

— krepitev družbene samozasčite in ljudske obrambe kot ene temeljnih skupnih nalog za nemoten razvoj samoupravne socialistične družbe,

— dograjevanje družbenega sistema informiranja z namenom, da se dosežejo boljši rezultati pri delu, poslovanju in upravljanju z družbenimi sredstvi.

V letu 1981 bomo v železarni Jesenice pričeli z intenzivno investicijsko dejavnostjo, kar nam bo v kasnejših letih omogočilo znatno povečati produktivnost in tudi ekonomičnost. Uresničevanje razvojnih ciljev kakor tudi doseganja dohodka in čistega dohodka bo v veliki meri odvisno od učinkovitosti gospodarjenja s sredstvi, zato bomo temu posvečali največjo pozornost in probleme v zvezi s sredstvi skupno urejali na vseh tistih področjih, kjer se bo to pokazalo kot koristno.

V planu železarne Jesenice se TOZD, združene v DO ŽJ, glede gospodarjenja s sredstvi dogovarjamo predvsem v sodelovanju na naslednjih področjih:

1. Zagotavljanju sredstev za financiranje razvojnih načrtov in tekočega poslovanja.

2. Ukrepi za ekonomično uporabo sredstev.

3. Zdrževanje sredstev.

4. Zdrževanje deviznih sredstev.

Skupne zadeve s področja gospodarjenja s sredstvi bomo pretežno urejali v okviru PFS železarne Jesenice.

Pri financiranju razvojnih načrtov računamo predvsem na lastne vire (25 %), sovlaganje (20 %), kredite domačih bank (30 %), tuje kredite (10 %) ter ostale vire v višini 15 %. Višina lastnih sredstev je odvisna predvsem od ustvarjene akumulacije, zato je realizacija razvojnih načrtov močno odvisna od uspešnega poslovanja železarne. Kot sovlaganje so upoštevamo samo sredstva, ki jih bodo kupci predvidoma združevali iz lastne akumulacije, medtem ko je del združenih sredstev, ki ga bodo sami pridobili iz bančnih sredstev, zajet med domačimi krediti.

Poleg združevanja sredstev, ki predstavlja učinkovito pot za zagotavljanje ekonomične uporabe sredstev, bomo smotno uporabo sredstev spodbujali tudi še v drugih oblikah.

Največjo pozornost bomo posvetili ekonomiki investiranja. Na tem področju bo potrebno:

— skrajšati do sedaj povprečno potrebni čas fizičnega izvajanja posameznih investicij,

— skrajšati povprečni potrebni čas uvajanja novih proizvodnih zmogljivosti,

— zagotoviti, da vlaganja (investicijska sredstva) potrebna za pridobitev dodatne enote proizvodnih zmogljivosti, ne bodo presegala zneskov, ki se jih po splošnih normah jemlje kot optimalne.

V tekočem poslovanju bomo zaradi bolj ekonomične uporabe sredstev

posvečali pozornost naslednjim tekočim naložbam:

— sredstva v denarni obliki (denar in vrednostni papirji) bo potrebno bistveno znižati, ne da bi zato prizadeli lastno likvidnost,

— znižati bo potrebno tudi sredstva, ki jih angažira blagovni promet (nabava, prodaja), kjer bomo predvidoma z boljšim planiranjem in tudi združenim opravljanjem nabave in prodaje dosegli pomembne prihranke,

— na področju zalog sicer ne pričakujemo znižanja, vendar računamo na večjo ekonomičnost pri zalogah rezervnih delov in pomožnega materiala.

Večjo ekonomičnost uporabe sredstev bomo spodbujali:

— z doslednejšim izvajanjem planiranja poslovanja s sredstvi. Poleg tega pa bi se morali na področjih, kjer je to možno, dogovoriti za enotne normative dovoljenega obsega uporabljenih sredstev,

— z doslednejšim uveljavljanjem osebne odgovornosti pri vseh delavcih, ki poslujejo s sredstvi, ali s svojim delom posredno vplivajo na obseg (ekonomičnost) uporabljenih sredstev, sočasno pa tudi z učinkovitejšo materialno motivacijo teh delavcev.

— z uveljavljanjem drugih ekonomskih motivacij za ekonomično uporabo sredstev. Pri združevanju sredstev ter kreditiranju dosledno uporabljali ekonomske kriterije.

Za financiranje investicijskih naložb bomo združevali do 90 % dosežene akumulacije. Zdrževanje sredstev bo potekalo za konkretne predložene in sprejete programe. Za uspešno združevanje sredstev na dohodkovnih načelih znotraj železarne bomo še naprej razvijali interno bančno poslovanje v obliki posebej finančne službe. Preko posebne finančne službe bomo tudi združevali sredstva v IB SOZD SZ, za katere se bomo dogovorili s SaS o temeljnih srednjeročnega plana SOZD SZ in o temeljnih plana IB za obdobje 1981—85, ter plana 1981.

Pri združevanju za posamezne projekte bomo upoštevali investicijske, ki so v planu opredeljene kot prednostne.

V zaostrenih pogojih gospodarjenja predstavlja preskrba naših temeljnih organizacij z zadostnimi količinami prepro materiala enega od glavnih omejitvenih faktorjev našega razvoja.

Kot posledica skrajno zaostrenih pogojev nabave na domačem tržišču, ob istočasno zaostreni devizni situaciji, ob zapiranju držav, s katerimi imamo klirinški način plačevanja in ob upadanju možnosti metalurške menjave so naše naloge na področju nabave naslednje:

— skrajno racionalno gospodarjenje z devizami. S točnimi dogovori moramo nadomestiti direktni uvoz z odstopom deviz domačim proizvajalcem, ki nam lahko zagotovijo z uvozom surovin izdelke, ki bi jih sicer uvažali.

— z dogovorjenimi ekonomskimi in drugimi ukrepi optimalno spodbujati lastni izvoz in omejevati uvoz vseh tistih materialov in opreme, ki niso nujni, da si zagotovimo čim večje pokrivanje uvoza z lastnim izvozom,

— pričeti s tripartitnimi posli (konvertibilni izvoz ŽJ v države SEV, izvoz držav uvoznice na klirinško področje, uvoz železarne Jesenice iz tega področja),

— z združevanjem deviznih sredstev v okviru železarne in v okviru IB SZ zagotoviti najbolj primerno porabo razpoložljivih deviznih sredstev ter skupno devizno likvidnost, — skupaj s SOZD SZ razvijati dohodkovne povezave s predelovalci jekla tudi z namenom, da si pri tem zagotovimo del potrebnih deviznih sredstev,

— skleniti nove samoupravne sporazume z domačimi proizvajalci v cilju čimboljšega oskrbovanja tudi na osnovi sovlaganja,

— napore usmeriti v pridobivanje dodatnih količin polproizvodov za pokrivanje prostih proizvodnih kapacitet, pri čemer je upoštevati tudi možnost nudenja uslug v tistih temeljnih organizacijah, kjer bodo proste kapacitete,

— vključiti trgovino pri vseh poslih, ki nam zagotavljajo večjo oskrbljenost,

— sodelovati v večjim številom domačih proizvajalcev rezervnih delov, s čimer bi nadomestili drag uvoz in povečati proizvodnjo lastnih rezervnih delov,

— skrajno racionalno skladiščiti in uporabljati nabavljene surovine in reprovromaterial.

Pomanjkanje železove substance ima za posledico preusmerjanje naše proizvodnje v čim bolj kvalitetni asortiment. Tako smo že v drugi polovici leta 1980 zmanjšali delež navadnega jekla za ca. 15 %. Ker je preusmerjeni kvalitetni asortiment v II. polletju tudi izhodišče predvidene proizvodnje v letu 1981, so naše naloge na tem področju naslednje:

— dopolniti tehnologijo izdelave jekla v SM jeklarni v pogledu livnosti jekla,

— izpopolnjevati ponovno metalurgijo v SM in elektrojeklarni,

— izdelati poglobljeno analizo problematike neodgovarjajočih šarž dinamom jekla s ciljem, da se z modifikacijo tehnologije zagotovi ca. 90 % direktnega valjanja blokov v TVT,

— z ozirom na problematiko izdelave avtomatnih jekel s svincom osvojiti modificirano kvaliteto avtomatnega jekla na osnovi dodatkov redkih zemelj,

— temeljito obdelati vplive oligoelementov na kvaliteto izdelanega jekla z ozirom na kemično sestavo, fizikalne lastnosti, predvsem pa sposobnosti predelave,

— modifikacija tehnologije ogrevanja jekla v globinskih pečeh in raziskave deformacijske sposobnosti jekla v vročem za doseganje boljših izplenov,

— osvojiti kvalitetni asortiment v ŽVB tako v pogledu kvalitet, kakor oblike profila,

— dopolniti tehnologijo površinske obdelave kvadratnih gredic odličnih na konti livu, za doseganje boljše površine in manjšega izmeta, odnosno preklasifikacije kvalitete končnega izdelka,

— stabilizirati proizvodnjo finozrnatih in finozrnatih mikrolegiranih jekel v obliki debele, srednje in tanke pločevine,

— nadaljevati z osvajanjem proizvodnje nerjavnih jekel,

— pripraviti programe za uvažanje procesnega računalnika v posamezne faze proizvodnje,

— pripraviti temeljito analizo dela ogrevnih agregatov z ozirom na specifične porabe energije in iskati poti, da se tudi pri zmanjšanju količine proizvodnje zadržijo normativni porabe energije v razumnih mejah, — instalirati mini računalnika S*1 v TOZD Valjarna bluming-štel.

Na področju storitvenih dejavnosti bomo prispevali k boljšemu poslovanju celotne železarne:

— s povečanjem obsega vzdrževalnega dela v preventivi in remontih za 2 %, kar bomo dosegli z dvigom produktivnosti,

— z zmanjšanjem deleža zunanjih firm na vzdrževalnih in drugih delih za 10 % (brez Vatrostalne),

— z izboljšanjem kvalitete dela na enodnevni remontih,

— z znižanjem okvar in vzdrževalnih zastojev,

— s podaljšanjem remontov s pomočjo boljšega preventivnega vzdrževanja,

— s pripravo na prehod krmiljenja vseh periodičnih pregledov na žerjavih in servisnih posegov na elektromotorjih,

— z organizacijsko-tehničnimi ukrepi na področju enotnega skladiščenja rezervnih delov in materiala ter konkretnim programiranjem tipizacije in optimalizacije za tipične rezervne dele in pribore,

— z doslednejšo uvedbo metode delovnih ciljev in osebnih zadolžitvev v organizaciji dela,

— z usmeritvijo in preusmeritvijo energetskih medijev glede na razpoložljivost in ceno,

— z zajemanjem in izkoriščanjem odpadnih energij, predvsem toplote,

— s preusmeritvijo na racionalnejšo porabo energije pri potrošnikih in z zniževanjem porab v tehnološkem procesu,

— z obnovitvijo proizvodnih energetskih agregatov in naprav.

Glede na gospodarska gibanja v narodnem gospodarstvu in v svetovnem merilu, ki težijo k umirjanju konjunkturo oz. stagnaciji gospodarstva, bo potrebno tudi politiko prodaje prilagoditi spremenjenim pogojem. Ti bodo na domačem trgu narekovali določene spremembe v asortimanski strukturi in točnosti dobav, na mednarodnem trgu pa to pomeni dodatne napore pri plasmanu na inozemska tržišča.

Ob prisotni energetsko surovinski krizi bo politika prodaje podrejena zagotavljanju virov oskrbe in financiranju razvoja, kakor tudi deviznemu pokrivanju uvoza.

Usmeritev prodaje na tržišču mora slediti naslednjemu prioritetenemu vrstnemu redu pri zagotavljanju obsega dobav:

— doseganje planiranega izvoza, metalurške menjave in kooperacije, kar pomeni zagotovitev ustreznega dela deviznih sredstev in določene količine polproizvodov,

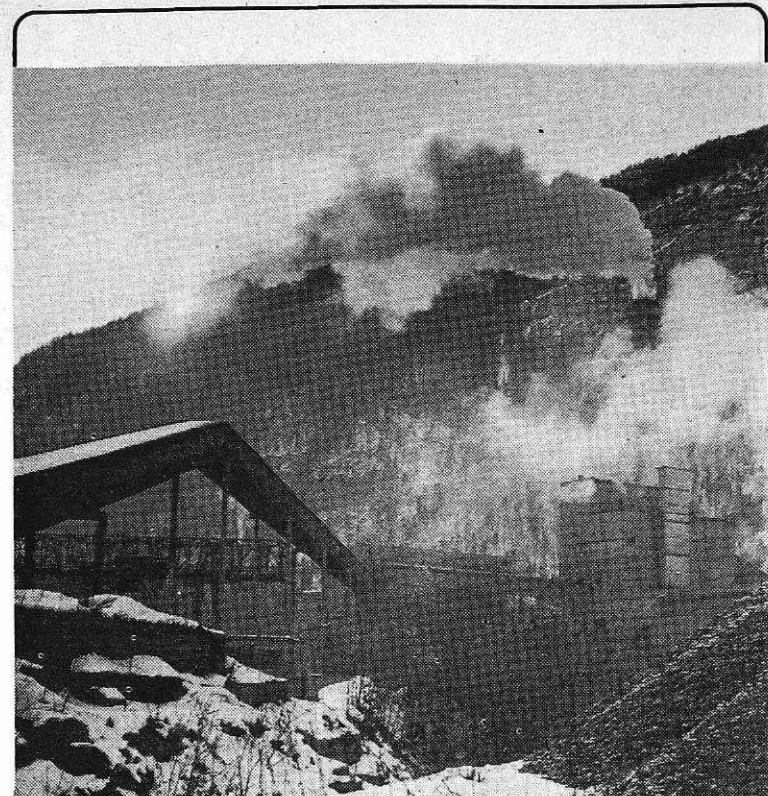
— dobave za posebne namene,

— dobave skupnosti za proizvodnjo in predelavo jekla, ostalim združevalcem deviznih sredstev in sovlagateljem na osnovi SaS,

— dobave kupcem, ki so obenem naši dobavitelji,

— zaradi slabljenja likvidnosti DO pomeni prednost pri dobavah tudi način plačila, katerega struktura bo težila k 70 % gotovinskega plačila in 30 % ostalih vrst plačila,

— dobave ostalim kupcem (preostale količine-nekonjunktorni asortiman).

Agglomeracija (Foto I. Kučina)

Dobave znotraj SOZD dobijo prioriteto na osnovi dohodkovnih odnosov.

Asortimanska struktura prodaje mora zagotoviti zahteve predelovalcev, ki bodo verjetno izhajale iz sprememb v njihovi proizvodnji, obenem pa naj železarni Jesenice zagotovi čim večjo akumulacijo in čisti dohodek.

Za doseganje naštetih ciljev in načel je potrebno ustrezno angažiranje obstoječega kadra, trgovske mreže in pospešiti sodelovanje na ključnih področjih s SOZD SZ.

Ker predstavlja tudi zagotovitev ustreznega kadra močan omejitveni faktor našega razvoja, se bomo morali na področju kadrovske politike prizadevati za:

— uresničevanje regulativov republiške resolucije, ki se odražajo v republiškem družbenem dogovoru in občinskem družbenem dogovoru o kadrovski politiki,

— zagotovitev produktivnega zaposlovanja in polnega izkoriščanja delovnega časa vseh zaposlenih,

— zaposlovanje, ki ne bo preseglo 1 % stopnje rasti. Vsako povečanje nad povprečno zaposlenostjo iz leta 1980 se mora odražati v večjem obsegu dela oz. večji proizvodnji,

— zaposlovanje delavcev iz neposredne okolice in za tako ureditev strojev ter naprav in organizacije dela, ki bo omogočala večje zaposlovanje žensk,

— zmanjšanje odsotnosti in fluktuacije s sistemskim odpravljanjem vzrokov,

— doslednejše planiranje dopusta, ki naj bo usklajen s proizvodnimi plani in vzdrževalnimi posegi,

— okrepitev motivacije za delo in pridobitev kvalificiranih delavcev,

— boljše nagrajevanje z združevanjem in obogatitvijo del oz. nalog, — ukinjanje nizko akumulativnih del,

— krčenje administracije z odpravljanjem morebitnega dupliranja oz. ponavljanja določenih nalog in zajemanje podatkov na računalniku ter s tem v zvezi dvig kvalifikacijske strukture,

— realizacijo zaposlenosti težje zaposljivih oseb in invalidov,

— usposabljanje vseh zaposlenih z namenom zmanjšanja fluktuacije, poškodb, bolniške odsotnosti in proizvodnih napak,

— da bo družbeno izobraževanje sestavni del vsakega usposabljanja za delo in uvažanje delavcev na delo,

— ureditev delovnih in življenjskih pogojev delavcev v skladu z veljavnimi normativi in dogovori zlasti za urejanje stanovanjskih in drugih vprašanj družbenega standarda,

— zagotovitev večje prisotnosti strokovnega kadra in s tem kontrolo v posameznih fazah proizvodnje,

— zmanjševanje čakalne dobe pri zdravstvenih storitvah, odpravljanje neupravičenega koriščenja bolniške odsotnosti in zagotovitev kvalitetnejših uslug resnično bolnim delavcem.

Skladno z družbenimi usmeritvami o razporejanju dohodka in oblikovanju sredstev za zadovoljevanje osebnih, skupnih in splošnih potreb, predvidevamo za leto 1981 za 20 % več sredstev za osebne dohodka od izplačanih v letu 1980.

S tem je upoštevana usmeritev počasnejše rasti osebnega dohodka od dohodka, ki jo bomo dosledno upoštevali za raven delovne organizacije, medtem ko zaradi strukturnih sprememb v proizvodnji tega načela v posameznih temeljnih organizacijah ne bomo dosledno zasledovali. Dejanska višina oblikovanih

sredstev za osebne dohodka bo poleg rasti dohodka odvisna tudi od možnosti v razporejanju čistega dohodka in fizičnih pokazateljev.

Sistem delitve osebnih dohodkov bomo dopolnjevali skladno z izhodišči, ki bodo oblikovana v družbenem dogovoru skupnih osnovah za oblikovanje in delitev osebnih dohodkov. Dopolniti bo potrebno tudi vsebino osnutka samoupravnega sporazuma o delitvi osebnih dohodkov, ter uskladiti ustrezne pravilnike po temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih.

V cilju uresničevanja načela delitve po delu in rezultatih dela bomo zlasti dopolnjevali merila za ugotavljanje učinkovitosti izvajanja delovnih nalog.

Na osnovi razvidov del in metodologije analitičnega ocenjevanja bomo postopno uvažali vrednotenje delovnih nalog z analitično oceno.

K doseganju boljših rezultatov dela in k boljšim poslovnim uspehom v TOZD, DO in v železarni kot celoti mora prispevati tudi izboljšana organizacija zato bomo:

— analizirali in naprej razvijali organiziranost železarne,

— izboljšali organiziranost poslovanja z materialom, organizacijo skladiščnega poslovanja, materialne dokumentacije in kontrole materialnega poslovanja,

— izdelali organizacijske spremembe in dopolnila v zvezi z rezultati razčlenbe delovnega procesa na osnovi metodologije in oblikovanja razvida delovnih nalog in opravlil in kakor tudi v zvezi z uvedbo računalniško podprtega informacijskega sistema.

Tudi uvedba prve faze računalniško podprtega informacijskega sistema bo prispevala k učinkovitejši in ekonomičnejši integrirani obdelavi podatkov in s tem omogočila hitrejšo in kvalitetnejšo informacije, smotrnejše izkoriščanje proizvodnih naprav, zasledovanje obdelave podatkov v SOZD Slovenske železarne.

Na osnovi vseh teh predpostavk načrtujemo v letu 1981 naslednje okvire razvoja oz. stopnje rasti:

— nominalni družb. proizvod	24 %
— amortizacija	22 %
— dohodek	25 %
— čisti dohodek	21 %
— sredstva za OD	20 %
— število zaposlenih	0,5 %

Sredstva sklada skupne porabe, brez sredstev stanovanjskega sklada, se bodo formirala v višini 6,5 % od osebnih dohodkov, skupaj s sredstvi stanovanjskega sklada pa v višini 13 %. V letu 1981 ustvarjeni poslovni sklad bo predstavljal 4,4 % celotne vrednosti poslovnega sklada, sredstva rezerv pa se bodo formirala v višini 2,5 % od dohodka TOZD.

Z doseganjem teh stopenj bomo v letu 1981 predvidoma dosegli naslednje poslovne rezultate:

1.558.420 ton skupne proizvodnje (vključno Monter Dravograd)
485.000 ton jekla — od tega
50.000 ton odlitega po kontinuirnem postopku
448.110 ton gotove proizvodnje (vključno Monter Dravograd)
50.660 ton celotnega izvoza (direktni izvoz, kooperacija Oerlikon in metalurška menjava)
3.637 mio din družbenega proizvoda
906 mio din amortizacije
2.731 mio din dohodka
1.619 mio din čistega dohodka
1.157 mio din sredstev OD
251 mio din poslovnega sklada
150 mio din sklada skupne porabe
60 mio din rezervnega sklada

ENERGETIKA IN RACIONALNO PRETVARJANJE ENERGIJE (3)

V predhodnem članku je bil naveden poizkus prikaza razdelitve energij po številu pretvarjanj. Tako so dobile te pretvorjene energije tudi svoje ime: primarna, sekundarna, terciarna, kvartarna. Današnja tabelarična prikaza sta narejena za mesec november 1980 ter za vseh enajst mesecev v letu 1980. Diagram pretokov pa kaže pretoke primarne energije v železarno Jesenice za mesec november in enajst mesecev leta 1980.

Da bi z analizo podatkov izluščili možnosti racionalne pretvorbe energije moramo seveda upoštevati več faktorjev med katerimi bi bili predvsem važni naslednji:

- razpoložljivost
- uporabnost
- količina
- izkoristek pretvorbe
- cena.

Razpoložljivost energij je omejena na možnost nabave v Jugoslaviji in inozemstvu. Trenutno so slabši izgledi za koks, nafto, mazut in butan.

Uporabnost je dana z vrsto naprave, na primer, plavž lahko uporablja le koks za kurjenje peči, v jeklarni ali valjarnah bi pa lahko uporabljali mazut ali zemeljski plin.

Količina energije iz tabelaričnih prikazov je razvidna, da prvih deset TOZD pretvarja 95 % vseh energij in bi jim morali nameniti posebno pozornost, in da ostalih 14 le malo pri-

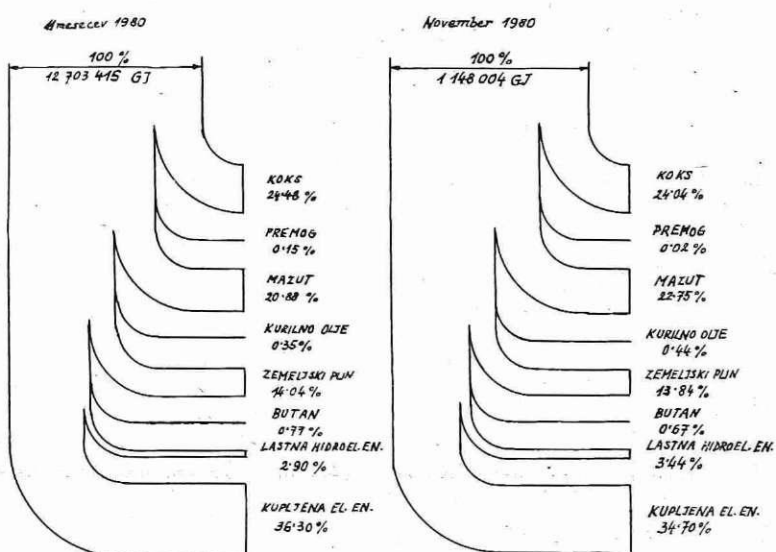
speva k skupnemu seštevku energij, čeprav s tem ne trdimo, da tu ni potrebna racionalizacija. Poseben položaj bi tu dali TOZD Energetika, ki je na tretjem mestu pretvarjanja energije, ki jo potem posreduje najprej v obliki sekundarne, terciarne in kvartarne energije.

Izkoristek pretvorbe energije je dan z razmerjem energije, ki izstopa in energijo, ki vstopa v proces pretvarjanja, torej

$$\eta = \frac{W_{\text{izstop}}}{W_{\text{vstop}}} \times 100[\%]$$

Vsak stroj in vsaka naprava bi morala biti soočena z izkoristkom pretvarjanja pa tudi časovno spremljana.

Cena energij postaja važen faktor gospodarjenja, saj te skokovito naraščajo in se ustaljene predstave deleža energije v ceni proizvodov spreminjajo.

PREGLED CELOTNE PRETVORBE ENERGIJE PO TOZD IN DELOVNIH SKUPNOSTIH ŽELEZARNE JESENICE V NOVEMBRU 1980

	Celotna pretvorba GJ	Skupni delež %	Delež od celotne pretvorbe energije v %			
			primarna	sekundarna	terciarna	kvartarna
1. Jeklarna	399042,3	25,96	86,5	12,3	1,2	—
2. Plavž	374297,5	24,16	76,9	17,2	2,5	3,4
3. Energetika	320729,3	20,57	66,1	27,2	6,6	0,1
4. Bluming-štel	158543,4	10,30	82,2	12,9	4,8	0,1
5. H V B	54447,9	3,64	68,2	16,4	9,2	6,2
6. Valj. deb. ploč.	52799,6	3,42	92,1	7,2	0,7	—
7. Valjarna žice	43881,1	2,85	84,6	11,1	4,1	0,2
8. H V J	31370,3	2,04	64,0	17,3	15,2	3,5
9. Žičarna	22740,6	1,48	85,0	6,0	5,3	3,7
10. Električni	15418,5	1,00	70,2	14,1	11,8	3,9
11. Jeklovlek	11373,8	0,74	82,0	13,7	4,3	—
12. Transport	5825,7	0,37	62,0	17,3	17,3	3,4
13. Livarna	4947,1	0,32	16,2	67,8	16,0	—
14. Strojne delavnice	4595,0	0,29	49,8	23,8	20,7	5,7
15. Vratni podboji	4229,5	0,27	32,2	2,7	32,6	32,5
16. Remontne delavnice	3629,7	0,23	9,1	44,7	42,2	4,0
17. Profilarna	2372,2	0,15	30,3	0,9	34,8	34,0
18. Žebjarna	2159,9	0,14	56,4	22,0	21,6	—
19. DS ETN	2099,4	0,14	66,0	12,6	13,9	7,5
20. Vzdrževanje	2066,6	0,13	8,3	46,7	41,4	3,6
21. DS KO-FI	737,7	0,05	33,8	22,4	33,0	10,8
22. DS Ka-Spl.	576,1	0,04	23,0	22,3	38,4	16,3
23. Družbena prehrana	192,5	0,01	—	—	50,0	50,0
24. Zunanji	19331,7	1,30	17,6	14,2	35,2	33,0
Skupno: Novemb. 1980	1536407,4	100,00	78,9	14,2	5,0	1,9
Oktob. 1980	1435560,2	100,00	76,9	18,3	3,9	0,9

PREGLED CELOTNE PRETVORBE ENERGIJE PO TOZD IN DELOVNIH SKUPNOSTIH ŽELEZARNE JESENICE V 11 MESECIH 1980

	Celotna pretvorba GJ	Skupni delež %	Delež od celotne pretvorbe energije %			
			primarna	sekundarna	terciarna	kvartarna
1. Jeklarna	4397716,1	26,56	86,0	12,7	1,3	—
2. Plavž	4356743,2	26,32	75,6	19,4	2,1	2,9
3. Energetika	3071604,3	18,56	65,5	28,9	5,5	0,1
4. Bluming-štel	1636899,3	9,89	82,0	12,6	5,3	0,1
5. H V B	663288,1	4,01	77,2	14,8	5,4	2,6
6. Valj. deb. ploč.	527211,5	3,19	92,0	7,1	0,9	—
7. Valjarna žice	514049,1	3,11	85,9	10,1	3,9	0,1
8. H V J	332456,5	2,01	66,2	17,4	14,1	2,3
9. Žičarna	249731,3	1,51	87,2	8,0	2,4	2,4
10. Električni	170071,2	1,03	73,6	12,9	11,0	2,5
11. Jeklovlek	114035,8	0,70	80,3	14,7	5,0	—
12. Transport	72502,6	0,44	65,5	16,8	15,8	1,9
13. Livarna	54419,4	0,34	14,4	67,2	18,4	—
14. Strojne delavnice	48395,6	0,29	52,9	28,0	18,2	0,6
15. Remontne delavnice	42797,2	0,27	7,9	46,9	43,0	2,2
16. Vratni podboji	34346,4	0,22	39,8	3,6	28,3	28,3
17. Vzdrževanje	24389,7	0,16	7,8	48,1	41,9	2,2
18. Žebjarna	23450,0	0,15	49,7	25,4	24,9	—
19. DS ETN	22606,8	0,14	69,1	13,7	12,3	4,9
20. Profilarna	19000,7	0,12	56,7	1,2	21,5	20,6
21. DS KO-FI	8026,9	0,06	33,9	25,9	32,9	7,3
22. DS Ka-Spl.	5768,1	0,03	24,6	25,7	37,5	12,2
23. Družbena prehrana	2122,7	0,02	—	—	50,0	50,0
24. Zunanji	158026,4	0,95	23,5	16,7	31,3	28,5
SKUPNO: 11 mes. 1980	16559658,9	100,00	76,3	17,9	4,3	1,5

Joule nadomesti tudi kilopond meter (Kp m).

Druge merske enote v fiziologiji: SI enota newton nadomesti kilopond (kp), watt nadomesti kilopond meter na minuto (kp m/min).

Enota žilnega upora bo kilopascal v sekundi na liter (kPa · s/l) in bo nadomestil milimeter Hg v minuti na liter (mmHg · min/l), kakor tudi centimeter vode v sekundi na liter (cmH₂O · s/l).

KELVIN

V zdravstveni praksi ne bo mnogo uporabljen — morda bolj v znanstveno-raziskovalnem delu. Temperaturo bomo še dalje merili po Celzijevih stopinjah, ki so enake enoti kelvina, le numerična vrednost je drugačna. V radiologiji bo joule na kilogram nadomestil rad in rem, coulomb na kilogram pa röntgen.

Pomembno je v zdravstvu, da smo vedno v izražanju jasni, saj je od tega odvisno zdravje, pa tudi življenje pacienta. Da bi preprečili dvoumnosti, predvsem v laboratorijskih izvidih, nam odgovorne mednarodne organizacije priporočajo določen sistem, in sicer:

1. označimo obdelan sistem (npr. bolnik, kri, plazma)
2. poimenujemo določeno snov (npr. kreatinin, glukoza)
3. izmerjeno količino
4. navedemo numerično vrednost
5. navedemo enoto

Svetovna zdravstvena organizacija je izdelala vrsto tabel ekvivalentnih vrednosti, ki bodo v prehodnem času služile zdravstvenim delavcem kot pomoč pri orientaciji, nujno je pa, da na prehod pripravimo vse zdravstvene delavce, ki bodo nove enote uporabljali in jih morali tudi tolmačiti drugim.

Majda Japelj

Literatura

1. D. Donlagić: Uporaba zakonitih merskih enot — Elektrotehniška zveza SRS, Ljubljana 1977
2. The SI for the health professions — Who, Geneva 1977
3. H. Lippert: SI — Einheiten in der Medizin — Urban und Schwarzenberg, München 1978

(Gospodarski vestnik, 18. decembra 1980)

Železarski globus

LR KITAJSKA

Predstavniki kitajskih in japonskih železarskih družb so pred kratkim dosegli sporazum o dobavi 600.000 ton japonskih železarskih izdelkov Kitajski v prvi polovici tega leta. Kljub temu, da računajo še na nadaljnja naročila, da bo skupna količina dosegla blizu 800.000 ton, je to precej manj kot v letu 1980, ko so prodali v prvem polletju 1,32 in v drugem 1,36 milij. ton. Takšno zmanjšanje uvoza železarskih izdelkov je v skladu s sedanjo kitajsko ekonomsko politiko.

SOVJETSKA ZVEZA

Sovjetska zveza je v prvem letošnjem tromesečju naročila v japonskih železarnah 111.000 ton raznih železarskih izdelkov. Med njimi je 6.000 ton elektro in 10.000 ton tanke pločevine, 60.000 ton srednjega kotnega jekla in 35.000 ton U nosilcev. Poleg tega želi sovjetska stran japonsko ponudbo za dobavo 7,6 milij. ton cevi v vrednosti okoli 2 milijarde dolarjev za gradnjo plinovoda iz Sibirijske do Zahodne Evrope, katerega investicijska vrednost je ocenjena deset milijard dolarjev. Ta plinovod je dolg 4500 km in bo skupaj s 50 kompresorskimi postajami povezoval nahajališča zemeljskega plina na polotoku Jamal v severnozahodnem delu Sibirijske z državami Zahodne Evrope. Največji kupci tega plina bodo ZRN, Francija, Italija in Belgija.

SOVJETSKA ZVEZA

Junija preteklega leta je bila v sovjetski železarni Krivoj Rog zaključena gradnja največje naprave za izdelavo peletov na svetu. Zgradilo jo je zahodnonemško podjetje Lurgi in ima letno proizvodno zmogljivost 8 milij. ton peletov iz magnetnih koncentratov za potrebe plavžev te železarne. Sedaj obratujejo v sovjetskih železarnah tri Lurgi naprave za izdelavo peletov s skupno proizvodnjo 14,3 milij. ton.

ZDA

Ta država spada med velike uvoznike raznih železarskih zlitin in med njimi tudi ferokroma. Pri tem je zanimivo, da spada med važne izvoznike te zlitine tudi Jugoslavija. V obdobju januar—julij preteklega leta so uvozile ameriške železarne 216.000 ton ferokroma. Na prvem mestu je Južnoafriška republika s 177.000 ton, takoj za njo pa Jugoslavija s 15.000 ton, nato pa Zimbabve s 14.000 ton, medtem ko so manjše količine dobavile še Švedska, Španija in Turčija.

MOL NAMESTO GRAMA V ZDRAVSTVU

S 1. januarjem — 1981 moramo obvezno uvesti nove merske enote in se s tem vključiti tudi mi v nove merske sisteme v svetu. Zdravstvena služba bo s tem aktom doživela velike spremembe v količinskem izražanju in nujno je, da se pravočasno pripravimo nanje, saj bodo zdravstveni delavci obremenjeni ne le z dejstvom, da bodo morali sami vključiti v svoje delo nove merske sisteme, ampak bodo pojasnjevalci teh sprememb tudi bolnikom, ki danes že zelo informirano sledijo količinsko izraženim rezultatom preiskav.

Trideseta skupščina svetovne zdravstvene organizacije je maja 1979 sprejela resolucijo o uporabi SI enot v medicini.

Ugotovila je tudi, da se je uporaba SI enot v medicini praktično že pričela v mnogih deželah in da ne bi prišlo do kakršnihkoli nejasnosti zaradi uvedbe SI enot brez primerne priprave, priporoča:

1. da naj osvoji SI enote ves znanstveni svet, prav posebej še zdravstvo;
2. prehod na nove enote naj ne bo predolg, da ne bi prehodna uporaba dveh merskih sistemov povzročala nejasnosti;
3. naj dodatno k skali v kilopascalih, milimetru ali centimetru živega srebra (Hg) in centimetru vode ostane v uporabi, dokler bodo instrumenti označeni z njimi, predvsem tisti, ki merijo tlak telesnih tekočin;
4. predno preidejo formalno na uporabo SI enot, naj ustanove, strokovna ter znanstvena združenja dajo kar najbolj popolne informacije o novih enotah in organizirajo za svoje sodelavce tečajne ali intenzivne inštruktaže v teoriji in v praktični uporabi;
5. naj vse zdravstvene šole vključijo v svoj učni program teorijo in praktično uporabo SI enot;
6. naj generalni direktor svetovne zdravstvene organizacije pomaga pri tem prehodu s tem, da omogoči pravo enostavnih materialov, ki bodo dostopni državam članicam, strokovnim združenjem ter strokovnim revijam.

PRAKTIČNA UPORABA

Zdravstvo uvaža relativno malo novih enot, vendar moramo upoštevati pri tem nekaj pomembnih faktorjev.

Za zdravstvo bo najzanimivejša enota MOL — ob delovanju kemičnih snovi, bodisi in vitro ali in vivo, so njihovi proporciji, v katerih tako delujejo, povezani z relativno molekularno težo. To je merljivo kot »količina snovi« in je izraženo v molih. Za pravilno razumevanje kemičnih reakcij v laboratoriju ali v telesu, je nujna uporaba mola. Uporaba enot, kot npr. »miligram na liter« ima le arbitrarno vrednost in je koristna torej le ob primerjavi kot »več« ali »manj«, od neke referenčne vrednosti (pojasnilo iz WHO Official Records, Wo. 240, 1977, pp. 21—22).

Mol bo torej kot merska enota nadomestil grame in miligrame, kadar bo to le možno.

Koncentracija kot samostojno rabljen izraz ima le malo pomena, če je uporabljen samostojno, saj koncentracijo lahko izražamo na mnoge načine in jo korektno kvantitativno preimenujemo, kar je pomembno za klinično kemijo.

Nekateri elementi bodo še naprej izraženi v litrih oz. decilitrih z ozirom na njihovo specifično, kot npr. hemoglobin (g/l); v razpravi so še enote za izražanje encimov.

Urinske analize bodo v praksi izražene v glavnem z ozirom na celodnevno izločanje in bodo izražene v molih.

V farmaciji so predvidene majhne spremembe, v glavnem se bo farmacevtska industrija tudi posluževala molov.

Doziranje zdravil in koncentracije tekočin za aplikacijo naj bodo vedno označene tako, da bo najbolj razumljivo — to velja za oralno in parenteralno aplikacijo, npr. plazmo ali glukozo izrazimo v milimolih na liter (m mol/l).

PASCAL

Krvne pline, kot kisik in ogljikov dioksid, bomo normalno izražali v kilopascalih (kPa) namesto v milimetrih živega srebra (mmHg).

Za krvni tlak, intraokularni tlak, cerebrospinalni liquor itd. bo prehod na nove merske enote prav gotovo postopen in bodo skale na teh merskih instrumentih predvidoma dvojne nekaj časa, kakor to priporočata svetovna zdravstvena organizacija ter bodo torej rezultati meritev izraženi v kilopascalih in v milimetrih živega srebra oz. v centimetrih vode.

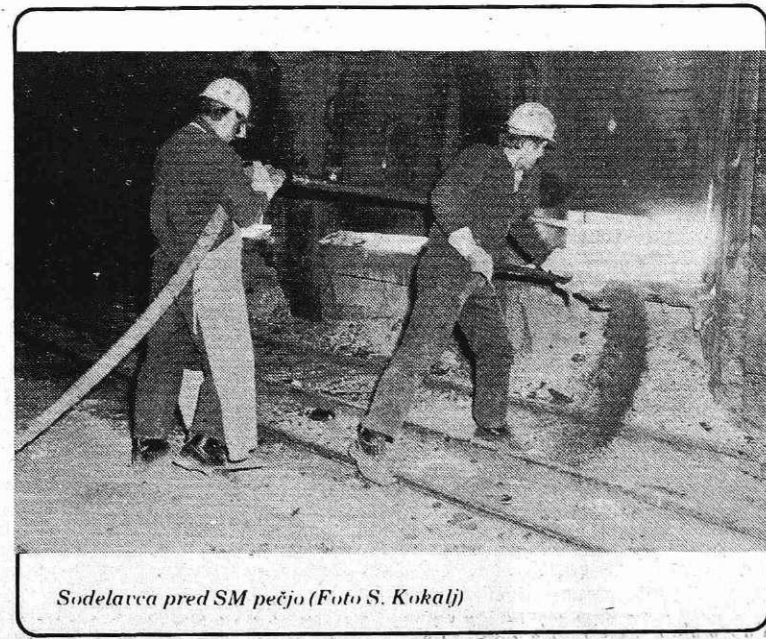
Pisalo naj bi se npr. 16 kPa (120 mmHg).

JOULE

Nadomešča kalorijo kot mersko enoto; da bomo natančni, enote »kalorija« sploh ni, pravilno poimenovanje v prehrani oz. za izražanje energije je termokemična kalorija. V prehrani je bila to navadno termokemična kilokalorija, pogosto imenovana kalorija ali velika kalorija. Dosledna uporaba joula bo ta nesporazum odpravila.

Glavni zadržek, da se joule kot merska enota v prehrani še ni mogel uveljaviti, je v pomanjkanju dietičnih tabel, ki bi izražale vrednosti hranil v joulih. V tem vmesnem času je torej prav tako priporočljivo, da bi v prehrani vrednosti izražali v dveh enotah in sicer v termokemičnih kalorijah in v joulih. V praksi bomo uporabljali kot enoto kilojoule ali megajoule; za prehrano je megajoule primernejši, ker se z njim izognemo pretirano visokim, numeričnim vrednostim. Tako bi npr. pisali: 5,61 MJ (1360 Kcalh).

V fiziologiji je joule merska enota za energijo in za količino toplote.

Sodelavca pred SM pečjo (Foto S. Kokalj)

MALI BABILON

Čufarjeva groteska MALI BABILON je najprej v nadaljevanjih izhajala v NAŠEM KOVINARJU — svobodnem glasilu delavcev KID v letih 1937 — 1938, leta 1939 pa jo je uredništvo NAŠEGA KOVINARJA izdalo v posebni knjižici. Ker so se ohranili le redki izvodi, bomo grotesko v nadaljevanjih objavili v našem glasilu. Čeprav je groteska pisana v prozni obliki, bi jo lahko uporabili za odrsko uprizoritev, vendar je krstno izvedbo doživela šele v sezoni 1979/80 v drami SNG Maribor pod naslovom ŠČURKI, ki smo jih gledali tudi na Jesenicah.

Na svetu so različni kraji z različnimi ljudmi. Kdaj pa kdaj doživijo tudi svojevrstna srečanja in dogodke. Vesele in žalostne, smešne in resne, včasih vse hkrati. V našo grotesko so zapleteni: TIHOTAPEČ, SPEKULANT, BAJTARJEV, STUDENT MIRKO, POLICAJ, GOSPOD HENRIK, GORJAN, GROBAR, STUDENTKA SONJA, KNEZOV, INVALID, BREZDO, MEC, GO, ODIČNA MAJA, HIŠNA LOJZKA, TAT, GOSPOD KNEZ, GOSPA KNEZOVA in GODCI.

Groteska se odigrava od sončnega zahoda do vzhoda na pokopališču manjšega mesta in v parku blizu pokopališča.

1. V PRIČAKOVANJH

Večer na pokopališču. Sonce zahaja in potem se kmalu stemni. Od daleč se z mestne dobrodelne veselice čuje godba, ki samo v presledkih preneha. V ozadju pokopališča je mrtvašnica. Njen glavni trakt ima dvojne velikih oken, drugo poleg drugega. Skoznja se vidi notranjost. Na sredi je secirna miza, ob steni v ozadju pa krste, zložene druga na drugi. Levo od oken je kratak trakt proti ospredju: veža mrtvašnice z velikim vhodom in pročeljem. V ozadju je na levo in desno od mrtvašnice pokopališki zid.

Z desne prideta TIHOTAPEČ in čedno oblečeni SPEKULANT, ki ima v gumbnici belo rožo. Mislita, da sta sama, oprezujeta okoli sebe, se zaupno pomenkujeta, a izza zidu nekajkrat neopaženo pogleda študent MIRKO, vsakdanje oblečen z rdečo rožo v gumbnici.

»Mislila, da se za nočjo lahko pod nosom obriševa,« pravi tihotapec in gre k vhodu.

Spekulant pogleda na uro in se jezi: »Skoraj celo uro preživa zaman na plemenitega gospoda Gorjana. Zdaj bi že vse lahko uredili. Tak mir, takšna prilika! Ljudje drve k muziki, gospod Gorjan se pa ni potrudil ne sem, ne v park. Kdo ve, kdaj se spet prikaže v naše mesto.«

Velika gospoda tvega samo, kar nese. Lotiva se najinega posla! Pazi! opozarja tihotapec in preizkuša nove, ponarejene ključke v vratih.

»Kaj bi bil boljši posel kakor konferenca z Gorjanom? — Dedec se je najbrže res premislil ali pa so ga vendarle prestregli naši dobrodelni meščani. Zdaj gotovo že šampanjizira. Na veselici ga obkladajo s čast-

mi, zato mu ne diše stranska pota. Zaradi njega pa res ne bom dolgo stražil mrličev!«

Tihotapec se vrne od vrat in zbadljivo upraša: »Kaj pa, ko bi moral pa ves dan, v dežju ali snegu, lačen in zbit, čepeti za skalami in se bati financarjeve puške? Enkrat te vzamem s sabo, da se utrdiš!«

»Financarju se sam ogneš. Z Gorjanom sem pa tako domenjen, da pošlje vsaj sina, če bi že sam ne utegnil. Pa ni ne petelina ne piščanca.« — »Poznaš mladega?« — »Imel bo rožo! Prinesti mora denar. Pomenimo se zaradi suile in — valut. O, da bi prišel stari! Prepričal bi ga rad, da se tudi s saharinom kaj zasluzi. Doslej še slišati ni maral o njem. Zdaj ga morda pretentam.« — »Zakaj? Ali mu slaba prede?«

»Zmeraj kam zabrede. Karte, Zenske! Manjka le še kakšna nesrečna menica in par nerodnih spekulacij.« — »Tako? Pa nič ne poveš! Zase spekuliraš! In Gorjanu pomagaš, da ne bo podričnil.« — »Prečno gledaš!« — »Črno ali belo: blaga ne dam! Poprej naj poravnava dolg.« — »Na to vižo ga spraviva na kant.« — »Že res, a sam vidiš, da naju je potegnil. Stori, kar je treba to noč. Zaloga mora stran! Kmalu se bodo tod okrog hladili vroči pari. Kako naj potem odlašava?« — »Se vse v krstah? Tudi suila?« zanima spekulanta. — Tihotapec prikimava: »In saharin. Kaj hočem? Stanovanjska kriza. Nerač selim vso kramo, a je treba. Ferdo ga je polomil. Ključki so imenitni le vzorce je prepozno vrnil. Dobro, da ni stegoval prstov. To bi vohali, hudiči!« — »Toliko časa si zabavljaj zaradi vitrihov, se razjezi spekulant, »da smo celo ob zasilno skladišče. Ali pride Ferdo pomagat? Kje se klati?«

»Na veselici pregleduje gosposke žepe. Če nama bo sila, ga že poiščem. Oglasil se bo pri Marjanci. Morda že pase oči na njej in se zamaka s črnino.« — »Ali še ni prezgodaj za prenašanje? Če pride grobar!« — »Pri-tegniva ga! Koliko manj skrbi! Govori z njim, svetuje tihotapec. Sredi najbolj zaupnega pomenka zaživja Mirko za zidom, kar oba silno vznemiri.

»Če ni to za naju, je pa proti nama,« de spekulant in gre na desno stran mrtvašnice. Tihotapec vazi na levi, kjer se izza zidu pokaže Mirko in zgine spet za zid. Tihotapec pohiti k spekulantu: »Na oni strani je. Rožo ima.« — »Bravo! Pohitiva!« — »...a ni pravi, Bajtarev študent ne more biti bogatašev, Gorjanov sin. Kar sam se pre-pričaj!« Spekulant se čudi: »Bajtarev? Kaj pa ta? — Zadnjič so ga zašili, ker je ugovarjal na shodu. Če nama kaj skuha, naj se kar pripravi! Rdečo piko ima. Vse, kar bo kje zoper paragraf, mu zvalim na glavo.« — »Ne svetujem ti. Fant jih ima za ušesi. Hvaliva boga, da ni kajsljal.«

V škripcih sta. Spekulant pogleda na levi strani čez zid, a Mirko se prikaže na desni, kjer je tihotapec. Izzivalno sede na zid, kar počne tudi pozneje, dokler ne skoči na pokopališče.

»Hej bankrotirani kopitar! Ali nabirata kosti za tovarno kleja?« upraša tihotapec in začuje spekulanta, ki pride bliže in pravi: »Tako zasliševanje je stvar policije.« —

»Preiskovalni sodnik pa otipava grešnike,« mu odgovarja študent, »in izmeri, kako visoko je preskočil zakone. Zanima se prav za vse. Morilcu pregleda čevlje, vidi mu pa v dušo in na lepem izvabi njegovo priznanje. Kontrabantarje sprašuje za otroke, norci pa povedo, kolikokrat so šli čez mejo.«

»Tako gladko mu pa menda ne gre od rok,« reče tihotapec.

»Aha, vas že skrbi. Ostali bi pri švedrih! Seveda, človeka zamika gosposko življenje. Po perzijskih preprogah bi se radi sprehajali in nosili rodoljubne trebuhe.« — »Kaj še!« se zoperstavlja tihotapec in upraša: »Zakaj se pa vi šolate? Živeti je treba. Na čevljarja preži smrt iz gumija.« — »Izgovor. Ljudi vajine vrste skomina po milijardah. Mar ne, gospod upokojeni trgovec?«

»Dragi moj, ali imajo vsi študenti tako razgreto pamet?« upraša spekulant hlinjeno prijazno. — »Vama sem enak. Kaj čakamo? Vsak svojo srečo. — Le nič se ne glejta! Rada bi mi nekaj skrila, pa zaman. Vidva tudi čakata zaman.« — »Od kod to veste?« zaskrbi tihotapec. »Ne nasledaj mesečniku!« ga posvari spekulant. Mirko se mu zasmeje v obraz: »Kaj, luna vam meša pamet? Nocoj se gotovo še prikaže. Pazite! Mislim, da bi se vaše maslo stopilo tudi ob luni. Le izzivajte! Bolela vas bo glava!« — »Ali morata gnati vse na nož?« pravi tihotapec, a študent mu brž razasnjuje: »Je že tako na svetu. Se zmeraj se grizemo. Nekateri imajo ostre, velike zobe; največje ima denar. Nič mu ni sveto, najmanj sreča ljudi. Nocoj spet steguje svoje šape. Vidva mu služita. Fej!«

»Ljubi moj,« spregovori zasmehljivo spekulant, »čemu te pridige? Škoda truda za dva neverna poslušalca.« — »Ne spreobračam vaju.« — »Zakaj potem tak cirkus? Pojdite k puncam na ples, ali pa spat!« — »Preden zatisnem oko, se najbrže spoprime s hujšim kujo-nom kakor sta vidva.« — »S financarjem?« se zavzame tihotapec. — »Z čim?« — »Vzklikne Mirko in zgine za zid.«

»Zgubljeni smo. Vse ve! Zato ima rožo,« govori prepaden tihotapec in pokaže na levo: »Poglej Andreja!« — »Kar meni ga prepusti. Dobi Ferda. Pomenimo se pri Marjanci.« — »Bog ne daj, da bi policaju kaj znil o študentu,« naroči tihotapec in urnih krač zleze v kotu na desni čez zid.

SPEKULANT pa pričaka močnega, neokretnega POLICAJA, ki hoče v mrtvašnico in ga nad vse prijazno ogovori: »Glej diko našega mesta! Uradno?« — »Samo napol,« odurne policaj. »Na veselici bi imeli več posla.« — »Tam je že gospod šef.« — »Vsakdo v svojem rajonu.« — »Ti tudi? Zadnje čase vodi sled za zlikovci celo k mrtvakom. Če bi se ne poznala, bi te gotovo povabil s sabo.« — »Ali je že vsakdo sumljiv? Tudi tak, ki se sredi vseobčnega veselja spomni svoje pokojne žene? Vam manjka gostov!« — »Zategadelj pa pri nas ni krize,« dobrodušno pojasnjuje policaj. »Vseh imamo na pretek: potepuhov, tatov, politikantov, vsake baže ljudi!« — »Dobro jih držite! S faloti nobenega usmiljenja! Najbolj nevarni so iz-prijeni študenti. S politiko mešajo ljudi, z obljubami dekleta. Vsega so zmožni. Pravi Luciferjevi krošnjariji!« — »Hudičev ne lovimo. Ni predpisano.« — Ali kaj veš, kje je grobar? Doma ga ni.« — »Tukaj tudi ne. Si pogledal za hišo? Najbrž opravlja kozo,« modruje spekulant, mu ponudi cigareto in ga zvito upraša: »Ti diši? Daj ognja!« — »Jo lahko utrpiš?«

»Nisem tako premišljaj, prisežem,« je kriknil Fonzi in se začel potiti. »Tako sploh ne morem premišljati. Edino, da bi me imel rad, da me ne bi preziral, to sem želel. Prisežem!«

Bojan je prepričano odkimal Fonzi. Stiskal je usta in premišljal, če naj še nadaljuje? Se splača? Bo Fonzi sploh razumel kaj je sprožil? Vseeno, povedati mu mora. Da si ne bo poslej sam očitil.

»No, ne bom vrtil po tem. Eno pa drži, najbrž boš priznal: Nekoliko si hotel umazati mamo,« je izzivalno rekel Bojan.

Fonzi je nekaj trenutkov okleval. Dvoje gub na glaskem čelu je kazalo, kako napeto premišlja. Počasi je začel prikimavati.

»Nekoliko, to bi držalo. Pa ne zaradi mame. Zaradi sebe. Razumeš. Imej mamo rad, kolikor hočeš, ampak imej tudi mene!« — »Morebiti je bil tvoj namen res tak,« je po kratkem premisleku odvrnil Bojan. Srepro, jezljivo je premeril Fonzi. »Ampak to, kar si sprožil, se ni zastavilo pri tem, da bi nekoliko umazal mamino podobo. Če bi bila le kepa blata, bi se morda brez hujših pretresov prebolel. Morda gre pa za življenja? Morda pa je mama...«

Bojan ni upal spregovoriti besede. Bila je prehuda. Tudi kot domneva.

»Edino, kar je v tem trenutku pametno, Bojan — odnehal! Prosim te, je roteče vzkliknil Fonzi. »Če je prehudo tukaj, odpelji se nekam. Reci, takoj uredimo. Z Vesno odletita z letalom v Azijo, Afriko. Tam ostanita, lahko tudi mesec dni. Bojan, imamo denar, lahko si to privoščimo. Saj pravijo: čas zaceli rane. Zakaj ne bi tako ravnali? Predvsem pa Bojan, to me je prešinilo — ničesar ne moremo spremeniti. Zakaj bi potlej raziskovali, vrtali v nekaj, kar se je davno zgodilo, če nas to boli in peha v nesrečo.«

»V kakšno nesrečo? Zakaj govoriš o nesreči? Saj tebe to ne prizadeva. Mamo, mene, mojega očeta. Ti si začel, zdaj pa je tebe najbolj strah posledic. Kot bi tebe lahko najhuje prizadelo?«

VINKO TRINKHAUS

»PO PRIZNANJU« 26

Bojan ni mogel razumeti, zakaj mu Fonzi prikimava. Se mu je za hip zmešalo, da ni sposoben trezno razsojati. Mu je strah omrtvil preudarnost? Čakal je, da o čim spregovori. Zaradi hudega razburjenja je Fonzi le trepetal z usti, povijal oči. Glasu pa ni spravil iz sebe. Bojan mu je natočil slatine, mu potisnil kozarec v roke in pomignil, naj spi. Se nekaj trenutkov je trajalo, da je Fonzi lahko nadaljeval pogovor.

»Mene lahko res najhuje prizadene. Ne slaba vest. Ampak kar se bo zgodilo z nami. Mama se že dva dni ne pritakne nobenega dela. Sedi, premišlja, bere in kadi. Odkar imamo obrt, se na dopustu ni bila mirna. Skrbelo jo je, če bi kdo nenadoma naročil izdelke, mi pa počivamo. Skrbelo jo je, nenadno pa ji je vseeno. Kot bi ji bilo vse odveč.«

»Te skrbi, kako bo z obrtjo?« je ogorčen zavpil Bojan.

Fonzi je prestrašen prikimal. Oči so mu prestrašeno begale, ni jih mogel umiriti.

»Zelo skrbi! Sam vsega ne zmorem,« je mukoma zjecljal. »Brez mame bi vse kmalu zdrselo k hudiču. V obrti, to že vem, moraš biti zelo priden.«

Počasi se je Bojanu razkrivalo, da Fonzi ne skrbi, kako bo z družino, obrtjo. Trepeta, kako bo z njim. Sluti, da bi lahko z obrtjo propadel in tega se boji.

»Si res tako sebičen, da misliš le nase, na svoje koristi?« je združen ostro vprašal Bojan.

Fonzi ni razumel. Le čudil se je, zakaj mu Bojan to očita. Očitno se mu je zdelo povsem naravno, da vsak skrbi najprej in predvsem zase.

Bojan je začel prebirati revijo. Zaradi očimovega mrmranja, prisiljenega pokašljevanja ni prenehal brati. Tudi Fonzi je minilo potrpljenje, pa je z rezkim pozdravom odšel.

Bojan je odvrnil revijo, naravnal radio na lahko muziko, se vrnil na kavč. Dolgo je premišljal o dogodkih, spoznanjih, ki jih je odkril zadnji dan in jih skušal povezati z vsem prejšnjim. Ni bilo spodbudno.

Morda pa sploh nisem dober, kot se ji dozdeva, se je začel s tesnobo spraševati. Moja dobrota je le umišljenost presitega. Zdajle sem pripravljen na spremembo, žrtve, ker se tega v polnosti še ne zavedam. Predvsem — kako se bom počutil, kako bom prenašal revščino, ko sem bil zdaj navajen ugodja, ko sem lahko uresničil večino svojih želja, brez odpovedovanja? Ta sprememba me bo morda prizadela. Trpel bom in se kesal, kar bom v naglici sklenil. Ali pa sem ugodja, bogastva sit in hlepim po spremembi, z varljivim upanjem, da bo to prijetnejše. Saj je bral o otrocih zelo bogatih staršev, ko niso hoteli bogate vzdrževalnine, hoteli so si sami zaslužiti za preživljanje. Nekateri so se priključili hipijem. Kot pa je prebral, večina se je kmalu premislila, se vrnila na staro ali prenovljeno življenje. Bolj kot so sovražili bogastvo, so si želeli spremembo — kot novo doživetje, užitek. Saj tudi on ne sovraži bogastva. Prijetno mu je, v tej sobi, z nabito denarnico, ko za denar skoraj ni treba prositi. Le namigniti mu je treba in mu mama že vsili, kolikor omeni. Vse to naj zavrzem zaradi — plemenitih načel?

Vse večji dvomi so ga preganjali pozno v noč, dokler ni ob prižganem radijskem sprejemniku zaspal.

KANARSKI OTOKI — OTOČJE VEČNE POMLADI

13

Na voljo so bazeni olimpijskih razmer, kjer občasno organizirajo plavalne in vaterpolo tekme, hotelska oz. zasebna in javna teniška in mini golf igrišča, ki so opremljena z umetno (plastično) travo in tereni. Zanimivo je, da nogometna igrišča niso travnata. Kadar se igralci pode za žogo dvigujejo prah, kot čreda divjih živali. Večkrat prireajo tudi kolesarske in go-car dirke po mestu, ki jih domačini in tuji z zanimanjem spremljajo.

Turistično ponudbo dopolnjujejo muzeji, galerije, koncertne in kinodvorane. Nad mestom, nekaj minut hoje je domiselno urejen botanični vrt z edinstvenimi primerki ekzotičnega cvetja in rastlinja. Manj zahtevni turisti in tisti s plitvimi žepi si lahko izberejo prijetne sprehajalne poti s klopčami nad črnimi črmi ob oceanski obali, ali pa se podajo v stari mestni park, kjer pod palmami na prostem obratuje velika javna razstavnica. Zvečer ob glasbi strežejo urni natakariji razen pijače, kave in sladoleda tudi sendviče, hrenovke in cenene obroke mesa na žaru. Tu je v vsakem času zasedeno, zato gostje stojijo čakajo, da pridejo do stolov in mizic.

ČUDOVITI PAPAGAJSKI PARK

Med najbolj privlačnimi zanimivostmi je vsekakor park Loro s papigami. Najbrž nikjer na svetu ni videti skupaj takšnih in tolikšnih vrst teh lepih in pametnih ptic. Park je v bližnjem

pobočju na robu mesta, dobrih deset minut peš hoje po lepi asfaltirani cesti ob obali. Za visoko žično ograjo se med bujnim zelenjem ogromnih fikusov, oleandrov, kaktusov in tropskim cvetjem v blagih vzponih in serpentinah vzpenja asfaltirana pot čez potoček z rdečimi lesenimi mostički. V rogovilah nizkih vej na vsakih nekaj korakov čepijo velike papige vseh mogočih barv in odtenkov od snežno bele, oranžne, rdeče, modre do vrtnje-črni. Kot bi se zavedale svoje pomembnosti in lepote, dostojanstveno zrejo v obiskovalce, ali pa kažejo svoje akrobatske sposobnosti obračajoč se okoli veje. Nekateri pari uprizarjajo, kdo ve ali zares ali za šalo, medsebojno borbo z velikimi ukrivljenimi kljuni. Zopmo vreseč se zaletavajo drug v drugega in preteče stegujejo ostre in močne kremplje. Bolj krvoločne velike are in manjši tropski papagajčki so zaprti v velikih mrežastih kletkah. Večje si vneto s kljunom čistijo perje, manjše pa veselo frfotajo in v jatah prepevajo ali grulijo. Na vrhu parka je raz-

sežna planota s številnimi paviljoni in jezerom sredi negovane trate, kjer se sprehajajo dolgonogi beli flamengi s svetlordečimi krili. V kletki pred paviljonom v stvari tipične andaluzijske hiše zabava goste nagajivi šimpanz.

Množica obiskovalcev, predvsem družin z otroci, ki je že pri vstopu v park plačala 150 pezeta za vstopnico, si ogleduje vedno druge in še bolj pisane papige, ki so razporejene po posebnih lath kot na kozolcih. Dreserji za vsako skupino uprizorijo majhno predstavo. Na glavo, ramena, na boke in razširjene roke si postavijo po deset in več velikih krotkih ptic. Gledalci jih vneto fotografirajo. Gostom, ki so pripravljene posnemati domače dreserje, prav tako nataknejo vso zbirko živopisne papagajske družine po telesu, poklicni fotografi pa brž naredijo posnetek. Čez nekaj minut so velike barvne fotografije že razstavljene na panoju. Množica se napoti v veliko rumeno stekleno dvorano, kjer vsak dan po trikrat prireajo atraktivni papagajski spektakl. To je pravzaprav cirkus v katerem deset belooblečenih dreserjev ptic v pravokotni areni počno s svojimi raznobarnimi velikimi papagaji vse mogoče akrobacije. Tribune s stoli in mizami so vsakokrat zasedene do zadnjega kotička. Še pred začetkom predstave natakariji vse, ki to želijo, postrežejo s sadnimi kupami, sladoledom ali oranžado.

Sredi arene je pet metrov dolg in meter širok pult okoli pa kromirana stojala z nihajočimi prečkami in krogi. Papagaji so že pripravljani na svoje točke. Zvršeni so v parih in skupinah enakih barv.

PAPAGAJSKI CIRKUS

Glavni dreser, ki se predstavi za Fernandesa, vitek črnolasec v španščini, nemščini in angleščini pozdravi obiskovalce in predstava se začne. Otvoritvena točka je dviganje španske zastave. Modrorumenirdeči kakadu, ki ga Fernandesa sname z obroča in postavi na pult k nekaj metrov visokemu drogu, s kljunom začne vleči vrvo dokler zastava, ob bučnem ploskanju gledalcev ne zavira na vrhu. Sledi točka črpanja vode na vodnjaku.

Nadaljevanje

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Delegati vseh treh zborov občinske skupščine Radovljica so na 14. skupni seji, 29. decembra 1980 razpravljali o predlogu dogovora o temeljnih družbenega plana 1981–1985 za občino Radovljica in gorenjskih občin. Z nekaterimi pripombami so potrdili osnutek resolucije o družbenoekonomski politiki in razvoju občine v letu 1981 in predloge samoupravnih sporazumov o temeljnih planov SIS v občini za obdobje 1981–1985. Sprejeli so odlok o določitvi začasnih prispevnih stopenj za uresničevanje programov SIS družbenih in materialnih dejavnosti v občini za prvo tromesečje 1981. leta. Sprejeli so odlok o obveznem izločanju in plačevanju sredstev za vzajemnost in razširjeno reprodukcijo v stanovanjskem gospodarstvu občine za obdobje 1981–1985, odlok o soglasju k stopnji amortizacije stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lastnini za 1981. leto, odlok o pravicah in dolžnostih občinskih organov na področju družbene kontrole cen, odlok o spremembi odloka o pripravi in sprejetju družbenega plana občine za obdobje 1981–1985, odlok o začasnem financiranju proračunskih potreb v I. tromesečju 1981 in samoupravni sporazum o financiranju potreb KS v občini. Delegatom je bilo podano poročilo o porabi solidarnostnih sredstev, ki so bila kot pomoč zbrana v radovljiški občini za po potresu prizadete kraje v pobrateni občini Brus. Sprejeli so tudi pobudo OK SZDL za spremembo statuta občine Radovljica ter pripombe na osnutek dopolnil k ustavi SRS in ustavi SFRJ.

Na zadnji, 124. seji v 1980. letu, 30. decembra, je izvršni svet OS Radovljica sprejel sklep o javni razgrnitvi zazidalnega načrta Zasip in določil nekatere izjemne lokacije. Sprejel je sklep o izravnavi stroškov cen za junčje in svinjsko meso v novembru 1980, izrekel soglasje k ceni storitev varstva otrok v vzgojno varstveni organizaciji. Na dnevnem redu je bila obravnavala predloga družbenega dogovora o skupnih osnovah in merilih za usklajeno urejanje odnosov pri pridobivanju in razporejanju dohodkov delovnih skupnosti upravnih in drugih organov ter pri delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo delavcev, osnutek dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1981 in ugotovljeni sklep o pristopu k družbenemu dogovoru o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike v občini. Na seji so imenovali člane koordinacijskih odborov občinskih družbenih svetov.

Na programski konferenci občinske organizacije SZDL Radovljica v decembru, ki se jo je od 64 udeležilo 48 delegatov in gostje iz republiške konference SZDL, občinskih DPO in SIS je v razpravi na poročilo o dejavnosti OK SZDL in njenih organov sodelovalo 18 delegatov. Beseda je tekla domala o vseh področjih gospodarskega in družbenega razvoja občine. Zlasti kritični so bili razpravljali do uresničevanja nalog SZDL na področju otroškega varstva, usmerjenega izobraževanja, oblik delovanja organov SZDL v krajevnih skupnostih ter v pripravi srednjeročnih načrtov. Našli so vrsto pomanjklivosti v kmetijstvu, komunalni dejavnosti, v preskrbi prebivalstva, v odpravljanju administrativnih posegov v gospodarstvu in družbenih dejavnostih, delegatskem delovanju in informativni službi. Vse pobude in pripombe so strnili v programsko usmeritev OK SZDL za 1981. leto na osnovi sklepov, ki jih bo pripravila na konferenci izvoljena tričlanska komisija.

Predsedstvo občinskega odbora ZZB NOV Radovljica je na zadnji lanskoletni, 23. seji, 25. decembra obravnavalo srednjeročni načrt stanovanjske skupnosti z ozirom na stanovanjske potrebe udeležencev NOB v občini in srednjeročni načrt občinske zdravstvene skupnosti s posebnim poudarkom na dispanzersko in topliško zdravljenje borcev.

Svet za informiranje pri OK SZDL Radovljica je na seji konec decembra 1980 obravnaval predlog pravilnika sekretariata za občo upravo in družbene dejavnosti občinske skupščine s posebnim ozirom na položaj in naloge INDOK centra. Opozorili so na neustrezno delegatsko in samoupravno organizacijo tega centra in na potrebo po ustreznih določilih v srednjeročnih planih.

Na vsakoletnem srečanju predsednikov krajevnih organizacij SZDL v radovljiški občini, ki ga ob zaključku leta organizira predsedstvo OK SZDL, so 29. decembra ocenili uspehe in pomanjkljivosti v preteklem letu. Predsednik OK SZDL se je zahvalil vsem udeležencem srečanja za njihovo požrtvovalno in odgovorno delo, ki ga opravljajo prostovoljno.

Občinski odbor ZZB NOV Radovljica je za praznik JLA pripravil v avli osnovne šole A. T. Linhart slavnostno zborovanje 115 preživelih borcev Kokrškega odreda iz radovljiške občine. Na slovesnosti s kulturnim programom, ki so ga pripravili učenci domače šole, so podelili nekdanjim odredovcem monografijo treh knjig Kokrški odred pisatelja Ivana Jana.

Prejšnji teden so zasedale skupščine vseh SIS družbenih dejavnosti v radovljiški občini. Na sejah so delegati sprejemali predloge samoupravnih sporazumov o temeljnih planov za obdobje 1981–1985 za občinske in republiške SIS in sklepali o začasnih prispevnih stopnjah posameznih SIS v prvem četrtletju 1981. leta.

V prvem tromesečju 1981. leta se bodo po odloku občinske skupščine Radovljica financirale potrebe uporabnikov občinskega proračuna največ do 25 % proračunskih sredstev, ki so bila porabljena v letu 1980.

Med bivanjem v Sloveniji je prejšnji mesec obiskala radovljiško občino delegacija ministrskega sveta Beloruske SSR pod vodstvom predsednika sveta Aleksandra Aksenova. Goste iz Sovjetske zveze je sprejel predsednik občinske skupščine Leopold Pernuš.

Delovne organizacije in občani v radovljiški občini so do konca decembra 1980 zbrali za solidarnostno pomoč pobrateni občini Brus, ki jo je v maju prizadel potres, skupaj 2.145.332 din. Za izgradnjo enorazredne osnovne šole v najbolj prizadetem kraju Džerakare so namenili 1.558.850 din, ostanek v višini 586.532 din pa bodo nakazali občini Brus za delno kritje stroškov obnove okolice šole. Po decembrskem izračunu je bilo zbrano povprečno 692 din na prebivalca radovljiške občine, kar je lep dokaz visoke solidarnostne zavesti za katero so občinski organi iz Brusa izrazili toplo hvaležnost.

Po sklepu vseh treh zborov občinske skupščine Radovljica je sekretariat za občo upravo in družbene dejavnosti s predstavniki temeljnega sodišča v Kranju – enote Radovljica v decembru sklical posvetovanje predsednikov vseh 20 poravnalnih svetov, ki delujejo v krajevnih skupnostih občine. V razpravi so ugotovili opazen napredek, ki so ga pokazali poravnalni sveti pa tudi njihovo učinkovitost v reševanju medsebojnih sporov občanov. Beseda je tekla tudi o pravnih strokovnih vprašanjih, s katerimi se srečujejo poravnalni sveti v krajevnih skupnostih ter o njihovem nadaljnjem delu.

Referendum za samoprispevek, ki je bil v KS Begunje 21. decembra 1980 se je udeležilo nad 93 % vseh volilcev. Za samoprispevek je glasovalo 68 % volilnih upravičencev in se s tem izreklo za predloženi program izgradnje novega gasilskega doma, avtomatske telefonske centrale in frizerskega salona v Begunjah. V petih letih bodo s samoprispevkom zbrali okoli 6,3 milijona din.

Za požrtvovalno delo reševanja izpod ruševin na potresnem območju južne Italije v novembru, je občinski štab civilne zaštite Radovljica na proslavi dneva JLA 19. decembra v Radovljici podelil posebna priznanja članom specialne skupine občinske protipožarne enote Francu Habjanu, Niku Stariču, Ivanu Zormanu iz Radovljice, Jožetu Dijaku z Bleda in Janezu Kirinu iz Hraš pri Lescah.

Krajevna organizacija SZDL in svet KS Radovljica sta 26. decembra pripravila vsakoletno novoletno srečanje nad 75 let starih občanov v domu dr. Janka Benedika, kjer so jim pripravili kulturni program in jih obdarili. Bolne starostnike, ki niso mogli na srečanje pa so obiskali na domu in jim izročili darila. Podobna srečanja so organizirali tudi v nekaterih drugih krajevnih skupnostih.

Na ponovljeni seji skupščine Kulturne skupnosti Radovljica, 26. decembra, ki je bila sklicana potem, ko je bila prvič 22. decembra nesklepčna, so delegati potrdili periodični obračun za tritrtletje 1980 in zadolžili izvršni odbor, da na osnovi preračunov zneska 90.000.– din, ki je ostal od nerealiziranih programov izvajalcev, določi za vzdrževanje kulturnih domov. Z nekaterimi pripombami so sprejeli samoupravni sporazum o temeljnih plana Kulturne skupnosti Radovljica in Kulturne skupnosti Slovenije. Sklenili so tudi, da začasna prispevna stopnja za I. tromesečje 1981. leta znaša 0,94 % ob bruto OD, vendar mora razmerje za stopnjo prispevka med občinsko in republiško skupnostjo ostati enako kot v 1980. letu.

Ob izteku leta so skupščina in DPO občine Radovljica izdale knjigo »Tito pri nas« v 10.500 izvodih, ki jo bodo prejela vsa gospodinjstva, šole in knjižnice v občini. Knjigo so posvetili spominu na predsednika Tita in njegova bivanja v radovljiški občini od 1939. do 1979. leta kar je razvidno iz objavljenih izvirnih fotografskih posnetkov, zapisov, ter kronološkega pregleda njegovih obiskov in srečanj z delovnimi ljudmi in občani.

Na vsakoletni decembrski krvodajalski akciji, ki jo je uspešno organiziral občinski odbor Rdečega križa ob vsestranskem sodelovanju sindikatov in mladine so tudi tokrat presegli plan. Za darovanje krvi se je prijavilo 1787 prostovoljcev, kri je darovalo 1680, odklonjenih pa je bilo 107 krvodajalcev. Po planu republiškega odbora RK bi morali v občini Radovljica zagotoviti najmanj 1500 krvodajalcev.

Na decembrskem srečanju dolgoletnih članov in organizatorjev planskih društev, ki ga je priredila Planinska zveza Slovenije v Ljubljani, so podelili jubilejnim in najbolj zaslužnim planincem odlikovanja, nagrade in priznanja. Plaketo PZS sta prejela tudi najstarejša planinca Matija Klinar in Jože Mulej iz Planinskega društva Gorje.

Za 55-letnico obstoja pevskega zbora KPD Zasip je bila v soboto, 27. decembra v zasipškem kulturnem domu slavnostna seja kulturno prosvetnega društva ter jubilejni slavnostni koncert zbora. Ob tej priložnosti se je z monodramo Kaplan Cederma predstavil domačin Jože Zupan, dramski igralec Slovenskega narodnega gledališča iz Maribora. Na slavnosti so podelili zaslužnim dolgoletnim pevcem Gallusove značke ter priznanja KPD in KS Zasip.

V dvorani sindikalnega doma v Kropi je komorni moški zbor Stane Žagar pod vodstvom Egija Gašperšiča, 27. decembra priredil tradicionalni novoletni koncert »Koleda« starih slovenskih in koledniških pesmi. Predstavila pa se je tudi komorna štiri članska glasbena skupina pod vodstvom Klemena Ramova, učitelja Glasbene šole iz Radovljice.

Navzlic razmeroma visokim zneskom, ki so jih morali za letošnje silvestrovanje na Bledu in Bohinju odšteti zabave željni domači in tuji gostje, so bile v novoletni noči vse restavracijske in prenočitvene zmogljivosti povsem zasedene. Najcenejše so prišli skozi mladi v diskotekah, kjer so plačali za zabavo brez večerje 250 din, sicer pa so bile cene silvestrske večerje od 700 do 1.200 din.

NOVICE IZ OSNOVNE ŠOLE PREŽIHOV VORANC

V šoli je vsak dan nekaj novega. V zadnjih dnevih starega leta smo se pridno učili, saj se nam zelo hitro približuje prvo polletje in z njim tudi spričevala, ki bodo dokaz našega dela in prizadevanj. Poleg rednih šolskih obveznosti smo se vključevali v razne akcije in opravljali dodatne naloge.

Takoj, ko smo izvedeli, da je južni del Italije prizadel močan potres, smo na pionirski konferenci sklenili, naj ne bo na šoli nobenega učenca, ki ne bi solidarnostno pomagal vsaj z dinarjem ogroženim prebivalcem. Do danes smo zbrali 4.560,00 din in še precej dobro ohranjenih oblačil. Akcija še ni zaključena.

Organizirali smo tudi prodajo novoletnih čestitk. Prodali smo jih 1500. Denar je namenjen v sklad za nakup medicinske opreme. Voščilnice je izdalo slovensko društvo za boj proti raku.

Ob 22. decembru – dnevu JLA, smo v šolo povabili borce – partizane, ki so nam pripovedovali o dogodkih med narodnoosvobodilno vojno. Po zvočniku smo prisluhnili kratki proslavi in v avli šole uredili razstavo likovnih izdelkov pod geslom: Naš pozdrav vojakom.

BILI SMO V COKLI

Bili smo v malem podjetju Cokla na Blejski Dobravi. Tam smo si ogledali kaj delajo. Delali so rokavice, čevlje-cokle, predpasnike in drugo. Videli smo tudi stroj za sekanje zgornjih delov čevljev in delov rokavic. Rokavice so sestavljene iz osmih delov. Na šivalnih strojih so tri delavke šivale rokavice. Videli smo tudi stroj za obračanje rokavic.

Ob koncu našega obiska v Cokli sta se naša sošolca zahvalila tovarišici, ki nam je Coklo razkazala. Izročila sta ji šopek cvetja in risbice našega razreda.

Uroš Zorman, 3. a razred

V okviru novoletnega praznovanja smo si v gledališču ogledali predstav Uboga Ančka, v šolski telovadnici pa igralo Kralj Matjaž in Alenčica, ki so jo zaigrali mladi iz dramske skupine DPD Svoboda Žirovnica. V torek, 30. decembra, nas je obiskal dedek Mraz. Pozdravili smo ga v avli šole s kratkim kul-

turnim programom. Učence nižjih razredov je obdaroval s knjigami in čokolado. V razrednih skupnostih smo se vse dopolne veselili in si zaželeli mnogo zdravja in sreče v novem letu.

Ob našem veselju pa nismo pozabili na ostarele občane v krajevni skupnosti Sava. Učenci, ki so stalno določeni za pomoč, so jih obiskali, obdarili in jim zaželeli še mnogo zdravja v letu 1981.

Učenci novinarskega krožka 3. in 4. razredov
COS Prežihov Voranc

NOVOLETNI PRAZNIKI

Ponedeljek: Dogovorili smo se, kdo bo preskrbel coca-colo in se pripravljali na torkovo zabavo. Po pouku smo začeli okraševati razred. Nekaj učenek je prineslo lampijončke, ki smo jih obesili na luči. Preko luči sta Irena in Špela napeljali raznobarvne trakove za jelko. Jaz sem lepila na stene snežinke in trakove. Nekdo od fantov je prinesel nekaj vejic jelke, vsak pa je prinesel dve okrasni kroglici, ki smo jih dali na te veje. Poskrbeli smo tudi za »light-show«, ki smo ga naredili kar z rdečim celofanom.

Ves dan smo vsi nestrpnost pričakovali torka, ker smo imeli ples, saj to za nas ni vsakdanji dogodek.

Torek: Prinesli smo nekaj kaset in plošč ter gramofon in kasetofon. Ko je prišla tovarišica, smo ji voščili srečno novo leto, potem pa smo zavrteli glasbo in zaplesali. Kot navadno smo začela dekleta, šele potem so se ojuočili tudi fantje. Ker je bila glasba hitra, smo se ogreli in kmalu smo bili nekateri mokri kot kužki. Z nasmejanimi obrazi smo se pogovarjali in si pripovedovali šale. Razredci smo se med seboj obiskovali, vendar je bila večina učenčev najraje pri nas. Nekaj nas je plesalo skoraj neprenehoma in bili smo že pošteno utrujeni, a naveličali se nismo. Večkrat sem

odšla iz razreda na hodnik, da se malo ohladim. Zaradi tega je tudi pijače kmalu zmanjkalo. Počasi so začeli odhajati domov, nekaj pa nas je ostalo, da smo pospravili razred. Ko sem prišla domov, sem okrasila sobo in naredila jelko.

Sreda: Pod jelko sem našla darilo zase. Ko sem ga odvijala, me je mučila radovednost, kaj je v njem. Bila je kapa, ki sem si jo že dolgo želela.

Četrtek: Prvi dan novega leta. Šla sem drsat in tam s prijatelji preživela dve uri prijetne rekreacije.

Petek: Tega dne smo se odločili za smučanje. V Mojstrani sem srečala svojo sošolko in ko sva se nekaj časa smučali, sem delala »akrobacije«, ki so se največkrat končale v snegu.

Sobota: Obiskala sem mambo, teto in sestrčno in preživela tam prijeten dan. Igrali smo različne družabne igre, domov pa sem se vrnila šele v nedeljo zjutraj.

Nedelja: Podrla sem jelko, pospravila sobo, ponovila učno snov in pripravila torbo.

Tako so minili praznični dnevi in spet bomo morali vzeti v roke knjige in zvezke in se potruditi, da bodo ocene v spričevalu čim boljše.

Mojca Krašovec, 6. c
OS Prežihov Voranc

Nova stanovanja v Radovljici (Foto B. Blenkuš)

KVIZ V OSNOVNI ŠOLI TONE ČUFAR

Člani turističnega podmladka osnovne šole Tone Čufar Jesenice so zelo delavni. Vključujejo se v akcije Turističnega društva Jesenice, hkrati pa aktivno delujejo v okviru turističnega podmladka na šoli.

V tem času so se pripravljali na kviz, ki ga organizira turistična zveza Gorenjske. V to tekmovalce se je vključilo dvanajst članov. Za šolsko izbirno tekmovalce so se temeljito pripravili in ga izvedli 22. decembra 1980 ob prisotnosti tovariša Cirila Čopa, člana upravnega odbora Turističnega društva Jesenice.

Ob 12.30 se je sejna soba učencev napolnila do zadnjega kotička. Tekmovalce se je začelo, tekmovalci pa so dobro obvladali snov. Kmalu bi zmanjkalo vprašanj, saj je bilo znanje vseh tekmovalcev izredno izenačeno. Šele dodatna vprašanja so od-

ločila: Indira Sehočič, Irma Sutlič, Nada Šavor in namestniki Mitja Grabnar, Egon Kepic in Milenko Cvetkovič bodo naše podmladkarje zastopali na tekmovalstvu vseh podmladkarjev Gorenjske, ki bo na Bledu 10. januarja 1981. Pet najboljših ekip iz tega tekmovalstva pa bo nastopilo na kvizu 31. januarja 1981 v Trzinu, kjer bo srečanje turističnih delavcev Gorenjske.

Kot popotnico jim želimo vsi učenci osnovne šole Tone Čufar kar največ uspeha. Želimo, da se uvrstijo med pet najboljših ekip.

Andrejka Ilenič,
turistični podmladek
OS Tone Čufar, Jesenice

V SPOMIN FRANCU LEBNU

V vetrovnem decembrskem dnevu smo se zadnjičkrat poslovili od sekretarja osnovne organizacije zveze komunistov krajevne skupnosti Javornik - Koroška Bela, človeka železne volje in predanosti politiki zveze komunistov, rezervnega oficirja in vsestranskega držbenopolitičnega delavca. 27. decembra 1980 smo pokopali človeka, ki je vse skozi sledil klicu dela, nikoli ni zbiral kaj in kje bo delal, šel je kamor je bila potreba.

Rodil se je leta 1919 v Borovnici, v občini Vrhnika, kot edini sin številne družine železniškega čuvaja, ki je moral z borno plačo preživljati devetčlansko družino. Oče, ponosen na svojega edinega sina, mu je skušal omogočiti boljše življenjske pogoje in ga je poslal v Ljubljano v gimnazijo. Koristil je brezplačno vožnjo na železnici in se vozil vsak dan domov. Toda samo prosta vožnja ni bila dovolj. Po dokončanem drugem razredu je moral kljub temu, da je bil odličen dijak, zapustiti gimnazijske klopi in si poiskati drug način izobraževanja. Tako je leta 1935 prišel na Jesenice ter se pri ključavničarskem mojstru Hribarju izučil za ključavničarja. Mojster je bil namreč njegov daljni sorodnik in mu ni bilo treba plačevati učnine.

Po zaključeni učni dobi se je zaposlil v konstrukcijski delavnici takratne Kranjske industrijske družbe na Jesenicah. Tako kot vajenec, je tudi kot delavec v tovarni prišel v stik z naprednimi delavci, ki so se borili za delavske pravice. To seveda ni ostalo brez odmevnosti v njegovi osebnosti. V letu 1944 se je vključil v narodnoosvobodilno borbo in bil polit. delegat v Jeseniškem-bohinjskem odred. V odredu se je tudi začela njegova življenjska pot političnega delavca aktivista, ki ga je vodila širom naše zemlje. Nikdar ni znal reči ne grem, ne morem, vedno je izpolnjeval to kar je bilo v interesu zveze komunistov. Tako ga dobimo v Trstu kot zastavnika političnega komisarja tržaškega bataljona. Po končani vojni je še naprej ostal v Jugoslovanski ljudski armadi. Toda kmalu so se pokazali sledovi težkega življenja in leta 1947 je bil operiran na želodcu. Kljub temu je ostal še v armadi. Na njegovi poti ga je zvesto spremljala iz mesta v mesto in mu pomagala njegova žena. Tako sta skupaj romala iz Trsta v Mursko Soboto in v Maribor, od tu v Slovenj gradec in dalje v Sinj, iz Sinja na Reko in od tod v Bregano, kjer se je leta 1954 zaključila njegova vojaška kariera, kot kapetana prvega razreda. Vojaškemu poklicu se je odrekel v glavnem zaradi bolezni in zaradi tega, da bi se ustalil na

enem mestu zaradi šolo-obveznih otrok.

Tako se je leta 1954 v mesecu maju zopet vrnil na Jesenice in se zaposlil v Železnari, v konstrukcijski delavnici, kot normirec. Vpisal se je v delovodsko šolo in nadaljeval z družbenopolitičnim delom. Kmalu pa je bil izvoljen za profesionalnega predsednika sindikalne organizacije v Železnari in s tem se je začela nova pot v njegovem življenju. Predsednik je bil le eno mandatno dobo, potem pa je bil izvoljen za predsednika občinskega sindikalnega sveta Jesenice. Leta 1960 je postal predsednik republiškega sindikata za rudarstvo, metalurgijo in kemijsko industrijo in član centralnega odbora sindikatov za rudarstvo, metalurgijo in kemijsko industrijo Jugoslavije in član sveta sindikatov Jugoslavije.

Pozneje je bil štiri leta profesionalni poslanec republiškega zbora skupščine SR Slovenije. Po končani mandatni dobi je prevzel na republiškem odboru Zveze sindikatov Slovenije funkcijo vodje referata za gospodarsko upravne zadeve. To delo je opravljal vse do invalidske upokojitve leta 1974. Vsa leta v Ljubljani je imel vrsto drugih družbenopolitičnih zadolžitvev.

Ko se je leta 1974 vrnil kot upokojenec na Jesenice, se je aktivno vključil v družbenopolitično življenje. Deloval je v političnih organizacijah in kot delegat predvsem na področju zdravstvenega zavarovanja. Poleg družbenopolitičnega delovanja se je lotil obnove stanovanjske hiše in jo tudi dokončal, brez posebne družbene pomoči. Ostal je zvest svojemu načelu, da bo imel samo toliko, kolikor bo sam zaslužil. Kljub svoji bolezni ni nikdar omahoval in z vso vestnostjo in odgovornostjo izpolnjeval naložene naloge. Nikdar ni potožil, bil je čvrst borec za uveljavitev politike zveze komunistov in bo kot tak ostal v spominu vseh članov osnovne organizacije zveze komunistov na Javorniku in svetel vzor vsem tistim, ki se borijo za cilje, za katere je prehitro izgorel. Nikdar ni svojih lastnih interesov postavljal pred družbene, bil je komunist z dušo in telesom, kot pravimo. Njegovo delo in prispevek k razvoju naše socialistične samoupravne družbe ga bosta ohranila v spominu.

POSLOVILI SMO SE OD DVEH BORCEV ZA SEVERNO MEJO

Naglo se bliža konec delovanja organizacije Zveze prostovoljcev borcev za severno mejo 1918/19. Nenehno se namreč krči število nekdanjih prostovoljcev iz prve svetovne vojne, ki so branili severno mejo komaj rojene Jugoslavije in se borili za narodnostne pravice naših rojakov onstran Karavank.

V oktobru smo se za vedno poslovili od Boža Pibernika, v decembru pa od Franca Praprotnika. Oba sta bila rojena v letu 1897 in člana občinske organizacije zveze prostovoljcev. Že spomladi leta 1915, v času prve svetovne vojne, sta bila mobilizirana v avstroogrsko vojsko. Po razpadu te države pa sta se kmalu odzvala klicu nove domo-

vine in se pridružila kot prostovoljca vojaškim enotam. Pibernik je sodeloval pri aviaciji. Praprotnik pa pri topništvu. Oba sta vztrajala pri tem vse do konca naše zadnje ofenzive na Koroškem, ko smo do 6. junija 1919 pregnali nasprotnika daleč nazaj in zasedli vse kraje, kjer je bival naš slovenski rod. Oba sta bila dobra tovariša in rada sta se, na stara leta, udeleževala srečanj in sestankov nekdanjih prostovoljcev, s katerimi sta bila tako povezana.

Kot je že omenjeno, se število prostovoljcev naglo znižuje. Le v občini Maribor, Celje, Ljubljana in Jesenice še živi nekoliko večje število prostovoljcev, na Jesenicah še enainštirideset. Prav te občine so namreč dale največje število prostovoljcev, tako na primer jeseniška, okoli štiristo.

UČENCI OSNOVNE ŠOLE TONE ČUFAR O KNJIGI

KAJ MI POMENI KNJIGA?

Po napornem dnevu se marsikdo spočije ob gledanju televizije, jaz pa običajno ob branju dobre knjige. Dan se čudovito konča s knjigo. Kaj mi pravzaprav pomeni knjiga? Knjiga je zame edini prijatelj, ki te ne pusti na cedilu, prijatelj, na katerega se lahko zaneses.

Že ko sem bila stara tri leta in pol, me je sestra naučila pisati in brati. Seveda sem takrat brala le pravljice. Spominim se, da mi je bila najbolj všeč Pepelka.

S prijateljico sva v lepih, sončnih dneh znosili ven vse knjige in jih pregledovali, prebirali in se pogovarjali o njih. Tudi kregali sva se, saj je vsaka trdila, češ: moja knjiga je lepša in boljša. Leta so tekla in morala sem v šolo. V tretjem razredu sem se vpisala v šolsko knjižnico. Vsi so mi govorili, da so zame primerna že težja dela. To je bilo res, saj sem že v prvem razredu prebrala knjige, ki jih je večina mojih sošolcev prebrala šele v tretjem razredu. Ob obisku v naši knjižnici pa sem bila razočarana. Tovarišica knjižničarka mi ni dovolila vzeti knjige, ki sem si jo izbrala, ker je menila, da je zame pretežka. Takrat se mi je knjižnica zamerila in izpisala sem se. Začela sem hoditi v mestno knjižnico. Včlanila sem se v pionirski oddelek, ker pa sem tam prebrala že večino knjig, zdaj obiskujem oddelek za odrasle. Če bi me kdo vprašal, po kakšnih delih najraje sežem, ne bi znala povedati. Včasih so mi všeč kriminalke in to predvsem dela Agathe Christie, drugič pa pustolovski romani, tretjič spet indijance. Seveda so mi všeč tudi ljubezenske, zdravniške in znanstveno-fantastične knjige. V spominu so mi ostala dela Finžgarja, Bevka, Levstika, Ingoliča in Copiča. Bala sem se obenem s pesterno Nežko, tekla v svobodo z malim upornikom, jokala ob mučenju Jerka, enega izmed Črnih bratov.

Kadar sem bila žalostna me je knjiga razvedrila, kadar sem bila razočarana me je knjiga razumela in me potolažila, vedno je bila ob meni, kakor prijatelj. V knjigi najdem resnico, zabavo in veselje. Vedno znova segam in bom segala po knjigi, iz nje izluščila dobre in slabe strani, ter jih poskušala čim bolj uporabiti v življenju.

Irena Šemrov, 8. c

Knjiga...! Šest črk, ki predstavljajo človekovo najboljšo prijateljico. Zabava ga ob prostem času, poučuje in kratkočasi. Tako kot vsako leto je bil tudi letos mesec oktober posvečen knjigi.

Tudi jaz rada prebiram knjige. Ure in ure presedim ob njih. Iz knjig izvem veliko novega. Že kot majhni punčki so mi starši kupovali knjige. Najprej slikanice, kasneje pa vse bolj zahtevne knjige. Slikanice sem le gledala, kajti brati še nisem znala, vendar pa sem si tega zelo želela. Zato sem v prvem razredu komaj čakala, da spoznam vse črke. Vestno sem vadila, zato sem že kmalu znala povezovati prve zloge. Začela sem obiskovati tudi knjižnico. Branje me je zelo veselilo in že kmalu sem prebrala večino knjig v knjižnici. Obiskovala sem tudi knjižničarski krožek, kjer smo se učili o označevanju knjig in njihovem razvrščanju na knjižne police. Ker me je delo zelo pritegnilo, sem si tudi doma uredila svojo knjižnico. Imela sem veliko knjig, saj so mi jih starši vedno kupovali. V vse knjige sem napisala listke z imenom avtorja in naslovom knjige. Vodila pa sem tudi svojo kartoteko. Delo je zahtevalo kar precej časa. Ko sem svojo knjižnico končno le uredila, sem povabila vse otroke iz soseske, da so si prišli ogledat mojo knjižnico. Vsak je dobil svojo izkaznico in otroci so si z veseljem izposojevali moje knjige. Vendar sem se kot vsake igre tudi te naveličala. Zdaj berem le še sama. Vseč so mi razni zdravniški romani, kriminalke, zapletene pustolovske zgodbe in še kaj.

Knjige rada berem in ob njih prebijem večino svojega prostega časa. Postale so moje najboljše prijateljice.

Polona Kovač, 8. b

KNJIGA JE V CELOTI POT OD ZLEGA K DOBREMU, OD KRIVICE K PRAVICI, OD NAPAČNEGA K RESNIČNEMU, OB NOČI K DNEVU. (HUGO)

Vsak človek rad bere. Posebej pa pritegne bralca dobra knjiga iz zvrsti, ki jo rad bere. Imamo razne zvrsti knjig. Med njimi so vojne, fantastične, kriminalne, potopisne in druge knjige za mladino.

V knjigah sta zapisana znanje in napredek. Veliko dobrih pisateljev piše v nam neznani jeziku. Potem pa, ko knjigo prevedejo, šele spozna-

mo, kakšna je vsebina. Mislim, da prevedena knjiga ne more opisati vsega natanko tako, kakor je bila v prvotnem jeziku. Zato imajo pri tem veliko vlogo prevajalci. Prevajalec lahko knjigo zelo dobro prevede in je podobna originalu. Lahko pa je prevod tudi slabši od originala in pisatelj po svetu ne more dobiti takega slovesa, kakršnega zasluži.

S prevajanjem knjig potuje znanje po vsem svetu in tako se lahko tudi zaostale dežele razvijajo. Knjiga pa lahko zbližuje med seboj cele narode. Pisatelji pišejo tudi knjige o kulturi svojega naroda. Potem te knjige prodajo na tuja tržišča in se tudi drugi narodi seznanijo z našo kulturo. Da bi pisatelji pisali čim boljše knjige, prireajo med seboj razna srečanja, na katerih si izmenjujejo znanje in izkušnje. Mislim, da se tudi pri takih srečanjih širi kultura naroda.

Knjiga bo še naprej ostala vir znanja in medsebojnega zbliževanja. Lepo bi bilo, da bi knjiga dosegla vse ljudi. Tudi tiste, v najbolj oddaljenih in zaostalih državah. Veliko ljudi je v zaostalih državah nepismenih, zato jim knjiga nič ne pomeni. Želim, da bi se stanje po teh državah popravilo in bi bila knjiga dobrodošla po vsem svetu.

Janez Černe, 7. c

KNJIGA JE PRIJATELJICA DUŠE. (LANZA)

Že večkrat sem slišal, da je knjiga človekova najboljša prijateljica. Pomena teh besed nisem razumel. Spraševal sem se, kako more biti knjiga neživ predmet, s platnicami in belimi listi, popisanimi s črkami, človeku tako pri srcu.

S knjigo sem se začel seznanjati že v zgodnjem otroštvu. Spominjam se, kako mi je mamica ob mrzlih zimskih večerih prebirala pravljice, da sem se lažje pogreznil v sanjski svet, kjer sem se srečeval z Rdečo kapico, čarovnico, vitezi in drugimi junaki iz pravljic. V vrtcu nas je dedek Mraz obdaroval s slikanicami. Bile so lepe barvne slike živali, ki so me v začetku sila privlačile, sčasoma pa sem se jih naveličal, zato sem jih začel trgati. Nisem vedel, zakaj sem jih takrat dobil po prstih.

Leto dni preden sem začel hoditi v šolo, sem se spoznaval s prvimi črkami. Moram priznati, da za to nisem bil nič kaj navdušen. Prva moja prebrana knjiga se mi ni zdela zanimiva, ker nisem znal dobro brati in je preprosto nisem razumel. Kljub temu pa me je knjiga pritegnila in tako sem počasi s pomočjo staršev, ki so me tudi prigovarjali k branju, spoznal njeno lepoto in poučnost.

Novo odkritje je bilo zame tudi takrat, ko sem zgodbo, ki sem jo najprej spremljal po televiziji, našel na knjižni polici. Ko sem vtise med prebrano knjigo in televizijskim filmom primerjal, sem šele prav spoznal vrednost knjige.

JOHANU ČELESNIKU V SLOVO

V torek, 6. januarja, smo se za vedno poslovili od 80-letnega Johana Čelesnika, Johana, kakor so ga imenovali in poznali železarji vsa leta njegovega dela.

Pokojnik je bil rojen in doraščal v številni delavski družini v Podmežaklju. Komaj 13 let star je moral že na delo v tovarno. Kmalu so namreč izgubili očeta in mama je morala prevzeti vso skrb nad številno družino, zato je moral kot najstarejši s svojim skromnim zaslužkom ublažiti borno življenje delavske družine.

Tako kot je bila težka, je bila tudi burna njegova mladost, še mnogo težje pa je bilo v njegovih zrelih letih, ko se je začel zavedati krutega časa v katerem je živel. Prav v njegovih zrelih letih je jeseniški kovinar bil in doživljal hude boje s kapitalisti in tedanjo oblastjo, ki ni trpela zavestnega in upornega delavca, ki se je upiral in boril za svoje osnovne pravice do dela in življenja. V takratni Kranjski industrijski družbi je delal kot martinar in kot martinar je po osvoboditvi odšel tudi v zaslužen pokoj.

Johanu Čelesniku tudi okupator ni prizanašal, saj je bil tako kot na tisoče zavednih Slovencev že v letu 1942 interniran v kon-

Ko mi je oče kupil zbirko Zlata knjiga, se je začel pred mano odpirati popolnoma nov svet. Junaki iz knjig so mi postali prijatelji. Mali upornik, kurirčki, Nikoletina Buras, junaki iz daljne zgodovine, indijanski poglavarji, pustolovci in zveste živali me spremljajo vsepovsod. Spodbujajo me, naj spoznam še njihove prijatelje in naj se pri tem kaj naučim. Le tako bom lahko dojemal, kaj pripovedujejo debele knjige z zlatimi obrezi, ki stoje na knjižnih policah in me vabijo.

Jani Drolc, 6. c

KNJIGA JE PRIJATELJICA, KI NIKOLI NE RAZOČARA. (JOHNSON)

Prvo knjigo sem dobila, ko sem bila stara komaj osem mesecev. Imela je trde platnice. Take knjige sem imela zelo rada. Z njimi sem se igrala, jih gledala in se pogovarjala. Ko sem bila stara dve leti, sem dobila še naslednje knjige: Janko in Metka, Trnuljčica, Pepelka, Snelguličica, Volk in sedem kozličkov in druge. Zelo rada sem imela slikanice z živalmi. Pri petih letih sem že začela prebrati manjše in lažje besede, ko sem bila stara šest let pa sem že vse gladko brala.

V 1. razredu sem se naročila na Cicibana in Čebelico. Oboje sem zelo rada prebirala. Nato sem jih shranila po številkah v svoji knjižni omari.

Do sedaj sem dobila že veliko knjig, nekaj jim bom naštel: Iz mladih dni, Dvojne počitnice, Pravljice, Mule, Ostržek, Ovčar Marko, Trop brez zvoncev, Cvetkova Cilka, Mravlje in druge.

Nekatere sem prebrala že po dvakrat, tako so mi bile všeč. Želim si, da bi dobila še veliko knjig in da bi jih vedno lahko brala.

Simona Petrič, 3. c

Ko sem bila še majhna, mi je mamica kupila slikanice. Zelo rada sem v njih gledala živali in si želela še veliko takih knjig. Želja se mi je uresničila. Bolj ko sem odrasla, več knjig sem imela. Naučila sem se brati. Prevzelo me je veselje do branja knjig. Prebrala sem veliko knjig, ki so mi jih podarili babica, teta, očka, stric in drugi. Tako je število knjig v moji knjižnici naraščalo. Danes se lahko s svojo knjižno zbirko pohvalim.

V svoji knjižni zbirki imam knjige, kot so: Janko in Metka, Rdeča kapica, Samorastniki itd. Knjige so zelo zanimive in poučne. Zelo rada berem partizanske zgodbe. Včasih po mojih knjigah poseže tudi mlajša sestra. Takrat sem zelo huda, ker je še premajhna, da bi znala paziti nanje. Nekatere knjige so mi tako všeč, da jih preberem tudi večkrat.

Knjige bom še naprej zbiral in nanje pazila.

Saška Habjan, 3. b

centracijsko taborišče Dachau in nato v nič manj zloglasno morišče Nacweiler v Franciji. Po svojih močeh je v taborišču pomagal sotrpnom, da so lažje premagovali torture nemškega fašizma. Z bratom Rudijem sta skupaj trpela v taborišču in težko si je zamišljati bolečino, ko mu je brat v taborišču umiral v naročju.

Tesno in duševno izčrpan se je po osvoboditvi vrnil na svoje železarske Jesenice in kljub vsem tegobam in neprijetnostim poskušal pomagati pri obnovi in izgradnji naše socialistične domovine. Bil je neutrudljiv in delaven in v svojem bistvu pošten, čeprav ga je v njegovi notranjosti marsikaj kljuvalo in bolelo.

Prebivalci Podmežaklje in tudi drugi občani ter nekdanji njegovi sodelavci - martinari ga bodo ohranili v lepem spominu.

Camara LAYE: Črni otrok. Mladinska knjiga 1980. (Zbirka Zvezda.) Poleg naslova je objavljena avtorjeva fotografija, z nje se nam prisrčno smehlja obraz mladega črnca. Nikjer pa ni podatka o tem, kakšne narodnosti je avtor. Šele ko prebereš dobesedno del teksta, se ti zasukata, da gre za neko zahodnoafriško državo (Gvinejo).

Ta prikupna povest je v primerjavi z Mačjo zibko, o kateri smo poročali zadnjič, seveda precej nevzdržnejša. Je zgodba namenjena mladini? To je težko reči. Vsekakor pripoved ne vsebuje ničesar spotikljivega; to bi seveda ustrezalo kakšni predpotopni definiciji mladinskega romana.

Ce se ne bi bal, da bom s tem odvrnil od branja tega ali onega izmed morebitnih bralcev, bi se odločil za oznako folklorna povest. Res se vsi opisi sučejo okrog starodavnih običajev, šeg in vraž. Podobno kot kakšna Finžgarjeva povest, le da gre tu za tuje, eksotične in torej nekoliko grozljive navade. Tu lahko beremo o stvareh, kako doživlja svet afriški deček od zgodnjega detinstva pa do odhoda na tuje, v Pariz. (V času, ko je bila napisana ta povest, je bila Gvineja še francoska kolonija.)

Doraščanje črnega dečka, kakor je tu opisano, je seveda zanimivo predvsem za belega, evropskega bralca. Ne gre le za navadno potešitev radovednosti. Živimo v svetu, ki ga baje vodi razum, marsikoga med nami pa še vedno na skrivnosten način privlači vse tisto, kar se je pred znanostjo in razumom umak-

nilo v podzavest (ali na obrobje družbe), kar pa je v veliki meri dolžilo življenje naših prednikov.

Tu moram še povedati, da je bil izvirnik napisan v francoščini. Avtor po svoji šolski izobrazbi vsekakor pripada naši (evropski) civilizaciji. Njegova prvotna rodovna vzgoja pa je bila še povsem tradicionalna. Kot lahko razberemo iz te knjige, v Gvineji prevladuje islamska vera – vendar se plemena strogo držijo tudi starih totemističnih običajev in tudi zares verujejo v starodavne »vraže«. Lepota te knjige pa izvira prav od tod, ker je avtor znal premostiti to dvojnost. Čeprav je vero svojih staršev prerasel, se ji ne posmehuje, ampak ji očitno priznava vso veljavnost na njenem območju.

Tako na koncu nekega poglavja, v katerem opisuje čarovniške sposobnosti svoje matere (ki je šla lahko brez nevarnosti v reko, polno krokodilov), takole označuje svoj kasnejši odnos do te vere:

»Nočem več govoriti o tem, povedal pa sem samo to, kar sem videl na svoje oči. Na te čudeže – v resnici so bili čudeži! – gledam danes kot na pravilne dogodke iz daljne preteklosti. In vendar je ta preteklost čisto blizu, včeraj je bilo.«

Ne gre torej za folkloriziranje v smislu obujanja nekih že davno mrtvih in zatorej praznih navad, ampak za stvari, ki so bile dejansko »še včeraj« živje in resnične. Na začetku sem zapisal, da gre za to, kako afriški deček doživlja svet. Doživlja ga pa vseskozi in skoraj izključno samo skozi prizmo teh verovanj in obredov. Tako je bil avtorjev oče zlatar, najznamenitejši umetnik kovačev v pokrajini. K uspehu pa mu je, kot lahko beremo v tej knjigi, pripomogla majhna črna kača, ki je bila njegov duh. (Mogoče bi bilo bolj prav reči: totemska žival.)

Velik del Camarovega otroštva je bil seveda pod vtisom grozljivih

iniciacijskih obredov – obredov uvajanja med odrasle. Z našega stališča gre za načrtno zbujanje groze v bodočih bojnikih, ki naj bi, kakor v tragediji skozi prečiščenje, peljala v premagovanje vsakršnega strahu. V zadnji stopnji tega uvajanja, pri obrezovanju, pa kajpak zares teče kri. (Tu vidimo, da gre za povsem harmonično zlitje totemizma z islamskimi verskimi zahtevami.)

Kako čudno pravzaprav: otroštvo zaznamovano z grozo, ki pa kljub temu učinkuje povsem idilično. Deček je v tem svetu srečen, ker drugega ne pozna. Ta družba ni problematična, kar seveda izhaja tudi iz dejstva, da avtorjeva družina pripada vrhnji plasti. Edini konflikt, ki je v knjigi opisan, je konflikt s šolsko upravo, ki grdo ravna z mlajšimi učenci; vendar se ta konflikt razreši gladko kakor v anekdoti.

Ob koncu bi tokrat zapisal še tole. Knjige se med seboj močno razlikujejo – pa saj se razlikujejo tudi bralci v svojih potrebah po takem ali drugačnem branju. Pa tudi istemu človeku bo v različnih trenutkih po volji zdaj taka, zdaj drugačna knjiga. Obžalovanja vredno je le to, da si premnogi bralci vse prezgodaj izoblikujejo okus in se usmerijo zgolj na eno vrsto knjig. S tem si seveda omejujejo obzorje in onemogočijo nadaljnji duhovni razvoj. S tem pa seveda nočem reči, da je človekov razvoj odvisen samo od knjig. V dobesedni meri pa je le.

Tako opažam, da je bralce pogosto strah, da se bodo ob knjigah, ki so prevedene iz manj znanih literatur, dolgočasili. Ta navidezni strah pred dolgočasjem je prejkone strah pred duševnim naporom, ko bi se bilo treba živjeti v nekaj novega, neznanega. Čudno – kaj ni skoraj ves užitek, ki nam ga dajejo knjige, sestavljen iz srečanj z novim in neznanim?

Marko Hudnik

Del udeleženk noveletnega srečanja ženske krajevnosti Plavž, ki ga je organizirala sekcija za družbeno aktivnost žensk pri krajevni konferenci SZDL Plavž (Tekst in foto B. Blenkuš)

S KVALITETNIM KONCERTOM SLOVO OD STAREGA LETA

V organizaciji ženskega pevskega zbora Pevskega društva Jesenice sta bila v soboto in nedeljo, 27. in 28. decembra 1980, v dvorani amaterskega gledališča Tone Čufar na Jesenicah, tradicionalna NOVOLETNA KONCERTA. Poleg ženskega pevskega zbora, ki ga vodi zborovodja profesor Milko Škoberne, mešanega pevskega zbora Blaž Arnič, pod vodstvom zborovodja Romana Ravniča in vokalnega moškega okteta DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica, ki ga vodi Marjan Jemec, so v koncertnem programu sodelovali še solisti ljubljanske opere OLGA GRACELJ (sopran), JAKA JERAŠA (bariton), profesorica petja na akademiji za glasbo v Ljubljani EVA NOVŠAK-HOUŠKA (mezzosopran) in pianista ljubljanske opere NATAŠA KERŠEVAN. Predvideno je bilo tudi gostovanje solista ljubljanske opere Ivana Sancina (bas), ki pa zaradi bolezni ni mogel sodelovati.

To je bil že tretji koncert ob zaključku starega leta, ki ga je organiziral ženski pevski zbor Jesenice, tokrat s soorganizatorji naslednjih organizacij: SOZD Slovenske železarnice, Železarna Jesenice, Kulturna skupnost Jesenice, Zveza kulturnih organizacij Jesenice, Jugobanka, ekspozitura Jesenice, Ljubljanska banka, PO Jesenice, HTDO Gorenjka Jesenice, trgovsko podjetje Universal Jesenice, Kartonaža in tiskarna Cvetkovič Jesenice, Biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje Jesenice in Gradbinec Kranj. Kot prejšnja leta je bilo tudi letos za novoletni koncert na Jesenicah in v okolici veliko zanimanje. Zato je organizator predvideval dva koncerta, obakrat pa je bila dvorana jeseniškega gledališča polno zasedena.

Večino gostov poznamo že s prejšnjih novoletnih koncertov, ali drugih nastopov na Jesenicah. Edina, ki še ni nastopila na Jesenicah je bila mezzosopranistka EVA NOVŠAK-HOUŠKA, ki se je predstavila kot zanesljiva interpretatorka solo petja. Ima odlično šolan, topel in lep mezzosopran. Pela je arije P. I. Čajkovskega (Pikova dama – duet Lize Pavline, sopran in mezzosopran), G. Masseneta (Werther – arija Charlotte), G. Bizeta (Carmen, arija Carmen) in J. Offenbacha (Hoffmanove pripovedke – sopran – mezzosopran-zbor). Vključitev Houškove v program novoletnega koncerta je bila prijetna osvežitev, kajti zgodi se lahko, da brez vsakoljetne osvežitve (personalne in programske) tako zaželena prireditev na Jesenicah zaide v nezaželeno stereotipnost, dolgočasje in ponavljanje.

OLGA GRACELJ, sopran, je že »stara« znanka ljubiteljev novoletnih koncertov na Jesenicah. Poleg uspešnih solističnih nastopov v ljubljanski operi in gostovanj doma in na tujem, se z veseljem udeležuje tudi takih prireditev, kot je jeseniški novoletni koncert. Zelo je želela da bi koncert ponovili tudi na njenem Bledu, ali na žalost, Bled ni uspel ponuditi ustreznih dvorane. (!) Zapele nam je arijo Violete iz Traviate G. Verdija, duet iz Pikove dame (Liza in Pavlina – sopran in mezzosopran), skladatelja P. I. Čajkovskega, duet Rozine in Figara (sopran in bariton) iz Rossinijevega Seviljskega brivca, J. Offenbachove Hoffmanove pripovedke (sopran-mezzosopran-zbor) in napitnico iz Verdijeve Traviate (sopran-bariton-zbor). Olga Gracelj je mlada pevka z resnimi koncertnimi ambicijami. To je izjemno nadarjena pevka podčrtala predvsem s kultiviranim petjem, kateremu mislimo da ni kaj veliko dodati. Manjše težave smo čutili v koloraturnem partu, vse drugo pa je potekalo v izredni pevski kreaciji.

JAKA JERAŠA je bil eden od pobudnikov novoletnih koncertov na Jesenicah in je vneto sodeloval pri organizaciji vseh treh koncertov. Za seboj ima vrsto uspešnih gostovanj na Jesenicah. Kot baritonist-solist uspešno nastopa v operi v Ljubljani. Pri vsakem srečanju z njim spoznavamo in občudujemo novo ustvarjalno energijo, energijo mladostnega duha, izkušenega muzika, ki vedno znova zna osvojiti Jeseničane. Zapel je arijo Knez iz Pikove dame, P. I. Čajkovskega, duet Figara in Rozine (bariton in sopran) iz Seviljskega brivca od G. Rossinija in napitnico

iz Traviate (bariton, sopran, zbor) od G. Verdija.

Vse solistične točke je na klavirju spremljala in samostojno nastopila NATAŠA KERŠEVAN – Spremljavo solistov je opravila diskretno zvočno, ritmično in dinamično natančno. Solidno pripravljena pianistka se je v svojih koncertih – solo točkah predstavila kot tenkočutna ustvarjalka. Njeno igranje sloni na bogatem tonskem niansiranju in solidnih tehničnih zmogljivostih. Njen celovit delež na koncertu je bil zahteven, toda zelo uspešen. Poleg klavirske spremljave solistov in zborov je samostojno zaigrala Chopinov valček e-mol in Debussyjev Lunin svit.

Ker zaradi bolezni ni nastopil še Ivan Sancin (bas) so njegove solo točke, predvidene v programu nadomestili Graceljeva, Houškova in Jeraša, s kompozicijami J. Offenbacha in L. M. Škerjanca.

V uvodnih točkah so nastopili domači moški oktet, ženski in mešani zbor. Moški oktet nastopa skoraj na vseh kulturnih prireditvah v občini Jesenice. To zahteva veliko naporov, potrpežljivosti, zagnanosti in odpuvedovanj. Rezultat vseh teh prizadevanj so v večini primerov uspešni nastopi. Oktet nas je neštetočkrat prepričal o visokem in zaviljivem amaterskem nivoju svojega petja, kar so potrdili tudi ob posložitvi od starega leta. Disonce, katere so jih spremljale na koncertu (v soboto) pa ostanejo neponovljive. Mešani pevski zbor Blaž Arnič se vse bolj uveljavlja v kulturnem življenju Jesenic. Njihov debut na novoletnem koncertu je bil uspešen zaključek celotnega dela mladih pevk in pevcev in zborovodja. S svojimi pesmimi so popestrili program koncerta in uspešno sodelovali v združenih nastopih s solisti, oktetom in ženskim zborom. V samostojnih točkah je bila tokrat opazna glasovna nadmoč ženskega dela zbora. Ženski pevski zbor je nastopil brez nekaterih svojih članic, kar se je odrazilo v zmanjšani zvočnosti zbora, toda pevke in njihovega vodjo to ni motilo. Kot v večini primerov, je zbor deloval tonsko izenačeno, mehko, toplo, lepo oblikovano, z občutkom fraziranja v hitrih in počasnih tempih, zanesljiv z zdravno glasbeno vneto. Zborovodja profesor Milko Škoberne je izredno dobro postavil in izvedel naraščanje v izvajanju Bošnjakovičevih PESMI IZ PRESPE I OHRIDA. Skladba je zvenela z vso potrebno muzikalnostjo in temperamentom. Paljetkovo FALA (hvala), ki je bila izvedena na žalni svečanosti ob smrti tovariša TITA na železniški postaji v Zagrebu, pa bi želeli poslušati v bolj ganljivi in občuteni izvedbi, bolj približno zagorskemu melosu. Izvedba je tekla v nekoliko prehitrem tempu, preveč razgibano.

Tako so bili jeseniški vokalni ansamblu dostojni gostitelji in partnerji znanih ljubljanskih umetnikov. Repertoar je bil sestavljen tako, da so pevke in pevci pokazali svoje glasovne sposobnosti, nad katerimi so bedeli zborovodja Jemec, Ravnič in profesor Škoberne. Vsi skupaj z gosti so zaslužni, da so Jeseničani še enkrat doživeli lep glasbeni dogodek in prijeten iztek starega – dobrega leta.

Franjo Ropret

LIKOVNI KLUB DOLIK USPEŠEN TUDI V LETU 1980

Tudi štiriintrideseto leto neprekinjenega delovanja je likovni klub DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice zaključil izredno uspešno, so ugotovili na že tradicionalnem novoletnem delovno-tovariškem srečanju člani kluba.

Tajnik kluba Tone Tomazin je v svojem obsežnem in izčrpnem poročilu poudaril, da se je likovna ustvarjalnost v Sloveniji razmahnila prek vseh pričakovanj. Ta čas namreč v SR Sloveniji deluje okrog 44 likovnih skupin, z nad 1.000 člani. Pri tem naj omenimo, da jeseniška nedvomno sodi med najstarejše skupine in da je s svojo dejavnostjo, poleg drugih dejavnikov, tudi vplivala na tak razmah ljubiteljske likovne ustvarjalnosti v Sloveniji. Seveda ob tej množici likovnih zanesenjakov – ljubiteljev ni mogoče govoriti o kaki nadpovprečni likovni kvaliteti, ker ta od skupine do skupine zelo niha. Poudariti pa je treba, da jeseniški DOLIK uživa nedeljeno priznanje v slovenskem prostoru, ne samo zaradi 34-letnega neprekinjenega delovanja, temveč tudi zaradi njegove neprestane kvalitete rasti, tako posameznikov kot skupine v celoti, kar jih uvršča v slovenski vrh. Nedvomno je nenehna kvaliteta rast posledica organizirane skrbi za slikarsko izpopolnjevanje članov – slikarske kolonije, kritični večeri, stiki s poklicnimi slikarji – in ne nazadnje stalne žirije za izbor slik za razstave, ki jih že več let vzgojno opravlja dr. Cene Avguštin, pred njim pa so to opravljali še Andrej Pavlovec, Maruša Avguštin, Roman Savinšek in drugi.

DOLIK je v teh letih navezal stalne ali občasne stike z nekaterimi likovnimi skupinami v Sloveniji, ki se predvsem odražajo v izmenjavi likovnih razstav, kot so: RELIK Trbovlje, KLIK Krško, Iskra Kranj, Vladimir Lamut Novo mesto, likovna skupina Izola, DPD Svoboda Ruše, Peter Laboda Domžale, klub likovnih samorastnikov Ljubljana, koroški likovniki Ravne, likovniki iz Celja, LIKOR Radovljica, LIKOS Murska Sobota, likovniki iz Žirov in Tržiča. Pri tem naj povemo, da DOLIK tudi v svoji razstavni politiki, ki jo izvaja na Jesenicah, daje prednost organiziranim likovnim skupinam, ki pokrivajo skoraj dve tretjini razstav na Jesenicah.

DOLIK se je v lanskem letu s kolektivnimi slikarskimi razstavami predstavil dvanaestkrat in sicer trikrat na Jesenicah, poleg tega pa še: v Ljubljani, v LIP Bled – Rečica, Novem mestu v tovarni LABOD in v domu JLA, v Iskri v Kranju, v Hrastniku in Trbovljah, v Štorah in Krškem oziroma Brestanjskem gradu. Sedemkrat pa so se s samostoj-

nimi likovnimi razstavami izven Jesenic predstavili tudi posamezni člani.

Devet članov DOLIK je po eno delo razstavljalo tudi na reviji likovnih skupin Slovenije v Bytonu na Poljskem. Devet članov je razstavljalo 23 del na razstavi v Mojstrani po končani slikarski koloniji v Vratih, sedem članov pa 13 del v Kranjski gori, po končani planinski slikarski koloniji na Vršču. Razen tega je šest članov sodelovalo s svojimi deli na razstavi, ki je bila prirejena ob 90-letnici strojnih delavnic Železarnice.

Na Jesenicah so Dolikovci v lanskem letu, poleg svojih treh kolektivnih razstav organizirali in izvedli še šest kolektivnih slikarskih razstav in pet samostojnih, od tega sta bila dva Dolikovca, ostali pa so bili zunanji razstavljalci. Med njimi sta bila tudi dva študenta akademije za likovno umetnost iz Iraka. Tako so skupaj v lanskem letu na Jesenicah organizirali in izvedli 14 razstav, trindvajsetkrat pa so Dolikovci sodelovali oziroma razstavljali izven Jesenic.

V šestih slikarskih kolonijah, od katerih je ena interna Dolikovska, je sodelovalo 30 članov, med njimi nekateri tudi po večkrat. Pri tem velja posebej omeniti tri slikarske kolonije, ki so se uveljavile in se vedno bolj uveljavljajo v jeseniški občini in sicer planinska slikarska kolonija Vršču, v organizaciji PD Jesenice, kolonija Vrata, v organizaciji PD Dovje – Mojstrana in kolonija v Podkorenju, v organizaciji HTP Gorenjka, poleg že omenjene slikarske kolonije, ki jo že nekaj let za svoje člane organizira DOLIK izven občine.

Član likovnega kluba DOLIK Branko Čušin je bil za svojo uspešno udeležbo na razstavah v ZDA sprejet v stanovsko mednarodno združenje umetnikov ZDA.

Dolikovci so bili s svojimi deli predstavljeni tudi v TV oddaji Iz vsakega jutra raste dan, ki je prikazovalo ljubiteljsko kulturno dejavnost naše občine. Poleg lastnega likovnega ustvarjanja, poleg rednega dela, so Dolikovci opravili ogromno prostovoljnega dela pri postavljanju in podirjanju razstav, pri prevozu razstav, izpopolnjevanju razstavnega prostora, organizaciji, korespondenci, propagandno-reklamni dejavnosti in podobno.

Na novoletnem sestanku so izrekli tudi priznanje jeseniški glasbeni šoli,

ki že več let sodeluje s svojimi učenci, ki izvajajo ob otvoritvah krajske glasbene programe.

Na sestanku pa so tudi kritično spregovorili o svojem delu. Največ dela namreč odpade le na manjše število članov, medtem ko nekateri s svojimi deli sodelujejo le na razstavi. Zadovoljni tudi niso z udeležbo članov na otvoritvah razstav, čeprav nekatere opravičuje večja oddaljenost. V DOLIK je včlanjenih 31 članov, od tega tri članice, med temi je redno aktivnih 18, ostali pa so bolj na papirju. V zvezi s tem so poudarili, da bodo v letošnjem letu ponovno spodbudili akcijo za vključevanje novih članov, oziroma za ustrezno likovno šolo za mlajše, ki imajo interes in slikarske dispozicije.

V razgovoru so tudi ugotovili, da obisk rednih obiskovalcev likovnih razstav iz leta v leto narašča, bolj nestabilen pa je kolektivni obisk učencev šol. Omenjeno je bilo tudi, da so že v dogovoru z vodstvom osnovne šole Tone Čufar in likovnimi pedagogi, da bi vsaj nekatere jeseniške razstave prenesli tudi v avlo nove osnovne šole na Plavžu.

Na sestanku so govorili tudi o praznovanju 35-letnice nepretrganega delovanja likovnega kluba DOLIK, ki jo bodo obeležili s kolektivno slikarsko razstavo v letošnjem februarju. Ob tej priliki bodo izdali tudi katalog z opisom delovanja DOLIKA in z barvnimi reprodukcijami najboljših del članov. Razmišljali so tudi o programski popestritvi slikarskih kolonij in o programskih zasnovah dela v letošnjem letu, ki mora biti obeležen s 35-letnico delovanja kluba.

Kljub tem kritičnim razmišljanjem je potrebno poudariti, da likovni klub DOLIK v naši občini opravlja dejavnost profesionalne institucije in resnično zasluži vse družbeno priznanje in podporo. Poleg aktivnega likovnega ustvarjanja izpeljati 30 razstav letno, sodelovati na razstavah, slikarskih kolonijah in jih pomagati organizirati ob redni zaposlitvi in drugih dolžnostih in obveznostih, je izredno veliko delo, ki se ga ne da izmeriti niti pravilno vrednotiti. Vse to pa opravljajo ljubiteljsko ob neprestani njihovi lastni kvalitetni ustvarjalni rasti.

S tako dejavnostjo, ki je postopoma naraščala vseh 35 let, bodo Dolikovci, ki so postali pojem ne samo v naši občini in na Gorenjskem, temveč tudi v Sloveniji in še dlje, res lahko ponosno praznovali svoje petintridesetletnico in mi z njimi.

SMUČARSKI TEK V ITALIJI — NAGRADA DOLINE SONCA

Iz Kranjske gore nam je Jana Mlakar, članica A reprezentance Jugoslavije v smučarskih tekih, poslala naslednje športno pismo.

V soboto smo po končani kvalifikacijski tekmi za uvrstitev na tekmovalno v Italiji že vedeli, katera dekleta gremo v Italijo na tekmo. To smo bile Andreja Vrhovec, Tatjana Smolnikar in jaz. Zraven so šli še trije člani, en mladinec in dva trenerja.

Doma sem komaj čakala, da bomo šli na pot. Vsa nestrpnost sem zlagala stvari v kovček in v tej brezglavi naglici sem doma pozabila puli za tekmo.

Od doma smo odrinili v ponedeljek, 15. decembra, ob 14. uri. V kombiju nam ni bilo dolgčas, saj so fantje poskrbeli za dobro voljo in razpoloženje. Smejali smo se, poslušali glasbo, si zastavljali uganke... Proti večeru nas je začelo že kar pošteno zebsti, saj je kombi brez ogrevanja, vseeno pa smo potrpeli in ob 22. uri smo končno prispeli v Peio, ki je blizu Madone di Campiglio. Nastanili smo se v hotelu Evropa, kjer smo bili skupaj s švicarsko mladinsko reprezentanco.

Lačni smo odhiteli v jedilnico, kjer smo se najedli, potem pa hitro odšli spat, saj je bila ura že 22.30. Nismo mogle takoj zaspati, ker nas je mučila radovednost, katera moštva so že tam in če je med tekmovalci kdo, ki ga že poznamo.

Zjutraj smo vstali ob 7. uri. Šli smo na zajtrk, kjer so bili že švicarji. Po zajtrku smo se oblekli in se s kombijem odpeljali v dolino, kjer je bila proga.

Proga je, ampak kakšna? Tekli smo po krtnah in še dobro, da sem imela stare smuči, saj bi nove čisto uničila. Trenerji so uvideli, da na takšni progi ne moremo tekmovali, zato so se posvetovali med seboj in se odločili, da bodo progo naredili drugje, kjer je več snega.

Popoldne smo se odpeljali na start, ki je bil oddaljen 20 km. Srečala sem tudi nekaj fantov in deklet, ki jih poznam že s svetovnega prvenstva, balkaniade in drugih tekm. Začeli smo se pogovarjati, toda morala sem na progo, zato sem se kmalu poslovila.

Nekje ob progi, kjer sta se sekali naša petkilometrski in članska desetkilometrski proga, smo srečale visokega tekmovalca z brado, ki nas je pozdravil in nam pomagal. Me smo mu oddavili, zraven pa premišljevale, kdo je. Zdel se mi je znan in podzavestno sem glasno vzkliznila: »Saj to je, Mito!«

Takrat pa se je obrnil, se zasmejal in rekel: »Ja, ja.«

Bilo mi je nerodno in nisem vedela, kam naj se dam. Toda moja skrita želja, da bom nekega dne videla ob blizu dobitnika srebrne medalje v Lake Placidu, se je nepričakovano uresničila. Videla sem tudi slavne Lundbacka in še dosti drugih svetovno znanih tekačev.

Ko smo si ogledali progo, smo odšli v hotel, kjer smo nestrpnost pričakovali trenerja. Ta se je kmalu vrnil z zveščenimi in nam prinesel startne številke. Meni je izžrebalo številko 18. K nam so prisledili tudi švicarji in kar hitro smo se spoprijateljili. Ko smo izvedeli za številke, smo se razveselili, saj smo imeli ugodne startne številke. Toda ura je prehitro minila in morali smo spat, da bi bili zjutraj spočiti za tekmo. Še prej smo seveda pripravili smuči, ki so se kar svetile.

Zjutraj smo vstali bolj zgodaj in takoj po zajtrku smo odšli na progo. Ob 8. uri sem se že začela ogrevati. Bilo je tako mraz, da je kar škripalo pod nogami, lase in obrvi sem imela čisto bele od ivja in tudi v noge me je zeblo. Toda ogrela sem se tako, da me med tekmo tudi v samem dresu ni zeblo.

Kmalu me je starter poklical na start. Šla sem označit smuči, potlačila sem tremo in pregnala nemir. Zanesla sem se na dobro počutje, dobro voljo in dobro namazane smuči.

Ne da bi se zavedala, že sem drsela po smučini. Pred seboj sem imela velik breg, ki sem ga z lahkoto pretekla, saj še nisem bila utrujena. Temu je sledil smuk, ki je zahteval največjo pazljivost. Bil je namreč poln ovinkov, tako, da se v smuku nisem mogla spočiti. Takoj nato je bil pred menoj še dolg, strm breg, ki sem se ga bala, saj sem bila že pošteno utrujena. Proti koncu teka sem padla v krizo. Ob navijanju fantov in ob trenerjevem glasu, da imam odličen rezultat, sem stisnila zobe in se pogrnala v breg s skakanci. Potem je sledila navzgor napeta ravnilina, ki se je med drevesi vila dva kilometra, potem kratek smuk in breg s skakanci. Takih bregov je sledilo še nekaj, toda krajših in kmalu sem v daljavi zagledala cilj. Zbrala sem se zadnjič.

MLADI STRELCI SO TEKMOVALI

Osnovna šola Karavanskih kurirjev NOB je v delavskem domu Julke in Albina Pibernik na Javorniku organizirala 23. decembra 1980 občinsko tekmovalno v streljanju zračno puško za učence in učence osnovnih šol občine Jesenice. Udeležili so se ga učenci osnovnih šol Koroška Bela, Kranjska gora in Zirovnica.

Proizpizacija tekmovalanja je bilo pet poskusnih in 20 konkurenčnih strelcev. Pred začetkom tekmovalanja je imel predsednik strelske družine Stanko Krmelj kratek nagovor o poteku tekmovalanja.

Med pionirski je bila s 121 točkami prva Mojca Udir, druga Simka Kitič in tretja Lotti Svetina ŠSD OŠ Koroška Bela z 72 točkami.

Med pionirji je bil s 151 točkami prvi Anže Bernot, drugi je bil Bojan Brzlec oba ŠSD OŠ Koroška Bela s 144 točkami, tretji pa je bil Aleš Bizjak ŠSD OŠ Tone Čufar, ki je dosegel 143 točk.

Ekipno so bili prvi pionirji prve ekipe ŠSD osnovne šole Koroška Bela, drugo mesto je osvojila druga ekipa iste šole, tretji so bili pionirji ŠSD OŠ Zirovnica in četrti pionirji ŠSD OŠ Kranjska gora.

Sedež Mateja, 4. c
OŠ Karavanskih kurirjev NOB

NOVOLETNI TURNIR

Na novoletnem šahovskem hitropoteznem turnirju, ki je bil v soboto, 3. januarja, je sodelovalo šestnajst igralcev. Premočno je zmagal Pavel Poljanšek. Zelo dobro so igrali tudi nekateri mlajši šahisti Janko Kokošar, Milan Rudolf, Božo Zajc in Aleš Poljanšek.

Vrstni red: 1. Pavel Poljanšek 14, 2. Lado Krajnik 11,5, 3. Tone Krničar 11, 4. — 5. Franc Ravnik in Tone Konobelj 10,5, 6. — 7. Marjan Lužnik in Milan Rudolf 10, 8. Janko Kokošar 9, 9. Martin Jan 8,5, 10. Božo Zajc itd.

TK

nje moči in se končno zapeljala skozi. Kmalu sem zaslišala, da sem tretja in srce mi je od veselja skoraj skočilo iz grla. Takega uspeha res nisem pričakovala. Vsi naši so mi čestitali in vmes je padla tudi kakšna duhovita pripomba, tako, da smo se vsi nasmejali.

Razglasitev je bila popoldan in za tretje mesto v mladinski konkurenci sem dobila lep pokal in medaljo. Pred menoj sta bili

Norvežanka Krogstad Hanne, ki je stara 17 let in Italijanka Di Centa Manuela, ki je prav tako stara 17 let.

Še prej sem se z nekim italijanskim trenerjem skoraj skregala, ker mi ni verjel, da sem rojena leta 1966, kar pomeni, da sem še pionirka. Trdil je, da sem rojena leta 1960 in da je bila v prijavi napaka. Končno mi ga je uspelo prepričati, potem pa mi je le verjel in mi čestital.

Naslednji dan smo tekmovali še v štafeti, kjer smo v članski konkurenci zasedli sedmo mesto.

Takoj po razglasitvi smo se odpeljali domov in ob polnoči smo po zabavni vožnji le prispeli na cilj, v Kranjsko goro.

Jana Mlakar, 8. b COŠ Jeseniško-bohinjski odred, Kranjska gora

REMONTNE DELAVNICE PRVAK ŽELEZARNE V KOŠARKI

Prvo mesto v tekmovalju v košarki za prvaka Železarne je zasluženo osvojila ekipa TOZD Remontne delavnice, ki so jo zastopali: Pirih, Šmid, Ličof, Sodja, Kutina, Gazvoda, Milatovič, Mišič, Drobnač, Rebolj, Blas in Glivar. Drugo mesto je osvojila ekipa delovne skupnosti sektorja za ekonomiko, tehnično kontrolo in raziskave ter novogradnje, za katero so nastopili: Lozar, Noč, Tolar, Ravnik, Babič, Glogovšek in Svetlin, tretje mesto pa TOZD HV Bela v postavi: Kunšič, Hladnik, Todorovič, Kofler, Markelj, Burnik in Šimic.

REZULTATI POLFINALA — I. SKUPINA:

TOZD Vzdrževanje : TOZD RD 29:27
TOZD Vzdrževanje : TOZD HV Bela 11:29
TOZD RD : TOZD HV Bela 26:22

1. TOZD HV Bela 2 + 14
2. TOZD RD 2 + 2
3. TOZD Vzdrževanje 2 - 16

POLFINALE — II. SKUPINA:
TOZD SD : TOZD Žičarna 22:20
DS SEO TKR NG : TOZD Žičarna 0:20
DS SEO TKR NG : TOZD SD 28:11
1. TOZD Žičarna 2 + 18
2. DS SEO TKR NG 2 + 3
3. TOZD SD 2 - 15

REZULTATI FINALA:
TOZD RD : TOZD Žičarna 20:0
DS SEO TKR NG : TOZD HV Bela 33:11
TOZD HV Bela : TOZD Žičarna 20:0
DS SEO TKR NG : TOZD RD 16:22

LESTVICA:
1. TOZD Remontne delavnice 4 68:38
2. DSSEO TKR NG 2 49:53
3. TOZD HV Bela 2 53:59
4. TOZD Žičarna 2 20:40
5. TOZD Strojne delavnice
6. TOZD Vzdrževanje
7. DS KSI
8. TOZD HV Jesenice
9. TOZD ENERGIJA
10. TOZD LIVARNA
11. TOZD Družbena prehrana
12. TOZD Valjarna žice in profilov baj

CICIBANI PRIČELI S TEKMA MI

Kot vsako zimsko tekmovalno sezono, so tudi 28. decembra pričeli s tekmovaljem naši najmlajši smučarji. Prvič so se srečali na Starem vrhu nad Škofjo Loko. 40 cicibanov in 102 cicibank je merilo svoje moči in sposobnosti po osemmesecnem premoru. Srečanje starih prijateljev, spoznavanje in sklepanje novih poznanstev med najmlajšimi, je bilo nadvse priročno.

Na izredno zahtevno progo veleslaloma so se prve podale cicibanke. Vozile so zares mojsrsko. Na koncu pa so merilne naprave odmerile najboljši čas cicibanki iz Alpetour Polonci Hafner 49,45. Izredno je presenetila cicibanka Romana Škrilec, Kranjska gora, ki je bila s časom 51,59 druga. Tretje mesto pa je pripadalo simpatični deklici iz Radovljice Tini Žmitek. Jeseniške cicibanke, ki so letos startale prvič in pri tem tudi prvič vozile skozi vrata, nikakor niso razočarale, celo nasprotno, saj je Maja Vindišar s časom 58,40 zasedla odlično 18. mesto, ostale pa so dosegle naslednje čase: Sandra Rakovec 1,00,89,

Barba Koblar 1,03,24, ostali dve predstavnici pa sta imeli športno smolo in tekmovalja nista zaključili.

Takoj za deklicami so štartali na isti progi še dečki. Tu so bili boji že hujši saj so o prvem mestu odločale stotine. Tragična oseba tega tekmovalja pa je bil eden najperspektivnejših cicibanov Jesenice Blaž Markez, saj je v želji za čim boljše uvrstitev napravil napako že na samem startu, pri čemer je izgubil 5-6 sekund, pa vendarle uspešno zaključil svoj prvi start med vrstniki.

REZULTATI: 1. Primož Treven, Radovljica, čas 49,23, 2. Andrej Karničar, Jezerško, 49,27, 3. Klemen Koblica, Bled, 50,07. Med Jeseničani se je tokrat najbolje odrezal Igor Makra, ostali pa so dosegli naslednje čase: Blaž Markez 56,81, Blaž Pejčak 59,82, Primož Samar 1,00,76, Miha Vindišar 1,02,93, Aleš Bertonec 1,03,83, Dani Klinar 1,04,35, Primož Verdnik 1,05,81 in Gorazd Lah 1,10,85.

M. R.

KURIRSKI SMUK 1981

Občinski odbor ZZZB NOV Jesenice organizira v počastitev 51 padlim kurirjem v času NOB v Karavankah »SMUK KARAVANSKIH KURIRJEV« na Pristavi v Javorniškem rovtu, ki bo 18. januarja ob 10. uri.

Na tekmovalje vabi vse občinske organizacije ZB, teritorialne enote, člane ZRVS, granicarje, milico, obmejne in carinske izpostave, osnovne šole, mladince OO ZSMS karavanskih občin in predstavnik JLA ljubljanskega armadnega območja.

Prireditelj smuka je krajevna organizacija ZB NOV Javornik — Koroška Bela, organizator pa TVD Partizan Javornik — Koroška Bela.

Pisne prijave je potrebno dostaviti do srede, 14. januarja, do 18. ure na naslov: ORGANIZACIJSKI KOMITEJ, C. Borisa Kidriča 37, 64270 JESENICE.

V ekipo je treba vpisati tudi vodjo ekipe. Zrebanje vseh kategorij bo v soboto, dne 17. januarja, ob 8. uri v domu Julke in Albina Pibernik na Javorniku.

KATEGORIJA:

A. Osnovne šole: 1. učenke od 1. do 4. razreda, 2. učenici od 1. do 4. razreda, 3. učenke od 5. do 8. razreda, 4. učenici od 5. do 8. razreda.

B. OO ZSMS: 5. mladinci do 27. leta starosti OO ZSMS karavanskih občin, 6. mladinci do 27. leta starosti OO ZSMS karavanskih občin.

C. Teritorialne enote, JLA, člani ZRVS: 7. vsi člani teritorialnih enot, člani ZRVS vseh karavanskih občin ter JLA ljubljanskega armadnega območja.

D. Milica, carina, obmejna milica, granicarji, civilna zaščita: 8. vsi aktivni člani izpostavn na območju vseh karavanskih občin.

E. Organizacije ZB NOV: 9. vsi člani ZB NOV vseh karavanskih občin.

Zaradi omejenih terenskih možnosti za tehnično izvedbo tekmovalja so določene naslednje omejitve glede na število tekmovalcev posameznih kategorij.

A. Osnovne šole: ekipa šteje šest članov in štiri rezerve in sicer iz kategorije ena — ena učenka in ena rezerva, iz kategorije dve — dva učenca in ena rezerva, iz kategorije tri — ena učenka in ena rezerva in iz kategorije štiri — dva učenca in ena rezerva.

Vsaka šola lahko prijavi dve ekipi. B. OO ZSMS: iz kategorije pet — vsaka OO lahko prijavi štiri mladince. V ekipo se štejejo trije najbolje uvrščeni tekmovalci vsake OO. Iz kategorije šest vsaka OO lahko prijavi tri mladince. V ekipo se štejejo dve najbolje uvrščeni tekmovalci.

C. Teritorialne enote, JLA, OO ZRVS: Vsaka teritorialna enota, garnizija JLA, OO ZRVS, lahko prijavi pet tekmovalcev. V ekipo se štejejo trije najbolje uvrščeni tekmovalci vsake enote. Tekmuje se v uniformah, s svojo opremo — čevlji, smuči, palice.

D. Milica, carina, obmejna milica in granicarji, CZ: Vsaka izpostava lahko prijavi štiri tekmovalce. V ekipo se štejejo dva najbolje uvrščena tekmovalca vsake izpostave. Tekmuje se v uniformah, s svojo opremo — čevlji, smuči in palice.

E. Krajevna organizacija ZB: Število tekmovalcev je neomejeno. V ekipo se štejejo dva najbolje uvrščena tekmovalca vsake organizacije.

TEKMOVALCI TEKMUJEJO NA LASTNO ODGOVORNOST!
V slučaju slabega vremena si prireditelj pridrži pravico tekmovalje prestatiti.

Uradna objava bo v soboto, 17. januarja, ob 16. uri v RADIU TRIGLAV JESENICE. Organizacijski komitej

PROGRAM DRSANJA IN DRŠALNIH PRIREDITEV DO 15. JANUARJA

REKREACIJSKO DRŠANJE:

— petek, 9. januarja, od 20. do 22. ure za Železarno,
— sobota, 10. januarja, od 14. do 16. ure in
— nedelja, 11. januarja, od 14. do 16. ure in od 17. do 20. ure splošno.

HOKEJ:

— sobota, 10. januarja, ob 18.30 hokej tekma slov.-hrvaške lige HK Kranjska gora : HK Triglav Kranj: vstopnina odrasli 20 din, otroci prosto.

Tekmovalje v ML KL in sicer:

— petek, 9. januarja, ob 22. uri HK Naklo : HK Leše,
— sobota, 10. januarja, ob 21. uri HK K Kokrica : HDK Trzic,
— torek, 13. januarja, ob 21. uri HK Leše : HK Zabnica,
— sredo, 14. januarja, ob 21. uri HK Blejska Dobrava : HK Kokrica,
— četrtek, 15. januarja, ob 22. uri HDK Trzic : HK Naklo.

DODATNO OBVESTILO!

Tekma s HK Olimpijo bo v soboto, 21. januarja, ob 18.30.

Iz pisarne ŠD

Na sprehodu po zasneženi cesti na Vršič (Foto B. Blenkuš)

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE

ALT, OMSK, EZ, VELBLOD, PL, MERIDIAN, PO, ZVERINA, RA, AVSTRALEC, POTRDI TEV, IS, TETRA, AZI, EBRO, DRSKOST, EC, I, KM, SATRAP, ŽARA, TO, R, NJIVA, OJA, ŽERJAV, KRI, T, OMA, NE, ORAC, IVI, AVLA, VD, AB, ENCIM, IR, AC, SREČNO, K, ESAST, K, A, USPEŠNO, PLEN, ETAT, V NOVM LETU, SVINEC, AO, ETA, KOLINE, ROŽE, L, ELA, OSLO, APLANAT, PERON, NJ, IMPOZANTEN, I, ITALIJA, VO, EMA, TIP, SAN, KONICA, MANIRE, EMAJL, J, ANABAZA, LISTJE, SAK, AVE

V torek, 6. januarja, je komisija, ki so jo sestavljali Nada Dejak, Božidar Lakota in član uredništva izžrebala nagradne križanke, objavljene v 51. številki Železarja. Prejeli smo 191 rešitev. Komisija je izvela 16 rešitev, da je dobila deset pravih.

200 din prejme IVAN MOLAN, EV plavž, po 150 din prejmeta MATO KOLAR, Dovje, 64281 Mojstrina in FRANC ŠTERK, FRS, po 100 din prejmejo MATEJ SVETINA, Alojza Travnja 20, Jesenice, LIDIJA VRDOLJAK, ROD in ANTON GROŠELJ, Tavcarjeva 9, Jesenice, po 75 din pa JANEZ KOZLEVCAR, Razgledna 26, Jesenice, BRANKO KOPRIVEC, vzdrževanje HVŽ, MOJCA ŠKRLJ, Titova 76, Jesenice in MILENA ČERNE, FRS.

Nagrajenci, zaposleni v železarni Jesenice, bodo prejeli nagrade 15. februarja pri svojih personalnah, nagrajenci izven Železarne pa po 15. februarju po pošti ali na uredništvu Železarja. Vsem nagrajencem iskreno čestitamo!

RAZMIŠLJANJE O VOJNI IN MIRU

Vojna. Nek cinik je dejal: »Vojna je zelo zanimiv način preprečevanja prenaseljenosti.« Sliši se res zelo cinično, a on ni upošteval, kaj šele odgovoril na vprašanje revnih, pohabljenih starcev, onečastjenih žena, bolnih, rahitčnih otrok, ki so se rodili zato, da bi trpeli. Njihovo vprašanje je enotno: »ZAKAJ?« Zato, ker se je zbralo nekaj slaboumnežev in se zmenilo za prestavljanje nemočnih, svinčenih vojakov iz mesa in kosti. Mar jim je bilo, če trpijo nedolžni, če deklet izgubi fant, mater sina ali otrok mater, ljudstvo domovino. Žalostno je, če se tako hočeta uničiti dve socialistični državi, kot sta Vietnam in Kampučija, ali dve neuvrščeni, kot Iran in Irak. Vsaka vojna ima izgovor. Vsak izgovor pa je dober, pa tudi če ga pes na repu prinese, kakor pravijo.

Veliko je takih. Eden od njih pa je, da se država bori »za mir«. Tako

le se glasi: »Moramo se boriti za mir in ga izbojevati, pa čeprav z atomsko bombo.« To je preprosta logika veselih. Sodobni imperatorji pa sedijo vsak v svoji beli hiši, štejejo denarce in ukazujejo tovarnam vedno večje količine orožja. Vmes prireajo bankete in se zabavajo. Na drugem koncu sveta pa mati objokuje padlega sina.

Vojna je kakor hijena, ki preži na ranjeno žival. Počaka, da se žival pomiri, potem pa zahrbtno skoči nanjo, čez nekaj časa pa ostanejo gole kosti. Vojna ne vpraša ali človek ljubi in je ljubljen. Ona ga vpo-ključa in čaka nanj kot hijena ranjeno žival.

Tam nekje na Šat el arabu pa si vojna zadovoljno oblizuje prste in se ne zmeni za misli nekega štirinajstletnika.

Rok Klančnik, 8. a
OŠ Jeseniško-bohinjski odred
Kranjska gora

SREČANJE 70-LETNIKOV V KRAJEVNI SKUPNOSTI PODMEŽAKLJA

V soboto, 27. decembra, so pred zaključkom starega leta družbenopolitične organizacije organizirale za vse 70-letnike in starejše v krajevni skupnosti Podmežaklja že običajni novoletni sprejem. Na našem področju je kar 130 70-letnikov in starejših. Od teh se je sprejema udeležilo 64. Bil je izredno pester in lep večer. Pozdravili in zaželeli so jim vse dobro in lepo, predvsem zdravja v novem letu 1981 in sicer predsednik sveta KS Podmežaklja Janez Komel, Nada Dejak, predsednica KK SZDL Podmežaklja, Ivan Ažman predsednik krajevnega odbora ZB NOV Podmežaklja, predsednik skupščine KS Franci Pogačnik in predsednik OO ZSMS Branko Jeršin.

Lepo predavanje z barvnimi diapozitivi Pavla Dimitrova, je večer popestrilo. Udeleženci so prejeli lepa darila, vsem ostalim, kateri zaradi bolezni ali drugih vzrokov niso prišli, pa so tovarišice darila odnesle na domove.

V živahnem in veselim razgovoru so naši 70-letniki obujali spomine na dni, ko še ni bilo toliko vredine in domačnosti, kakor je sedaj. Delo v tovarni je bilo naporno in življenje težko. Danes je mnogo boljše.

Naša, več kot dva polna kilometra »dolga vas«, ima 1700 prebivalcev, od tega je več kot 10 % upokojencev.

Z željo, da bi se tudi v letu 1981 srečali zdravi in veseli so eden drugemu nazdravljali in zadovoljni odšli na svoje domove.

J. R.

POZORNOST IN SKRB ZA OSTARELE LJUDI

Krajevna skupnost in družbenopolitične organizacije na Blejski Dobravi so vsem ostarelim prebivalcem Blejske Dobrave, Lipc in Kočne poslali voščila in čestitke k novemu letu. Prav tako je tudi krajevni odbor zveze borcev NOV čestil svojim ostarelim članom, odboriki pa so obiskali najstarejše in bolne člane in jih obdarili.

Vsekakor je lepo, da se krajevna skupnost in družbenopolitične organizacije ob novem letu spomnijo na ostarele in bolne prebivalce in borce NOV in jim s tem pokažejo, da niso pozabljeni na stara leta. Gotovo so vsi, ki so bili deležni voščil in obiskov hvaležni krajevni skupnosti in družbenopolitičnim organizacijam, kakor tudi posameznikom za to pozornost.

SS

BENEDIK V VODSTVU SLOVENSKEGA POKALA

Se druga in zadnja tekma slovenskega pokala na avstrijskem Koroškem je za nami. Udeležba je bila tokrat z jugoslovanske strani kompletna, A, B, mladinska, smuk reprezentanca in ostali. Manjkale so le A in B ženske reprezentantke, ki so bile na FIS tekmi v Ramsau.

Teren v Sentjanžu je dokaj položen, kar je bilo pogodu Kuraltu in Benediku, ki sta oba odlična »glajtarja«, kot temu pravijo med smučarji. To je bila tudi zadnja tekma A reprezentance pred odhodom na nadaljevanje svetovnega pokala, ki bo najprej v Ebnat Kapplu v Švici.

Na tej tekmi je za naše po prvem teku kazalo slabo, šele zares sanjski tek Kuralta je stvari postavil na pravo mesto. Znano je, da so Avstrijci izredno borbeni tekmovalci in naši na navadnih, običajno lahkkih tekmah po Avstriji ne beležijo posebej dobrih uspehov.

REZULTATI: 1. Jože Kuralt, Alpetour, 2:31,50, 2. Rupp, 2:32,80, 3. Platzler, 2:33,41, 4. Grega Benedik, Jesenice 2:33,44, 5. Križaj, Tržič, 2:33,56, 6. Boris Strel, Alpetour, 2:33,66, Oberstar, Olimpija, 2:34,61, Zibler, Tržič, 2:35,44, Jože Lavtižar, Jesenice Kr. g., 2:38,81, Aleš Podrekar, Jesenice, 2:41,37, Bojan Kavčič, Jesenice, 2:44,16.

ŠTIRJE JESENIČANI V PRVI PETERICI NA KOBLI

Slovenski pokal, po novem pokal Coca-Cola, se je za starejše pionirje začel na Kobli z veleslalomom 3. januarja 1981.

Proga je ustrezala normativom za FIS tekme za člane, to je 250 metrov višinske razlike. Bil je varen in en tek, kar izredno veliko število tekmovalcev preveč zavleče tekmo. To je vsekakor škoda, ker letnik 1986 že tekmuje na FIS tekmah in ti tekmovalci rabijo take preizkušnje v dveh tekih.

Začetni del proge je bil dokaj težak in prvi favoriti Petrovič je padel. Zelo velik izpad beležimo pri pionirkah, za katere je bila preizkušnja za začetek sezone prehud.

ZMAGI LAVTIŽARJA IN ŽANA NA ZATRNIKU

Slalom za mlajše mladince in starejše pionirje v okviru gorenske tekmovalne skupnosti je 27. decembra 1980 minil po pričakovanju kot medsebojni obračun tekmovalcev jeseniške občinske selekcije.

Zahtevna proga na Hotunjskem vrhu in gruda sneg sta zahtevala velik davek. Tudi postaviti prog sta bili zahtevni, predvsem prva proga, ki jo je trasiral novi blejski trener Faganel. Druga, bolj tekoča pa je predvsem pri dekletih povzročila več diskvalifikacij, med drugim tudi za najboljšo po času Barbaro Kunc. To progo je postavil nekdanji državni reprezentant Fric Detiček.

V prvem teku je občutno prednost prislužil Lavtižar, drugi je bil Žan, prvi favoriti Oblak je padel, manjši napaki je naredil tudi Robič, ki pa je za najboljšim rezultatom drugega teka uspel osvojiti drugo mesto pri starejših pionirjih.

Prave forme še nima mladinski reprezentant Matjaž Naglič, ki ima velike težave s čevlji Lange, ki mu nikakor ne ustrezajo. Letos so naplosh velike težave z opremo. Tekmovalci bi morali dobiti novo opremo na prvih treningih na snegu, to je junija, ne pa v času začetka tekm. Taka žrtve je Naglič s čevlji Lange, Benedik in Klinarjeva s smučmi Rossignol in Pogačnik, ki je z Dynastarja prešel k Elanu.

Cimprej pa bo treba dobiti kombinacijo, ki so iz blaga, ki nudi kar najmanj zračnega upora, seveda v skladu s pravili

Posebej velja poudariti odličen rezultat Lavtižarja, ki bi mu ob podobnem nadaljevanju pripadalo mesto v B reprezentanci. S tem rezultatom je dosegel 44,06 Jugo točke, kar je boljše od veljavnih Benedikovih 45,58. Lavtižar ima sedaj 107,36 točke, s še enim dobrim rezultatom bo na štartni listi krepko napredoval. Benedik je s tem rezultatom 17,24 točk za Križajem, Strelom, Kuraltom in Frankom.

Zelo pa je razveseljivo to, da po petih tekmah za slovenski pokal, novinec v A reprezentanci celo vodi.

Zmaga na avstrijski strani Pece mu je prinesla 25 točk, veleslalom v Sentjanžu 20, FIS slalom na Soriški planini, kjer je bil tretji Jugoslovijan 15 točk, FIS slalom v Kranjski gori 11 in slabši rezultat zaradi megle na Starem vrhu 5 točk.

Za njim sta na drugem mestu Bojan Križaj in na tretjem Boris Strel itd.

Oblak je na tej tekmi spet ostal brez rezultata. Zaradi slabega počutja ni šel v drugem teku na štart, velja pa vsekakor, da je zadnji čas, da svoje veliko tehnično znanje enkrat začne realizirati.

Druga dva iz jeseniške selekcije, ki tekmuje v vrhunskem razredu vse bolj zaostajata. Podrekarju sicer položna proga ne ustreza, zato pa bi Bojan Kavčič na taki progi moral dobiti bistveno boljši rezultat.

SMUČARSKI SKOKI

V soboto, 3. januarja, je bilo na 40-metrski skakalnici v Adergsu pri Cerkljah drugo tekmovalno za pokal SR Slovenije za starejše in mlajše pionirje. Jeseniški skakalci so si nabrali nove točke. Največ, petindvajset, jih je dobil Dolar za delitev prvega mesta med starejšimi, odlični je bil tudi Smid z dvajsetimi točkami in drugim mestom med mlajšimi pionirji. Točke so si priskakali še Grvala, Baloh in Marjanovič. Udeležba je bila to pot izredno velika, saj je v obeh kategorijah nastopilo okoli osemdeset tekmovalcev iz vseh slovenskih klubov.

REZULTATI: Mlajši pionirji: 1. Kešnar (Triglav) 179,6 točk (29,5, 29,5 m), 2. Smid (Jesenice) 174,2 (29,5, 28,5), 3. Zupan (Tržič) 171,6 (28,5, 28,5), 6. Baloh, 14. Marjanovič, 20. Košelnik, 34. Gašperin (vsi Jesenice).

Starejši pionirji: 1. Dolar (Jes.) 195,1 (33, 33,5) in Štirn (Triglav) 195,1 (32, 32), 3. Jeleničič (Ilirija) 191,7 (32,5, 33), 8. Grvala (Jesenice).

Isti skakalci so v nedeljo gostovali na tekmi v okviru prijateljskih stikov med avstrijsko Koroško, Videmsko pokrajino in Slovenijo. Na tekmovalcu za »Trofeo di SIEGA«, ki je bilo na dveh skakalnicah blizu Trbiža, so bili edini gostje iz Slovenije. V konkurenci naraščajnikov iz praktično vse Italije so dosegli imeniten uspeh. Od štirih so pobrali tri posamezne zmage ter osvojili moštveno zmago. Najboljši vtis je napravil Dolar, ki je med mladinci zmagal s precejšnjo prednostjo, prvi mesti pa sta dosegla tudi Smid in Knafelj.

REZULTATI: Cicibani: 1. Knafelj 162,7 (25, 23,5 m), 3. Gašperin 126,4 (18, 21 m).

Mlajši pionirji: 1. Smid 198,3 (28,5, 29 m), 3. Marjanovič 171,2 (25,5, 25,5 m), 6. Košelnik 153,2 (24, 22 m).

Starejši pionirji: 1. Rigona (It.) 203,0 (29, 30), 4. Baloh 186,3 (27, 28 m), 12. Ozebek 104,4 (18, 20 m).

Mladinci: 1. Dolar 208,6 (50, 49,5 m), 4. Grvala 161,1 (39, 43 m).

XII. NOČNO TEKMOVANJE V TEKIH ZA MEMORIAL MARJANA JAKOPIČA

TVD Partizan Gorje – društvo za športno rekreacijo in telesno vzgojo, je v lanskem decembru že dvajsetično po vrsti organiziral mednarodno nočno tekmovalno v smučarskih tekih ob baklah za MEMORIAL MARJANA JAKOPIČA. Pokrovitelj tekmovalna pa je bil LIP – Bled.

Marjan Jakopič se je rodil 23. septembra 1947 v Spodnjih Gorjah. Bil je odličen smučarski tekač, član TVD Partizan Gorje in delavec v LIP Bled, v obratih na Rečici. Žal je pred leti tragično preminil v prometni nesreči. To je bil hud udarec za njegove starše in velika izguba na področju tekaškega športa, ne samo za gorjansko športno društvo, temveč tudi za vso Slovenijo in Jugoslavijo. Že kot mladinec je namreč nosil dres državne reprezentance in dosegal v smučarskih tekih odlične uspehe. Prav gotovo bi se razvil v tekača velikih kvalit.

Tekmovalje je bilo v torek, 30. decembra, lani ob 18.30 v Gorjah. Organizatorju se je prijavilo na štart 86 tekmovalcev in tekmovalk vseh kategorij, med njimi je bilo tudi deset tekmovalk in tekmovalcev iz sosednje avstrijske Koroške. Proga je bila izpeljana v krogu dveh km in so jo tekmovalci presmučali večkrat, glede na kategorijo.

REZULTATI: Člani: 1. Ivo Čarman – SK Triglav, 2. Vinko Poklukar – TVD Gorje, 3. Janez Rebršček – SK Triglav (tekmovalcev 12).

Članice: 1. Meta Munih – SK Olimpija, 2. Jeli Jelovčan – SK Triglav, 3. Tina Modic – SK Brdo (tekmovalk 3).

Starejši mladinci: 1. Jože Klemenčič – SK Triglav, 2. Johan Standmann – Union Rosenbach, 3. Miro Lebar – SK Kranjska gora (tekmovalcev 15).

Starejše mladinke: 1. Mojca Čebuli – SK Olimpija, 2. Ruth Reš-In 3. Dragi Korošec – obe SK Triglav (tekmovalk 3).

Mlajši mladinci: 1. Michi Standmann, 2. Robert Hamerschal – oba Union Rosenbach, 3. Robert Slabjanja – TVD Dol (tekmovalcev 25).

Mlajše mladinke: 1. Jana Mlakar – SK Kranjska gora, 2. Andreja Smrekar – TVD Dol, 3. Mirjana Martinović – SK Kranjska gora (tekmovalk 12).

Pionirji: 1. Bernhard Zwitterg – Union Rosenbach, 2. Janez Kosmač – TVD Gorje, 3. Martin Standmann – Union Rosenbach (tekmovalk 11).

Pionirke: 1. Barbara Schmidhofer – Union Rosenbach, 2. Irma Nagoe, 3. Tatjana Ferjan – obe TVD Gorje.

Jože Ambrožič

KAM NA REKREACIJO?

SPLOŠNA REKREACIJA

- torek od 20. do 22. ure – telovadnica ZIC
- sredo od 20. do 22. ure – TVD Partizan Jesenice (moški)
- četrtek od 20. do 22. ure – TVD Partizan Jesenice (ženske)
- petek od 20. do 22. ure – telovadnica ZIC
- petek od 18. do 20. ure – telovadnica in bazen v COŠ Tone Čufar, Plavž

KEGLJANJE NA ASFALTU

– po razporedu, ki so ga dobili športni referenti v TOZD in delovnih skupnostih

KOŠARKA

– sredo od 18. do 20. ure v telovadnici ZIC

ODBOJKA

– petek od 20. do 22. ure v telovadnici ZIC

DRSANJE

– petek, od 20. do 22. ure v športnem parku v Podmežakli

KEGLJANJE NA LEDU

– ponedeljek od 18.15 do 22. ure v športnem parku

– četrtek od 20.15 do 22.15 v športnem parku

Rekreacije se lahko udeležijo delavci TOZD in delovnih skupnosti Železarne in njihovi voje, ki so starejši od 18 let.

CENIK VOZOVNIC ZA ŽIČNICE 1980-81, ki jih lahko kupite na sindikatu Železarne:

KRANJSKA GORA

Točkovne karte, ki veljajo vse dni v tednu. Cena z 20 % popustom za 50 točk je za člane kolektiva 120,00 din.

ZATRNIK

Dnevne karte veljajo od ponedeljka do petka (v sobotah, nedeljah in praznikih ne veljajo). Kupon menjaš za karto v blagajni žičnice Zatrnik. Cena z 20 % popustom za delavce Železarne je 110,00 din.

Točkovne karte, ki veljajo vse dni v tednu. Cena karte z 20 % popustom za 50 točk je za železarje 40,00 din.

PRVI SMUČARSKI TEK PATRULJ V SPOMIN STANETA ŽAGARJA

V nedeljo, 25. januarja 1981, ob 9. uri bo na Srednji Dobravi pri Kropi, na 15 km dolgi progi, prvi smučarski tek patrolj po poteh narodnega heroja Staneta Žagarja. Tekmovalje organizira krajevni odbor ZB NOV in TVD Partizan Podnart z namenom krepiti množični šport in obrambne sposobnosti ter obujati spomine na NOB in prenašati tradicije na mlade.

Tekmovalje bo v naslednjih kategorijah: moške patrolje do 90 let, od 90 do 140 let in nad 140 let skupne starosti; ženske patrolje do 75 let in nad 75 let skupne starosti, patrolje v uniformah JLA, TO, UJV, NZ, milice itd.

Organizator bo poskrbel za okrepilo, malico, prvo pomoč – zdravstveno službo. Za primer, če bi skopnel sneg, bo organizator tekmovalca objavil drugi datum tekmovalca v sredstvih javnega obveščanja. Organizator pričakuje tudi večjo udeležbo delavcev SOZD Slovenske železarne, predvsem delavcev železarne Jesenice, Verige Lesce in Plamena Kropa.

Ciril Rozman

Prijave sprejema do 24. januarja TVD Partizan Podnart ali na telefonsko številko 70422 Mirko Faganel. Startnina za patroljo je 300,00 din, oziroma 100,00 din za posameznega člana.

Drsalni klub Jesenice je ob novoletnem praznovanju za najmlajše pripravil na umetnem drsalšču v Podmežakli drsalno revijo z obiskom dedka Mrza. Na sliki: najmlajši čakajo na nastop (Tekst in foto B. Blenkuš)

Košarka

NA DRUGEM TURNIRU V SPOMIN LUDVICA BUNDERLA ZMAGALI GOSTJE IZ LJUBLJANE

Spominski turnir za pokojnim – najvišjim slovenskim košarkarjem – ki je začel in končal svojo športno kariero v košarkarskem klubu Jesenice, sta se udeležili poleg domačinov še ekipi Ilirije iz Ljubljane in Rudarja iz Trbovelj. Obe gostujoči ekipi sta članici prve slovenske košarkarske lige. Jeseničani so tokrat imeli priložnost dobiti turnir, vendar so zaigrali premalo angažirano in predvsem taktično slabo, tako da so izgubili dobljene tekme.

JESENICE : ILIRIJA 66:83 (35:34)

Jesenice: Novak 4, Rizvanović 4, Subotić 2, Berginc 14, Grzetič 11, Božič 18, Vauhnik 1, Domevšek 12 in Bergant.

Domačini so, čeprav oslavljeni brez Azmana, Matučca ter Jelovčana, še štiri minute pred koncem srečanja vodili 64:63, potem pa so gostje v štirih minutah dosegli 20 košev, domačini pa le dva. V teh trenutkih so Jeseničani delovali kot povsem razbita četa, pa vendar do konca tekme niso

izkoristili pravice do minute odmora, kar bi sigurno ustavilo nalet gostov. Pri domači ekipi je tokrat potrebno pohvaliti Domevška in Grzetiča, ki sta premalo igrala, posebej ob odsotnosti treh standardnih visokih igralcev.

RUDAR : JESENICE 60:53 (28:37)

Jesenice: Novak 6, Berginc 10, Grzetič 8, Božič 13, Vauhnik 6, Domevšek 10, Rizvanović, Subotić in Bergant.

Jeseničani so ob polčasu visoko vodili, pa so ponovno taktično slabo zaigrali. Že takoj na začetku drugega polčasa so prešli 12 košev, dali pa nobenega in na koncu tekmo izgubili.

RUDAR : ILIRIJA 51:63 (27:35)

Prvo mesto so pred Rudarjem in Jeseničani dosegli igralci Ilirije iz Ljubljane. Prehodni pokal jim je izročila mati pokojnega igralca.

ČLANICE V BOJU ZA VRH V I. REPUBLIŠKI LIGI

JESENICE : MARIBOR 90:80 (78:78, 43:36)

Jesenice: Slamnik 2, Stražisar 16, Mlačnik 2, Azman 39, Ulčar 6, Vavpotič 25, Cunder, Beraus in Kučina.

Jeseničanke so proti žilavi ekipi Maribor visoko povedle že v prvem polčasu, predvsem po zaslugi razpoložljivih strek Azmanove, Vavpotičeve in Stražisarjeve. V drugem delu tekme so zaigrale slabše, manj borbeno, kar se jim je masčevalo, saj so

Mariborčanke rezultat izenačile v zadnjih sekundah tekme.

V podaljšku pa so se domačinke zopet bolje znašle in osvojile točki, ki sta se kako potrebni v borbi za vrh prvenstvene tabele.

Včeraj so Jeseničanke igrale proti favorizirani ekipi lige Savi v Kranju. Spored tekem za soboto, 10. januarja – dvorana ZIC:

ob 16. uri Jesenice : Gostol – člani,

ob 18. uri Jesenice : Koper – članice.

V.

NOVOLETNI MEDNARODNI TURNIR NA BLEDU

Novo leto 1981 začenejo blejski odbojkarji in odbojkarice z mednarodnim turnirjem. Na turnirju bosta poleg domačinov nastopili še ekipi OK Kamnika in CLUB A TYROLIA iz Dunaja, obenem pa bo še srečanje ženskih ekip TYROLIE in Bleda.

Odbojkarji TYROLIE z Dunaja nastopajo v avstrijski zvezni ligi in se v tej tekmovalni sezoni potegujejo za prvo mesto, ženska ekipa pa je prvak v vzhodni regionalni ligi in si bo na kvalifikacijah skušala priboriti vstop v avstrijsko zvezno ligo.

Udeležence turnirja – OK Kamnik tudi precej uspešno nastopa v drugi zvezni jugoslovanski ligi.

Program noveletnega turnirja je sledeč:

SOBOTA 10. JANUARJA:

Ob 15. uri OK Bled : CLUB A. TYROLIA (ženske)

Ob 16.30 CLUB A. TYROLIA : OK Kamnik (moški)

Ob 17.30 OK Kamnik : OK Bled

Ob 18.30 OK Bled : CLUB A. TYROLIA

NEDELJA 11. JANUARJA

Ob 9. uri OK Bled : CLUB A. TYROLIA (ženske)

Ob 10.30 OK Bled : CLUB A. TYROLIA (moški)

Prijatelje odbojke vabimo, da si ta zanimava odbojarska srečanja ogledajo.

Klinarjeva na pokalu Topolino.

Banca di Trento e Bolzano

21° TROFEO TOPOLINO

Museo Baudes (Trento)

1980-81